

SEÐLABANKI ÍSLANDS

ÁRSSKÝRSLA 1978
REYKJAVÍK 1979

Setning, prentun, bókkband.
ÍSAFOLDARPRENTSMÍÐJA HF.

EFNISYFIRLIT

Skýrsla bankastjórnar	5
Yfirlit yfir þróun efnahagsmála	5
Framleiðsla, tekjur og verðlag	13
Greiðslujöfnuður og gjaldeyrismál	21
Fjármál ríkisins	30
Peningamál	38
Fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir	48
Yfirlit yfir lánamarkaðinn	54
Gengismál	61
Erlend mál og samningar	63
Umsjá sjóða og ýmis starfsemi fyrir ríkissjóð	65
Ýmis starfsemi bankans	71
Stjórn bankans og starfslið	76
Skýringar með ársreikningum	78
Reikningar 1978	82
Efnahagur 31. desember 1978	82
Rekstrarreikningur árið 1978	84
Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs 31. desember 1978	86
Tölflur (sjá yfirlit á næstu síðu)	88

TÖFLUYFIRLIT

1. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun	88
2. tafla. Fjármunamyndun	89
3. tafla. Vísitölur verðlags og kaupgjalds	90
4. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd 1974—1978	91
5. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd. Ársfjórðungsfirlit 1977—1978 ..	92
6. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna	93
7. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun	94
8. tafla. Útflutningur. Skipting á helztu vöruflokka	94
9. tafla. Staða þjóðarbúsins út á við	94
10. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum	95
11. tafla. Yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs	96
12. tafla. Skipting ríkistekna eftir tekjustofnum	96
13. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum	97
14. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir tegundum	97
15. tafla. Seðlar og mynt	97
16. tafla. Skipting seðlamagnsins eftir seðlastærð í árslok	98
17. tafla. Skipting myntar eftir myntstærð í árslok	98
18. tafla. Ávísanaskipti	98
19. tafla. Úr peningamálum	99
20. tafla. Úr reikningum Seðlabankans	100
21. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana	101
22. tafla. Lánaflokkun innlánsstofnana	102
23. tafla. Skipting spariinnlána eftir innlánsformum í árslok	102
24. tafla. Inn- og útlán innlánsstofnana	103
25. tafla. Greiðslufirlit fjárfestingarlánasjóða	104
26. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða	105
27. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða	105
28. tafla. Greiðslufirlit fjárfestingarlánasjóða 1978	106
29. tafla. Greiðslufirlit lífeyrissjóða	108
30. tafla. Úr reikningum lánastofnana	108
31. tafla. Útlánaflokkun lánastofnana	109
32. tafla. Efnahagsreikningur Seðlabankans 1972—1978	110 og 112
33. tafla. Meðalgengi erlendra gjaldmiðla skv. skráningu Seðlabankans	114
34. tafla. Vextir á helztu flokkum inn- og útlána í bankakerfinu	116
35. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör	117
36. tafla. Vísitölur meðalgengis erlendra gjaldmiðla	117

SKÝRSLA BANKASTJÓRNAR

YFIRLIT YFIR ÞRÓUN EFNAHAGSMÁLA

Efnahagsþróunin á árinu 1978 var hagstæð hér á landi, að því er tekur til raunverulegrar framleiðslu og tekna. Ytri skilyrði þjóðarbúsins héldust svipuð og árið áður, útflutningsframleiðsla og sala afurða gekk greiðlega, en þjóðarútgjöldum og innflutningi varð haldið innan þeirra marka, að jöfnuður náðist í viðskiptum þjóðarbúsins út á við. Á hinn bóginn magnaðist verðbólga fram eftir árinu, þótt nokkuð tækist að draga úr henni að nýju á síðustu mánuðum ársins, en viðureignin við verðbólguvandann setti öðru fremur svip sinn á þróun mála á árinu.

Efnahagsástandið í umheiminum

Fram að árinu 1978 hafði efnahagsbatinn í heiminum frá samdrættinum 1974—1975 verið hægur og ójafn og leitt af sér veruleg misvægisvandamál í greiðslujöfnuði, gjaldeyrisstöðu og gengisþróun veigamestu viðskiptalanda heimsins. Ráðandi einkenni þeirrar framvindu voru mikill greiðsluafgangur olíuframleiðsluríkjanna og örfárra iðnríkja á móti verulegum viðskipta- og greiðsluhalla Bandaríkjanna og fallandi gengi dollara, svo og alvarlegum viðskiptahalla þróunarríkjanna. Drifkraftur efnahagsframvindunnar á þessum tíma var tiltölulega öflug eftirspurnarþróun og hagvöxtur í Bandaríkjunum, er gerði öðrum þjóðum kleift að bæta úr eftirspurnar- og atvinnuástandi án þess að stofna greiðslujöfnuði sínum í hættu. Þessu fylgdi þó sá annmarki, að greiðsluhalli Bandaríkjanna ágerðist með þeim afleiðingum, að gengi dollara veiktist og lét verulega undan síga á síðasta ársfjórðungi 1977 og fram til októberloka 1978.

Með árinu 1978 horfði efnahagsþróunin aftur á móti í flestu tilliti til meiri jafnaðar og betra jafnvægis. Næststærstu OECD-ríkin, Japan og V-Þýzkaland, gerðu vel heppnaðar þensluráðstafanir, og var heildareftirspurn þeirra talin hafa aukizt um 6,5% og 3,3% í sömu röð, en þjóðarframleiðsla um 5,8% og 3,4%, svo að nettóáhrifin voru til aukinnar innflutningseftirspurnar. Flest önnur

meiriháttar lönd fylgdu í kjölfarið með aukna eftirspurn og framleiðslu eða héldu hvorutveggja vel uppi, einkum Bandaríkin, sem náðu 3,9% hagvexti til samanburðar við 5% árið áður. Á heildina litið jókst eftirspurn OECD-svæðisins um 3½% eða jafnmikið og árið áður, og sömuleiðis varð hagvöxtur óbreyttur frá fyrra ári, 3¾%.

Samhliða þessari jöfnun eftirspurnar og hagvaxtar varð vöxtur alþjóðaviðskipta öflugri eða 5% að magni á móti 4% árið áður, en reiknað í dollurum varð aukning heimsviðskiptaveltu 14%. Meiru varðar þó, að mun betra jafnvægi náðist í milliríkjavíðskiptum. Viðskiptaafgangur olíuútflutningsríkja ásamt tilfærslum minnkaði um helming, úr 35 milljörðum dollara 1977 í 17 milljarða. Viðskiptahalli OECD-landanna sem heildar varð því sem næst að engu, en mikið misræmi hélzt þó í greiðslustöðu þeirra innbyrðis, einkum milli Bandaríkjanna annarsvegar, sem voru með yfir 16 milljarða dollara halla, og Japans hinsvegar, sem hafði álíka mikinn afgang í viðskiptajöfnuði sínum. Viðskiptahalli olíulausra þróunarlanda ágerðist úr 18 í 25 milljarða dollara, meðfram af völdum lakari viðskiptakjara, sem þó voru almennt tekin að batna aftur á síðari hluta ársins.

Prátt fyrir jafnari hagvöxt nægði hann ekki til að breyta atvinnuástandi OECD-landanna í heild nema úr 5,4% atvinnuleysi í 5,3% að ársmeðaltali 1977 og 1978 (byggt á 90% úrtaki). Mest varð breytingin í Bandaríkjunum, úr 6,9% í 5,9% skráð atvinnuleysi. Í V-Þýzkalandi og Bretlandi fór atvinnuleysi einnig fremur minnkandi yfir þessi tvö ár, en í öðrum helztu löndunum fremur vaxandi.

Aðgætni og aðhald í stjórn almennrar eftirspurnar með jafnari og stöðugri hagvexti ásamt einbeitni í tekjumálastefnu hefur þegar borið verulegan árangur í minni verðbólgu. Neyzluvöruverðlag OECD-svæðisins hækkaði um 7,9% að ársmeðaltali 1978 til samanburðar við 8,9% árið áður. Lá verðbólgan þó um 1% hærra en yfir undangenginn áratug, 1966—1976, er hún var 6,8% að meðaltali. Hér sem í fleiru voru Bandaríkin undantekning með 7,7% hækkun á móti 6,5% árið áður, en í þessu gætir einnig jöfnunar við almennt ástand OECD-svæðisins. Raunar hafa viðbrögð bandaríska hagkerfisins við aðhaldssömum efnahagsaðgerðum síðasta misserið að flestu leyti verið tregari en vænta mátti og almennt eftirspurn, atvinna og verðbólga haldizt hærri en svarar til fyrri reynslu af samskonar ástandi og aðgerðum. Bendir ýmislegt til þess, að verðbólgan sé farin að síast inn í hugsunarhátt og hegðun með svipuðum hætti og kunnara er frá Evrópulöndum, þannig að hún sé ekki síður metin sem færi á spákaupmennsku til örvunar útgjalda en sem ögnun við afkomu og atvinnu.

Almennt er búizt við áframhaldi stöðugar þróunar árið 1979 og raunar fram til 1980 með lítið eitt hægari og jafnari hagvexti og verðbólgu, svo og svipuðu atvinnuástandi. Undir yfirborði sléttar og felldrar heildarmyndar leynast þó ýmsir óvissuþættir, sem valdið gætu röskun, svo sem ástandið í Íran og í olíumálum almennt, aukinn viðskiptahalli og gjaldeyrisvandkvæði þróunarlandanna og óvissa um, hvernig tekst að hemja verðbólguna í Bandaríkjunum og víðar, án þess að koma þurfi til harkalegs samdráttar.

Viðskiptakjör

Verðlag matvæla og annarra lítt unninna frumvara hefur fallið verulega á heimsmarkaði frá öðrum fjórðungi ársins 1977, en tók að snúast á ný til hækkunar á síðari hluta árs 1978. Lækkunartilhneiging þessi náði hinsvegar varla til fiskafurða né þeirra matvælategunda, sem tengdastar eru fiskafurðum í eftirspurn, svo sem kjöts á Bandaríkjamarkaði. Hagstætt efnahagsástand markaðslandanna á vafalaust sinn þátt í þessu ásamt því, að engar verulegar sveiflur hafa orðið á framboðshlið fiskafurða, enda þess tæpast að vænta við það nýtingarstig fiskistofna, sem víðast er á orðið. Sigandi gengi dollara hefur þó dregið talsvert úr ávinningi vaxandi markaðar og leitt til þess, að útflutningsverðlag og viðskiptakjör Íslendinga rýrnuðu nokkuð á síðari hluta ársins 1978, enda þótt þess gæti ekki í heildarútkomu ársins.

Efnahagsástandið í umheiminum hefur þannig skapað hagstæð ytri skilyrði fyrir því að ná fastari tókum á efnahagsmálunum hér á landi, efla stöðugleika og koma á jafnvægi út á við sem inn á við. Hafa hin ytri skilyrði þessa raunar verið hagstæð síðustu þrjú árin og horfur á, að svo verði í meginatriðum enn um sinn, þótt hækkun olíuverðs geti sett þar strik í reikninginn, og er brýnt, að færi þetta nýtist til árangurs í efnahagsmálum þjóðarinnar, einkum á sviði verðlagsþróunar.

Framleiðslu- þróunin

Einnig á innlendum vettvangi var þróun efnahagsmála á árinu 1978 áþekkt framhald frá næstu tveimur árum á undan, með sömu meginþáttum og vandamálum og svipaðri viðleitni til að leysa þau. Á framleiðslusviðinu verður að beita vaxandi takmörkunum vegna fyrri ofnýtingar fiskstofna og veikrar stöðu þeirra nú svo og vegna þröngs markaðar fyrir landbúnaðarafurðir. Á vettvangi iðnaðar er að vísu að finna ýmsa nýja vaxtar-sprotu, svo sem í iðnaði, er nýtir innlenda orku, í ullar- og skinnaiðnaði og veiðarfæraíðnaði, en jafnframt hefur innlend verðbólga reynzt iðnaðinum þung í skauti í harðnandi samkeppni hans við innfluttar iðnaðarvörur.

Á heildina lítið hefur þó náðst þokkalegur árangur. Frá árinu 1971, þegar fyrri áföll höfðu að fullu verið bætt upp, svo að einnig skilaði nokkrum hagvexti frá fyrra hámarki, hefur þjóðar-

framleiðsla aukizt um 26,7% fram til 1978 eða sem svarar 3,4% meðalvexti á ári, en vergar þjóðartekjur um 30,5% eða sem svarar 3,9% meðalvexti á ári. Hagvöxtur ársins 1978, um 4% á báða mælikvarðana, svarar þannig nokkurnveginn meðalárangri þessa tímabils. Tæpast leikur vafi á, að ná hefði mátt betri árangri með virkari og markvissari atvinnuvegastefnu og fastari tökum á þeim árferðissveiflum, sem svo mjög hafa sett íslenzkt efnahagslíf úr skorðum. Hinsvegar ætti undangenginn hagvöxtur að veita viðunandi grundvöll tekjuskipta í þjóðfélaginu.

Vandamálum auðlinda- og framleiðslustjórnunar hefur verið vaxandi gaumur gefinn að undanfögnu, einkum á sviði fiskveiða. Í grundvallaratriðum skilur á milli þess að beita beinum magnstjórnunaraðferðum, þ. e. boðum og bönnum, kvótum og lokunum, eða hagrænni hvatningu og latningu, er sé ákveðin í tengslum við mælikvarða þjóðhagslegrar hagkvæmni. Til að byrja með hefur höfuðáherzlan verið á hinum fyrrgreindu, enda fljótlegast að grípa til slíkra aðgerða, en vaxandi skilningur er á því, að hagrænar hvatningar eru í eðli sínu almennari og djúptækari og þar með frjálslægri og falla um leið betur að gerð efnahags- og þjóðfélagskerfis hér á landi. Talsvert skortir og á, að með þeim stjórnunaraðferðum, sem beitt hefur verið, hafi náðst sá árangur, sem að var stefnt. Að þessu leyti kann framleiðsluárangur sjávarútvegs og þjóðarbús að vera þeim fyrirvara háður, að enn sé gengið of nærri fiskstofnum og að örari endurnýjun þeirra mundi hafa meira hagrænt gildi en ótímabær afli.

Sveifflugangur og misvægi í þjóðarbúskapnum hefur mjög torveldað mótun og framkvæmd markvissrar framleiðslustefnu, en misvægið er sprottið jöfnum höndum af röskun ytri skilyrða sem af innlendri verðbólgu, almennri kröfugerð og vöntun aðgæzlu í stjórn fjárfestingar og almennrar eftirspurnar og tekur á sig alvarlegasta mynd, þegar ytri og innri orsakavaldar falla saman, svo sem var árin 1974—1975. Náði viðskiptahallinn þá um 11½% af þjóðarframleiðslu bæði árin, en 9—10%, sé leiðrétt fyrir breytingum útflutningsvörubirgða og sveiflum í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara.

Af tilefni þessarar stórfelldu versnunar stöðunnar út á við hefur bata viðskiptajafnaðar og gjaldeyrisstöðu verið veittur forgangur umfram flest önnur stefnumið síðustu árin. Aðgerðir í þessu skyni áttu í veigamiklum atriðum samleið með baráttunni gegn verðbólguþróun. Árangurinn hefur þó skilað sér mun betur í þessu tilliti heldur en í glímunni við verðbólguna. Viðskiptakjarabati og aflaaukning umfram áætlun hefur átt mikilsverðan þátt í stöðubatanum, en einnig veldur miklu, að efnahagsaðgerðir þær, sem beitt hefur verið, hafa verið betur til þess fallnar að ná tíma-

Fjárfesting og sparnaður

bundnu jafnvægi í þjóðarbúskapnum heldur en að hamla gegn verðbólgunni, en jafnvægi af þessu tagi næst með áþekkri hækkun mótvægra stærða, svo sem verðlags, gengis og skatta á móti tekjum. Með þessu hefur náðst sá árangur, að utanríkisviðskiptin hafa því sem næst náð jöfnuði bæði árin 1977 og 1978. Jafnframt batnaði gjaldeyrisstaðan og gjaldeyrisforðinn náði því lágmarki 2—3 mánaða almenns innflutnings, sem talið er nauðsynlegt. Meðfram með tilliti til gjaldeyrisstöðunnar þurfti hinsvegar enn að sækja erlendar lántökur nokkuð fast, svo að skuldir til langs tíma héldu enn áfram að aukast, upp í 230 milljarða króna í árslok 1978. Fært til meðalgengis ársins svarar skuldin til 35% af þjóðarframleiðslu, og hefur það hlutfall lítið breytt síðustu árin, en greiðslubyrði erlendra lána hélzt rétt við 14% af útflutningstekjum fjórða árið í röð.

Jafnvægi þjóðarbúskaparins er ennfremur nátengt því, hve háu hlutfalli fjárfestingin nemur af verðmæti þjóðarframleiðslu á hverjum tíma, svo og samanburði þess hlutfalls við heildarsparnað þjóðarbúsins, er gengið geti til fjármögnunar. Hlutfall fjármunamyndunarinnar hefur verið með eindæmum hátt um árabíl, um og yfir 30% af þjóðarframleiðslu árin 1973—1976, en það náði 34% hámarki árið 1975. Þetta er mun hærra hlutfall en nemur innlendum sparnaði við hagstæð skilyrði, yfirleitt á bilinu 26—28%, en á þessum árum féll hann niður í 23,5% fyrir samverkan verðbólgu og efnahagsáfalla. Það er því eðlilegt, að takmörkun fjárfestingar hefur verið eitt meginviðfangsefni hagstjórnar síðustu ára og lánsfjáráætlana sérstaklega. Tókst að færa hlutfall fjármunamyndunar niður í 28,4% árið 1977 og í 26% skv. bráðabirgðatölum 1978. Þetta eru þau hlutföll, sem reynsla bendir til að samsvari tæpum jöfnuði út á við, en frekara aðhald þurfi til að ná nokkrum teljandi stöðubata, en í samræmi við það hafa mörkin verið sett innan við fjórðung af þjóðarframleiðslu í lánsfjáráætlun ársins 1979 og í nýsettum lögum um stjórn efnahagsmála o. fl.

Það styður og að nauðsyn aðhalds á þessu sviði, að byggingarstarfsemi og mannvirkjagerð hefur oft verið veikasti hlekkur efnahagslegs jafnvægis með auðsæ merki eftirspurnarþenslu og mannaflaeklu, er haft geta áhrif á verð- og kaupkjör greinarinnar eftir ýmsum leiðum. Nákvæmar mælingar á þessu sviði eru þó því miður af skornum skammti.

Umsvif hins opinbera eru annar meginþátturinn í myndun innlendrar eftirspurnar. Því meiri sem þau eru, þeim mun nær er gengið heildarmörkum þjóðarbúsins, jafnframt því sem þrengt er að svigrúmi einkageirans, bæði í beinni keppni um framleiðsluöfl og verðmæti til ráðstöfunar sem og með skattlagningu.

Umsvif hins opinbera

Svigrúm hins opinbera til þess að beita sköttum sem þjóðhagslegu jafnvægistæki reynist ennfremur þeim mun þrengra sem lengra er seilzt í umsvifum, auk þess sem aukin beiting þess hlýtur að koma í talsverðum mæli niður á frjálsum peningalegum sparnaði. Þrátt fyrir vaxandi skilning á þessu hefur aukning ríkisútgjalda að tiltölu við þjóðarframleiðslu reynzt lítt viðráðanleg. Hefur hlutfallið hækkað úr 22,2% 1969 upp í 29,3% 1978, en aðeins þrjú ár þessa tímabils sýndi hlutfallið lækkun, þar af um 3% árið 1976, en síðustu tvö árin hefur það hækkað aftur um tæp 2% og væntanlega nokkru meira, þegar endanlegar tölur liggja fyrir.

Margt ber til, að umsvif hins opinbera fara vaxandi með tímanum, en opinber þjónusta virðist hafa eðlislæga tilhneigingu til að aukast hlutfallslega með vaxandi þjóðartekjum. Í góðæri ríkir gjarnan nokkurt frjálsslyndi gagnvart hækkingu útgjöldum til fjárfestingar og þjónustu, en áföllum er á hinn bóginn mætt með auknum félagslegum tilfærslum. Sé ekki viðhöfð full aðgát, leiða þessar tilhneigingar samanlagt til nánast stöðugar hlutfallsaukningar opinberra umsvifa. Svigrúm hins opinbera til tekjuöflunar hefur um leið verið skert af völdum verðbótakerfis launa og almennu tilliti til tekjuþróunar með þeim afleiðingum, að þrálátur halli hefur orðið á ríkisbúskapnum, sem veikt hefur stjórn peningamála og stöðuna út á við.

Verðbólgan

Verðbólgan er jafnan í nokkrum mæli háð eftirspurnarskilyrðum og misvægi í fjármálum og peningamálum. Sterkasti grunnþátturinn í myndun verðbólgunnar virðist þó vera ákvörðun innlends framleiðslukostnaðar í skipulögðum tekjusamningum ásamt keðjuverkun þeirra á verðlag, gengi og verðbætur á laun. Eftirspurnarskilyrðin hafa mest áhrif, þegar heildarlaunasamningar eru gerðir, en megna lítt að reisa rönd við, eftir að skriða víxlverkana er komin af stað. Þannig hefur verðbólga undanfarinna ára að miklu leyti reynzt vera arftekið vandamál og fyrri víxlgangur ekki náð að hjaðna verulega, áður en næsta skriða fer í gang. Þetta er enn eitt hinna þrálátu vandamála, sem verið hafa til úrlausnar árum saman og í þessu tilviki með hvað minnstum varanlegum árangri. Eftir að verðbólgan hafði á tveimur árum eða til miðs árs 1977 minnkað um helming, jókst hún aftur um helming á næstu tólf mánuðum, þ. e. a. s. úr 26% í rúm 50%, og er þá ætíð reiknað með tólf mánaða verðhækkun. Frá síðastliðnu hausti hefur náðst sá takmarkaði árangur að hægja á verðbólgunni niður í u. þ. b. 35%, og hefur hann jöfnum höndum náðst með því að skerða rétt til verðbóta á laun og íþyngja ríkissjóði með miklum niðurgreiðslum.

Ör verðbólguþróun hefur oft átt samleið með örum bata við-

Gengið

skiptakjara og að nokkru átt rót sína að rekja til hagstæðra skilyrða útflutningsgreinanna. Gengið hefur þá ekki þurft að falla eins ört og innlend verðbólga umfram erlenda gaf tilefni til. Frá því á síðari helmingi ársins 1977 hefur ekki gefizt færi á að draga úr verðbólgunni með þessum hætti, heldur var nauðugur sá kostur að láta það síga allt að því jafnört hækkun almenns verðlags. Reyndist nauðsynleg aðlögun of stórfelld til þess að framkvæma hana að fullu með jöfnu gengissigi, og kom því til formlegrar gengisfellingar tvisvar á árinu 1978, 10. febrúar um 13% og 6. september um 15%. Heildarniðurstaðan varð sú, að meðalgengi ársins sýndi hækkun erlends gjaldeyris frá fyrra ári um 42,4%, en hækkun yfir árið um 56,7%.

Peningamál og lánsfjármarkaður

Áhrif verðbólgunnar eru ekki síður djúptæk á peningamál og lánsfjármarkað, og er þar einnig um gagnkvæm áhrif að ræða. Til að fyrirbyggja, að aukning peningamagns og útlána eigi þátt í, að verðbólga nái að magnast og leiði til verulegs misvægis í þjóðarbúskapnum, hefur verið reynt að reisa skorður við aukningu peningastærða í lánsfjáráætlunum undanfarinna ára og aðgerðum samkvæmt þeim. Yfirleitt hafa útlán og peningamagn farið verulega fram úr settum mörkum, en þó innan við það, sem þróun tekna og verðlags hefur gefið tilefni til. Þróun peningamála hefur þannig tæpast reynzt vera frumhvati verðbólgunnar nema um mjög stutt skeið í senn, en hefur ekki heldur verið sá hemill á hana, er úrslitum réði.

Lánsfjáráætlun ársins 1978 var reist á tiltölulega raunhæfum forsendum um tekjur og verðlag, jafnframt því sem lánskjarastefnan tók að skila verulegum árangri og aðgerðir með haustinu slógu á verðbólguþróun. Þróun útlána vék því fremur lítið frá áætlun, og reyndist þróun innlána mun öflugri en útlána. Bætti það stöðu bankakerfisins og átti umtalsverðan þátt í stöðubata þjóðarbúsins í heild. Ennfremur varð hagstæð breyting á samsetningu innlána til hækkaðs hlutfalls spariinnlána, einkum tíma-bundinna. Sama máli gegnir um fjárfestingarlánasjóði, að útlána-aukning þeirra var tiltölulega hófleg. Hinsvegar voru veiku hlekkirnir áframhaldandi skuldasöfnun ríkissjóðs og aukning endurkaupa Seðlabankans umfram bundnar innstæður innlánsstofnana við bankann, svo að munaði nærri 7 milljörðum króna í árslok. Einhæf áherzla á beinar takmarkanir útlána leggst á sveif með áhrifum verðbólgunnar til raunverulegrar skerðingar peningalegra stærða og latningar til peningalegs sparnaðar. Afleiðingin hefur verið raunverulegur samdráttur peningakerfis og lánsfjármarkaðar, einkum að tiltölu við vaxandi þjóðarframleiðslu og þjóðarauð. Við þessum vanda hefur verið snúizt með því að bæta ávöxtunarkjör, vaxtakjör og verðtryggingu í mismunandi hlut-

Verðbólguviðnámið

föllum til þess að bæta upp verðryrnun fjármagns, hvetja til peningalegs sparnaðar og draga úr óhóflegri eftirspurn lánsfjárjöfnum höndum. Sérstök áherzla hefur verið lögð á lánskjör lengri innlánsforma og fjárfestingarlána, og hefur það m. a. skilað árangri í sérstakri aukningu sparifjár með tímabindingu samhliða lítilli aukningu peningamagns í þrengri skilningi.

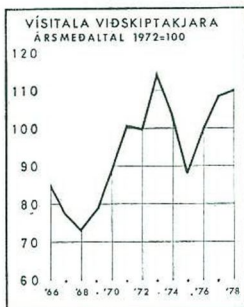
Þær hagstjórnaraðferðir, sem beitt hefur verið undanfarin ár, hafa fremur verið þess eðlis, að gerðar hafi verið leiðréttingar á áhrifum verðbólgunnar á vixl á mismunandi vegu en að hamlað hafi verið í alvöru á móti sjálfri framrás verðbólgunnar. Enda þótt draga megi mjög úr skaðsemi af verðbólgunni með aðgerðum af þessu tagi, veldur hún engu að síður mikilli spennu og öryggisleysi og ýmisskonar tímabundnum truflunum. Talsvert vantar enn á, að kerfi varnar- og leiðréttingaraðgerða hafi verið fullkomnað, en til þess þarf að leiða það til rökréttra endalykta í reikningshaldi og verðlags- og skattakerfi. Við mat slíks kerfis verður einnig að hafa í huga, að of auðveld aðlögun hagkerfisins að verðbólgunni getur dregið úr brýningu til viðnáms gegn henni. Þetta á ekki sízt við um hina öru gengisaðlögun, en fyrr meir var fastgengiskerfið mjög öflugur hemill á þá kröfugerð og launaþróun, er stefndi út yfir mörk rekstrargrundvallar atvinnuveganna við fast gengi.

Við skilyrði einhæfs og opins hagkerfis getur aðhaldssöm gengisstefna haft sérstaklega mikið gildi, enda sé einnig beitt öðrum og sérhæfðari hagstjórnartækjum, svo sem jöfnunarsjóðum, auðlinda-stjórnun og stjórn fjárfestingarmála. Meginatriði er í þessu sambandi, að komið verði að skýrum niðurstöðum um, á hvaða vettvangi viðnám skuli veita gegn verðbólgunni eða öllu heldur hvernig deila skuli þunga viðnámsins á hin mismunandi svið, svo sem tekjumálastefnu, eftirspurnaraðhald og gengisstefnu, þannig að fullnægjandi heildarniðurstaða náist. Viðleitni til fjölþættrar stefnumótunar af þessu tagi er að finna í álitserð Verðbólgunefndar fyrir ári og nýlega samþykktum lögum um stjórn efnahagsmála o. fl. Hvorttveggja bendir í rétta átt um heildartök á stjórn þjóðarbúskaparins, en árangurinn mun þó eftir sem áður velta mest á framkvæmdinni.

FRAMLEIÐSLA, TEKJUR OG VERÐLAG

Viðskiptakjör

Útflutnings- framleiðslan

Þróun framleiðslu og viðskiptajafnaðar var hagstæð á árinu 1978, en þrátt fyrir áframhaldandi öra verðbólgu og margvísleg vandamál henni samfara jókst verg þjóðarframleiðsla á árinu 1978 um rúm 4% að raungildi. Aukning þjóðartekna varð svo til hin sama og þjóðarframleiðslu, þar eð viðskiptakjör virðast hafa verið svo til óbreytt að meðaltali frá árinu áður. Ekki verður því annað sagt en að hagvöxtur hafi verið vel viðunandi og ytri aðstæður þjóðarþúsins sömuleiðis. Þjóðarframleiðsla og þjóðartekjur voru á árinu meiri en nokkru sinni fyrr, og voru þjóðartekjurnar t. d. um 11—12% hærrí en á árinu 1974. Þann skugga ber þó á efnahagsþróunina, að hraði verðbólgunnar fór mjög vaxandi fram eftir árinu, eins og síðar verður vikið að.

Sem fyrr sagði voru viðskiptakjörin 1978 að meðaltali svipuð og 1977, en frá 1976 til 1977 höfðu þau batnað um 8,4%. Á seinni hluta ársins versnuðu viðskiptakjörin nokkuð, einkum vegna gengislækkunar dollara á alþjóðlegum gjaldeyrismörkuðum, en mjög mikill hluti útflutningstekna þjóðarinnar fellur til í Bandaríkjadollurum. Inn- og útflutningsverð hækkaði um nálægt 48% í íslenskum krónum milli áráanna 1977 og 1978 og um 4% í erlendra mynt samanborið við 7—8% 1977. Innflutningsverð breyttist næsta lítið á fyrri helmingi ársins, en hækkaði nokkuð á seinni helmingnum og var undir árslokin um 5% hærra en ári áður. Útflutningsverð var stöðugt mestan hluta ársins, en lækkaði undir árslokin, einkum vegna lækkunar Bandaríkjadollara gagnvart Evrópumyntum. Útflutningsmarkaðirnir reyndust á heildina lítið stöðugri en búizt hafði verið við, og röskun á viðskiptakjörum gerðist einkum fyrir áhrif hræringa á erlendum gjaldeyrismörkuðum.

Ætlað er, að útflutningsframleiðslan í heild hafi aukizt um 4—5% á árinu 1978. Vegna verulegrar minnkunar útflutningsbirgða jókst útflutningurinn meira en framleiðslan eða um 16%. Framleiðsla sjávarafurða er talin hafa aukizt um 5% og álframleiðslan sömuleiðis um 5%.

Samkvæmt bráðabirgðatölum nam heildarfiskafli landsmanna um 1560 þús. lestum á árinu 1978 samanborið við 1374 þús. lestir 1977. Í tonnum talið varð árið 1978 þar með annað metaflárið í röð, en mestur hafði aflinn áður orðið rúm 1240 þús. tonn á árinu 1966. Botnfiskaflinn nam tæpum 470 þús. tonnum, þar af þorskafli um 318 þús. tonnum. Árið 1977 voru þessar tölur 475 og 330 þús. tonn.

Aukningu heildaraflans frá fyrra ári má að langmestu leyti rekja til aukins loðnuafla, en hann jókst úr 813 þús. tonnum 1977 í 967 þús. tonn 1978, einkum vegna óvenjugóðrar sumar- og haustvertíðar. Þorskveiðarnar fóru nokkuð fram úr því, sem bæði fiskifræðingar og stjórnvöld höfðu lagt til, og var því að líkindum gengið nær stofninum en æskilegt hefði verið út frá langtímasjónarmiðum. Sömuleiðis varð loðnuaflinn það mikill, að við blásti í lok ársins, að grípa þyrfti til veiðitakmarkana á vetrarvertíðinni, sem þá fór í hönd, enda höfðu fiskifræðingar lagt til, að ákveðið aflahámark yrði sett fyrir tímabilið frá 1. júlí 1978 til jafnlengdar 1979. Þorskaflinn minnkaði lítilllega frá fyrra ári, og síldaraflinn jókst nokkuð, sömuleiðis kolmunna- og spæringsveiðar. Afli togaranna varð talsvert meiri 1978 en 1977, en 6 nýir togarar bættust í flotann á árinu.

Verðmætisaukning fiskaflans 1978 varð um 5% á föstu verði, og svo virðist sem vinnsla sjávarafurða hafi aukizt um 5% frá fyrra ári.

Á árinu 1978 versnaði afkoma bátaflotans, annarra en loðnubáta, nokkuð frá fyrra ári, einkum á seinni hluta ársins. Afkoma togaraflotans var viðunandi og mun betri en eldri og smærri skipa, gerðra út á bolfiskveiðar, einkum frá suðvesturhorni landsins. Afkoma loðnuflotans var á heildina lítið góð. Þegar orðnar og fyrirsjáanlegar hækkanir á olíuverði geta hins vegar orðið mjög afdrifaríkar fyrir afkomu fiskiskipaflotans.

Afkoma fiskverkenda versnaði á árinu 1977, bæði saltfiskverkenda og frystihúsa. Enda þótt útflutningsverð frystra sjávarafurða hafi hækkað verulega frá 1975 til 1977, náði það ekki að mæta innlendum kostnaðarhækkunum á þessu tímabili, og því var afkoma þeirra jafnvel verri en á árinu 1975. Á árinu 1978 virðist svo sem heldur hafi rætt úr afkomuvandræðum frysti- iðnaðarins, bæði vegna gengisfellinganna í febrúar og september og vegna hóflegra fiskverðshækkana. Ekki hefur aðeins verið um að ræða breytilega afkomu eftir greinum, heldur hefur og borið á svæðisbundnum vandamálum, svo sem á Suðurnesjum. Ríkisstjórnin skipaði haustið 1978 starfshóp, sem kanna skyldi stöðu fiskvinnslunnar á því svæði, og með lögum um ráðstöfun gengismunar í kjölfar gengisfellingarinnar í september var gert

ráð fyrir, að nokkru fé yrði varið til hagræðingarlána til fiskvinnslunnar, einkum á því svæði.

Árið 1978 var saltfiskverkendum fremur erfitt vegna markaðsörðugleika, og saltfiskeild Verðjöfnunarsjóðs varð að inna af hendi verulegar greiðslur á árinu. Skreiðarbirgðir, sem safnazt höfðu fyrir í landinu vegna markaðsörðugleika á árinu 1977, höfðu allar verið fluttar út í árslokin.

Afkoma mjöl- og lýsisframleiðenda hefur verið fremur óstöðug undanfarin ár, enda þótt verð hafi yfirleitt verið fremur hagstætt. Afkoman versnaði nokkuð, þegar á heildina er litið, frá árinu áður, enda varð verðlækkun á heimsmarkaði. Afkoman var mjög mismunandi eftir landshlutum, og var hagur margra verksmiðja mun verri en 1977.

Iðnaður

Nokkuð virðist hafa dregið úr framleiðsluaukningunni í iðnaði síðustu tvö árin. Ætlað er, að framleiðslan hafi vaxið um 6% árið 1976, 4% 1977 og 2% 1978. Á árinu 1978 versnaði hagur iðnaðarins, einkum heimamarkaðsgreinanna, þar sem svo virðist sem dregið hafi úr sölu þeirra. Hagur útflutningsgreinanna stóð sömuleiðis nokkuð höllum fæti 1978. Miklar innlendar kostnaðarhækkanir síðustu tveggja ára hafa haft slæm áhrif á samkeppnisaðstöðu útflutningsgreinanna, og gengisfellingarnar 1978 gerðu ekki betur en að halda í horfinu í því efni. Í sumum greinum, svo sem ullariðnaði, hefur einnig gætt nokkurrar sölutregðu, enda þótt mikill munur sé á milli greina og jafnvel fyrirtækja innan sömu greinar, allt eftir markaðsstöðu hvers og eins.

Verzlun

Flest bendir til, að hagur verzlunar hafi enn versnað nokkuð á árinu 1978. Smásöluverzlunin hefur orðið að búa við lækkandi álagningu, og í flestum greinum heildverzlunar virðist afkoman hafa versnað. Mikil veltuaukning á heildina litið hefur þó mildað nokkuð áhrif lækkandi álagningar.

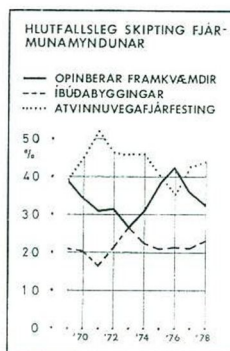
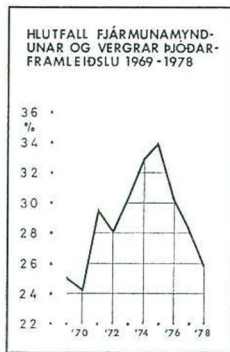
Landbúnaður

Landbúnaðarframleiðslan virðist hafa aukizt um 4% á árinu 1978 og hefur aldrei verið meiri. Mjólkurframleiðslan jókst um 4%, og í kjötframleiðslu var árið metár. Af þessum sökum jukust enn offramleiðslu- og birgðavandamál landbúnaðarins. Sem dæmi má nefna, að mjólkurframleiðslan mun hafa verið 25% meiri en nemur neyzlunni innanlands. Síðustu árin dróst neyzla landbúnaðarvara nokkuð saman, en jókst á ný á árinu 1978, einkum vegna mjög aukinna niðurgreiðslna og niðurfellingar söluskatts. Aukningin var þó alltof lítil til að koma í veg fyrir mikla birgðasöfnun, einkum á osti, smjöri og kjöti.

Einkaneyzla og samneyzla

Einkaneyzlan er talin hafa aukizt um 6% á árinu 1978 samanborið við 8% 1977, og virðist hún hafa farið nokkuð fram úr hámarkinu, sem hún náði 1974. Á hinn bóginn virðist samneyzla hafa aukizt svipað og 1977 eða um 2%. Samneyzlan, þ. e. kaup

Fjármunamyndun

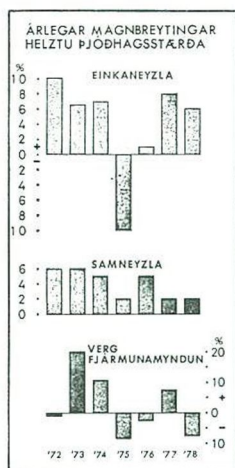
hins opinbera á vörum og þjónustu, var tæp 11% af vergri þjóðarframleiðslu á árinu 1978, og hefur hún heldur vaxið undanfarin ár, frá því að vera 8—9% vergrar þjóðarframleiðslu á sjötta áratugnum upp í 10—11% á yfirstandandi áratug.

Samkvæmt bráðabirgðatölum minnkaði fjármunamyndunin í landinu 1978 um 7,5% að raungildi frá árinu áður samanborið við 7,5% aukningu 1977. Fjármunamyndunin nam 26% af vergri þjóðarframleiðslu og hafði lækkað úr 28,3% 1977. Mestur varð samdrátturinn í opinberri fjárfestingu eða rúm 15% í kjölfar 16% samdráttar 1977. Meginskýring þessa er tæplega 30% minnkun virkjunarframkvæmda, en samdráttur hefur einnig orðið á öðrum sviðum opinberrar fjárfestingar. Fjárfesting atvinnuveganna minnkaði um 6% árið 1978 samanborið við 37% aukningu 1977. Skýring þessa er einkum mun minni innflutningur fiski- og flutningaskipa 1978 heldur en 1977. Mikil aukning varð á framkvæmdum við járnblendiverksmiðjuna á Grundartanga, en að þeim slepptum minnkaði fjárfesting atvinnuveganna um 13% 1978 samanborið við 33% aukningu 1977. Ætlað er, að bygging íbúðarhúsnæðis hafi aukizt um 2% 1978 samanborið við óbreytt umsvif milli áráanna 1976 og 1977.

Frá árinu 1956 að telja hefur hlutfall fjármunamyndunar og vergrar þjóðarframleiðslu verið að meðaltali um 28%. Frá stríðslokum og fram til 1956 var hlutfallið nokkru lægra eða rúm 21%, en frá 1956 hefur hlutfallið aðeins þrisvar sinnum verið lægra en 25%, árið 1961 tæp 23% og 24,5% 1962 og 1970. Hæst varð hlutfallið á árunum 1974 og 1975, 33% og 34%, en var eins og fyrr segir komið niður í 26% árið 1978, sem er nokkuð fyrir neðan meðaltal síðustu 23 ára, frá 1956 að telja. Munar verulega um hvert prósentustig eða um 5½ milljarð króna á árinu 1978, og hafa því sveiflur í innlendri fjármunamyndun haft mikil áhrif bæði á atvinnuástand og viðskiptajöfnuð.

Ástæður þess, að fjárfestingarhlutfallið hefur verið fremur hátt síðustu 20 árin hér á landi, má að sjálfsögðu fyrst og fremst rekja til örrar atvinnuuppbyggingar. Ef einstök ár eru tekin til skoðunar, má benda á, að fjárfesting í fiskveiðum var mjög mikil á árunum 1972 til 1975. Mikið fé hefur verið fest í rafvirkjunum, t. d. árin 1957 til 1959 og frá árinu 1967 með litlum undantekningum. Þegar olíukreppan skall yfir á árinu 1973, hljóp mikill fjörkippur í hitaveituf framkvæmdir eins og eðlilegt mátti telja, og á árinu 1978 tók verulega að gæta framkvæmda við járnblendiverksmiðjuna á Grundartanga.

Ef litið er á grófustu skiptingu fjármunamyndunarinnar, þ. e. atvinnuvegafjárfestingu, íbúðabyggingar og fjárfestingu opinberra aðila miðað við verga þjóðarframleiðslu, þá sýna tölur, að

Innlendur sparnaður

Innlend verðmætaráðstöfun

Launamál

hlutur íbúðabygginga hefur verið nokkuð stöðugur síðustu 25—30 árin eða yfirleitt á bilinu 6—7% af vergri þjóðarframleiðslu, ef frá eru talin árin 1955—60, en þá var hlutfallið nokkru hærra. Hins vegar hafa hlutföll fjárfestingar atvinnuveganna og opinberra aðila hækkað með vaxandi heildarfjárfestingu, einkum opinber fjárfesting, en hún hefur þó sveiflazzt nokkuð og verið mest á tímum mikilla orkuframkvæmda.

Þess má sjálfsagt vænta, að fjárfestingarhlutfallið verði nokkru lægra á næstunni heldur en á árunum 1972 til 1976, ekki sízt í ljósi þess, að miklum áföngum er þegar lokið á sviði hitaveituframkvæmda og veruleg endurnýjun fiskiskipaflotans hefur þegar átt sér stað og frekari afkastaaukning hans ekki æskileg í ljósi náttúrulegra takmarka fiskistofnanna við landið. Gera má ráð fyrir, að raforkuframkvæmdir verði umtalsverður þáttur á næstu árum, enda nauðsynlegt að halda áfram beizlun fallvatna og annarra innlendra orkulinda með hæfilegum hraða og án mikilla breytinga milli ára.

Skilyrði ytra jafnvægis er, að innlendur sparnaður sé a. m. k. jafn fjárfestingunni. Frá 1950 til 1978 varð aðeins á 6 árum afgangur í viðskiptum við útlönd, öll önnur ár varð halli og þar með fjárfesting umfram innlendan sparnað. Frá 1961 hefur hlutfall innlends sparnaðar og vergrar þjóðarframleiðslu verið 25—26% til jafnaðar, og aðeins 4 ár á 18 ára tímabilinu 1961—1978 var hlutfallið lægra en 25%, þ. e. 1967, 1968, 1974 og 1975. Þar sem markmið stjórnvalda er, að jöfnuður skuli ríkja í viðskiptunum við útlönd, er óhjákvæmilegt að halda fjárfestingunni innan marka innlends sparnaðar, sem síðustu 3 árin, þ. e. eftir erfiðleikaárin 1974 og 1975, hefur verið að meðaltali um 28%.

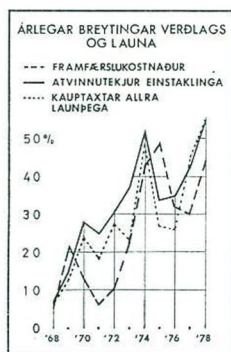
Þegar framantaldir þættir, einkaneyzla, samneyzla og fjármunamyndun, eru dregnir saman, kemur í ljós, að innlend verðmætaráðstöfun hefur aukizt um 3% á árinu 1978. Ef birgðabreytingar eru taldar með, kemur í ljós, að verðmætaráðstöfunin í heild hefur ekki breytt frá fyrra ári samanborið við 10% aukningu 1977. Ekki verður fjallað hér nánar um hinar miklu birgðabreytingar á árinu 1978, heldur vísað um það efni til kaflans hér á eftir um greiðslujöfnuð og gjaldeyrismál.

Eins og kunnugt er voru gerðir viðamiklir launasamningar á árinu 1977 fyrir flesta hópa launþega. Gildistími ASÍ-samninganna var til 1. desember 1978 og gildistími BSRB-samninganna fram á mitt ár 1979. Í samningunum fólust mjög virk ákvæði um verðlagsbætur á laun, sem reiknast skyldu á þriggja mánaða fresti. Þetta hafði í för með sér öra víxlhækkun launa og verðlags og vaxandi verðbólgu. Þegar kom fram í febrúar 1978 og ljóst var orðið, hver yrði vísitöluhækkun launa frá 1. marz að telja, gripu

stjórnvöld í taumana, og Alþingi samþykkti stjórnarfrumvarp um ráðstafanir í efnahagsmálum. Þær fólu m. a. í sér helmingskerðingu verðbóta á laun, þ. e. laun skyldu hækka um sem svaraði helmingi hækkunar verðbótavísitölunnar. Með reglugerð voru síðan sett ákvæði um greiðslu verðbótaviðauka á lægstu laun, þannig að vísitöluhækkunin yrði ekki minni en ákveðið krónutölumark. Af þessu leiddi, að þrátt fyrir 10,64% hækkun verðbótavísitölunnar hækkuðu laun um aðeins 5,32% að frátöldum hinum allra lægstu. Meðaltalshækkun launa hinn 1. marz var nálægt 6%. Vaxandi ókyrrðar gætti á vinnumarkaðnum eftir þessar aðgerðir, og hinn 10. apríl gekk í gildi takmarkað útflutningsbann verkalýðsfélaganna. Ennfremur sögðu flest verkalýðsfélög samningum sínum lausum með vísan til 10. greinar gildandi samninga, en hún kvað svo á, að ef sett yrðu lög á samningstímanum, sem breyttu ákvæðum samnings um greiðslu verðbóta á laun, væri hvorum aðila um sig heimilt að segja upp kaupgjaldsákvæðum samningsins með eins mánaðar fyrirvara.

Hinn 24. maí setti ríkisstjórnin bráðabirgðalög, þar sem verðbótaákvæði febrúarlaganna voru rýmkuð verulega. Óskert vísitala var nú greidd upp að ákveðnu hámarki, 122 þús. kr. mánaðarlaunum í maí, og síðan lækkandi hlutfallsverðbót, þar til að komið var niður í sem svaraði hálfri vísitöluuppþót við 244 þús. kr. mánaðarlaun í maí. Hækkun verðbótavísitölunnar var 12,8%, og vegna lagasetningarinnar og 3—4% áfangahækkunar flestra launataxta varð meðaltalshækkun launa hinn 1. júní því nálægt 16%. Talsverður munur var þó á hlutfallshækkunum hinna ýmsu hópa launþega. Nokkur vik urðu frá framkvæmd ákvæða bráðabirgðalaganna og fáein bæjarfélög, svo sem Reykjavíkurborg, ákváðu að taka upp fullar verðbætur í áföngum.

Eftir stjórnarskiptin 1. september voru með bráðabirgðalögum, sem sett voru 8. september, felld úr gildi verðbótaákvæði laganna frá því í febrúar og bráðabirgðalaganna frá maí og þess í stað ákveðið að greiða fullar vísitölubætur á laun upp að 230 þús. kr. mánaðarlaunum í ágúst og fasta krónutöluverðbót á öll laun þar fyrir ofan í stað hálftrar vísitölu. Ennfremur fólu bráðabirgðalögin 8. september það í sér, að 8,1% hækkun verðbótavísitölunnar frá 1. maí til 1. ágúst var eytt með hækkun niðurgreiðslna og niðurfellingu söluskatts á matvöru, þannig að engar verðbætur umfram þær, sem leiddi af hækkun vísitöluþaksins, komu til útborgunar í september. Hinn 1. september tók gildi 3% samningsbundin hækkun launataxta, og vegna hennar og hækkunar vísitöluþaksins hækkuðu laun að meðaltali um 9% frá 1. september að telja. Samkvæmt hækkun verðbótavísitölu frá 1. ágúst til 1. nóvember hefðu laun átt að hækka um 14,1% 1. desember. Hinn

Kaupmáttur

Atvinna

Verðþróun

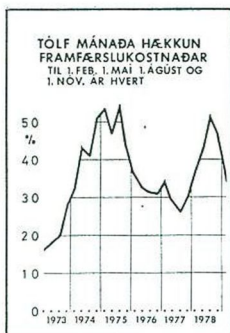
30. nóvember setti Alþingi hinsvegar lög um tímabundnar ráðstafanir gegn verðbólgu, sem fólu í sér niðurgreiðslur og vilyrði um félagslegar umbætur í þeim mæli, að verðbótahækkun launa frá 1. desember takmarkaðist við 6,12% og leiddi af sér meðaltals-hækkun launa, er nam um 6%.

Ef allt er tekið saman, má ætla, að kauptaxtar allra launþega hafi hækkað um 55% milli ársmeðaltala 1977 og 1978 samanborið við 45% 1977. Brúttótekjur einstaklinga hækkuðu um 53—54% sam-anborið við 44% 1977. Frá upphafi ársins til loka þess hækkuðu launataxtar um 41% samanborið við yfir 60% árið 1977.

Kaupmáttur kauptaxta allra launþega er talinn hafa aukizt um rúm 7% að meðaltali 1978 samanborið við 12—13% 1977, en kaupmáttur ráðstöfunartekna heimilanna hækkaði minna, eink-um vegna hækkunar beinna skatta, eða um 5—6% samanborið við 13% 1977. Á árinu 1978 var kaupmáttur kauptaxta ívið lægri en hann var mestur á árinu 1974, en hvort sem lítið er á raun-gildi heildaratvinnutekna, brúttótekna einstaklinga eða ráðstöfun-artekna heimilanna, þá var það allt hærra en nokkru sinni áður. Í ársskýrslu bankans fyrir árið 1977 var nokkuð vikið að ólíkri þróun kauptaxta og tekna, sem rekja má til ýmissa orsaka svo sem launaskriðs, yfirborgana og fleira þess háttar. Efra línuritið á blaðrönd sýnir árlegar breytingar kauptaxta annarsvegar og at-vinnutekna hinsvegar og breytingar framfærslukostnaðar til samanburðar. Eins og línuritið sýnir hækkuðu atvinnutekjur meira en kauptaxtar á hverju ári frá 1968 til 1976, en síðustu tvö árin hefur hækkunin verið svipuð. Þetta staðfestir enn frekar, að launataxtarnir eru ekki algildur mælikvarði á afkomu launþega og breytingar hennar á milli ára.

Atvinnuástand var gott mestallt árið 1978. Ef dæma má af skýrsl-um Kjararannsóknarnefndar, urðu óverulegar breytingar á vinnu-tíma á árinu í heild. Á öðrum ársfjórðungi var vinnutími t. d. með því allra lengsta, sem þekkt hefur. Atvinnuleysi var lítið á árinu í heild eins og endranær eða að meðaltali aðeins um 0,5% af vinnuaflinu samanborið við 0,4% 1977 og 0,6% 1976. Að vísu voru nokkru fleiri skráðir atvinnulausir í lok ársins en á sama tíma síðustu árin, þótt ekki sé atvinnuleysis tekið að gæta að nokkru marki.

Um mitt ár 1977 var verðbólgan komin vel niður fyrir 30% á ári, en síðan tók hraði hennar að aukast á ný. Tólf mánaða hækk-un framfærsluvísitölunnar til 1. febrúar 1978 var 37,2%, til 1. maí 42,8%, til 1. ágúst 51,7% og til 1. nóvember 46,9%. Hækk-unin frá 1. ágúst 1977 til jafnlengdar 1978 var með því mesta, sem um getur á einu ári. Á árinu 1975 urðu hækkunirnar ofur-lítið meiri. Að meðaltali hækkaði framfærslukostnaður um 44%

1978 samanborið við 30,5% 1977 og 32,2% 1976. Orsakir vaxandi verðbólgu á síðari hluta árs 1977 og lengst af 1978 má rekja til mikillar peningabenslu framan af ári 1977 og gífurlegra umsaminnna launahækkana á miðju ári og síðla hausts sama ár. Síðan hefur margt valdið því, að erfiðlega gengur að ná verðbólgunni niður aftur. Verðbótaákvæði sólstöðusamninganna svonefndu voru mun harðari en áður hafði verið og eru ríkur þáttur í að viðhalda mikilli verðbólgu. Óumflýjanlegar gengislækkunar krónunnar hafa ýtt undir innlendar verðhækkunar, ríkisbúskapurinn hefur verið þensluvaldur eins og nánar verður fjallað um í kaflanum um fjármál ríkisins, og peningaframboð var mikið á árinu 1978, samanber kaflann um peningamál. Mikið hefur því skort á, að nægilega samræmdum og styrkum aðgerðum væri beitt. Meðfylgjandi línurit og neðra línuritið á síðustu blaðsíðu sýna ársfjórðungslega þróun framfærslukostnaðar 1973 til 1978 og meðaltalshækkun hans á milli ára frá 1968 til 1978.

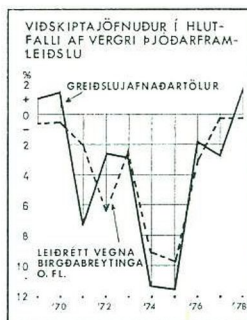
GREIÐSLUJÖFNUÐUR OG GJALDEYRISMÁL

Hagstæður heildargreiðslujöfnuður

Á árinu 1978 varð áframhald á þeirri hagstæðu þróun greiðslujafnaðar, sem hófst á árinu 1976, en þá urðu mikil umskipti frá miklum halla á viðskiptajöfnuði og heildargreiðslujöfnuði áráanna 1974 og 1975. Samkvæmt beinu greiðslujafnaðaruppgjöri varð viðskiptajöfnuður hagstæður um 8,0 milljarða króna á árinu 1978, sem er um 1,5% af vergri þjóðarframleiðslu. Árið áður varð viðskiptahalli hinsvegar 13,7 milljarðar króna reiknað á viðskiptagengi 1978 eða 2,6% af vergri þjóðarframleiðslu. Alla breytingu viðskiptajafnaðar frá árinu 1977 til ársins 1978 má rekja bæði til mismunandi þróunar útflutningsvörubirgða, sem jukust mjög mikið á árinu 1977, en lækkuðu hinsvegar á árinu 1978, og einnig til þess, að mikill samdráttur varð á innflutningi sérstakra fjárfestingarvara á árinu 1978 miðað við árið áður, einkum skipainnflutningi. Séu leiðréttingar gerðar á viðskiptajöfnuði fyrir þessu tvennu, reynist viðskiptajöfnuður áráanna 1977 og 1978 svo til hinn sami eða halli, sem nemur aðeins 0,2% af vergri þjóðarframleiðslu. Á árinu 1978 varð heildargreiðslujöfnuður, eins og hann kemur fram í breytingu á gjaldeyrisstöðu reiknað á viðskiptagengi ársins, hagstæður um 14,5 milljarða króna, en nettó-gjaldeyriseign bankanna nam 20,3 milljörðum króna í árslok 1978 reiknað á gengi í árslokin. Viðskiptajöfnuður varð eins og áður er sagt hagstæður um 8,0 milljarða króna, og má því rekja hluta af bata gjaldeyrisstöðunnar til aukinnar skuldasöfnunar, einkum langtímalána. Heildarstaða þjóðarbúsins út á við versnaði um 18,0 milljarða króna miðað við gengi í árslok, og nam nettóskuld þá um 218 milljörðum króna.

Þróun viðskiptajafnaðar

Á árinu 1978 varð viðskiptajöfnuður, þ. e. jöfnuður vöru- og þjónustuviðskipta, hagstæður um 8,4 milljarða króna, en árið 1977 óhagstæður um 13,7 milljarða króna reiknað á meðalviðskiptagengi ársins 1978. Samkvæmt beinum greiðslujafnaðartölum varð því viðskiptajöfnuður ársins 1978 22,1 milljarði króna hagstæðari en árið áður. Ólík birgðaþróun útflutningsvara og sveiflur á innflutningi sérstakra fjárfestingarvara eru meginor-

Verðmæti útflutningsframleiðslu

Aukning útflutningsverðmætis

sök þessa mikla mismunar. Útflutningsvörubirgðir minnkuðu um 6,0 milljarða króna 1978, en jukust um 10,4 milljarða króna 1977. Birgðabreytingar hvors árs eru metnar á meðalútflutningsverði viðkomandi árs, en í báðum tilvikum reiknaðar á meðalviðskiptagengi ársins 1978. Sé viðskiptajöfnuður áramna 1977 og 1978 leiðréttur fyrir breytingu útflutningsvörubirgða reiknaðri á meðalgengi 1978 í báðum tilvikum eins og fyrr segir, reynist viðskiptajöfnuður hagstæður um 2,7 milljarða króna 1978, en óhagstæður um 3,4 milljarða króna 1977. Sveiflur í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara eru oft verulegar, og varð t. d. innflutningur þeirra tæpum 8 milljörðum króna lægri 1978 en árið áður vegna minni skipainnflutnings. Ef sveiflur í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara eru jafnaðar milli ára miðað við meðaltal síðustu þriggja ára og leiðrétting gerð á viðskiptajöfnuði samkvæmt því, ásamt leiðréttingu vegna breytingar útflutningsvörubirgða, reynist viðskiptajöfnuður hagstæður um 1,2 milljarða króna 1977, en óhagstæður um 1,0 milljarð króna 1978. Með þannig leiðréttum viðskiptajöfnuði fæst mun raunhæfari samanburður áramna 1977 og 1978 en samkvæmt beinu greiðslujafnaðaruppgjöri. Miðað við þjóðarframleiðslu varð viðskiptajöfnuður hagstæður um 1,5% af vergri þjóðarframleiðslu samkvæmt beinu uppgjöri, en óhagstæður um 0,2% samkvæmt framangreindum leiðréttum viðskiptajöfnuði. Samsvarandi tölur fyrir árið 1977 eru þær, að samkvæmt beinu uppgjöri nam hallinn 2,7% af vergri þjóðarframleiðslu, en 0,2% samkvæmt leiðréttum viðskiptajöfnuði, og samkvæmt því hlutfallslega jafn bæði árin.

Gjaldeyrisverðmæti útflutningsframleiðslu jókst í heild um nálægt 9% frá árinu áður. Framleiðsluverðmæti sjávarafurða jókst um 9%, en aukning framleiðslumagns er áætluð 5%. Verðmætisaukning álframleiðslu varð tæp 12%, en að magni nam aukningin 5%. Verðmæti annarrar iðnaðarvöru til útflutnings jókst um 6%.

Heildarverðmæti útflutnings nam 176,3 milljörðum króna á árinu 1978. Er það 21,5% aukning frá fyrra ári reiknað á meðalgengi ársins 1978. Þetta er mun meiri aukning en nemur aukningu á framleiðsluverðmæti, enda lækkuðu útflutningsvörubirgðir verulega á árinu. Verðmætisaukning útfluttra sjávarafurða varð 26%, verðmæti álútflutnings jókst um 11%, og verðmætisaukning annarra vöruflokka en sjávarafurða og áls nam 7%.

Meðfylgjandi tafla sýnir skiptingu útflutnings á helztu vöruflokka sl. fimm ár, og hafa tölur fyrri ára verið umreiknaðar til meðalgengis ársins 1978 samkvæmt vísitölu meðalgengis. Verðmæti sjávarafurða 1978 nam rúmlega 76% af heildarverðmæti útflutnings á móti tæpum 74% árið áður. Verðmæti álútflutn-

Útflutningur helztu vörflokka
(F.o.b.-verð í m.kr. á meðalgengi ársins 1978)

	1974	1975	1976	1977	1978
Sjávarafurðir	70.343	68.286	86.077	106.944	134.658
Landbúnaðarafurðir	2.703	2.513	3.019	3.414	4.076
Iðnaðarvörur	18.690	14.733	27.397	31.805	34.835
Þ.a. ál	13.699	9.230	19.942	21.257	23.652
Aðrar vörur	2.305	1.221	2.055	2.875	2.717
Útflutningur, alls	94.041	86.753	118.548	145.038	176.286

**Skipting útflutnings
á lönd**

ings nam 15% af verðmæti heildarútflutnings, sem er sama hlutfall og árið áður, en verðmæti annarra iðnaðarvara lækkaði úr 7,3% í 6,3% af heildarútflutningi.

Útflutningur til Bandaríkjanna lækkaði úr 30,2% í 29,7% af heildarútflutningi. Hlutdeild landa Efnahagsbandalagsins (EBE) jókst úr 30,0% í 32,1%. Útflutningur til landa Fríverzlunarsamtakanna lækkaði úr 14,6% í 12,9% af heildarútflutningi. Hlutur Sovétríkjanna í heildarútflutningi lækkaði verulega eða úr 7,0% 1977 í 3,9% 1978, og hlutur Austur-Evrópulanda í heild lækkaði úr 12,1% í 7,7%.

Útflutningsvörubirgðir

Eftirfarandi tafla sýnir verðmæti útflutningsvörubirgða í árslok sl. fimm ár miðað við verðlag í lok hvers árs, en umreiknað miðað við skráð gengi á bandarískum dollara í árslok 1978. Birgðir sjávarafurða voru miðað við gjaldeyrisverðmæti 26% lægri í árslok 1978 en 1977 og birgðir í heild um 20% lægri. Þrátt fyrir svo mikla birgðaminnkun á árinu voru birgðir í árslok með meira móti, enda hafði verið um að ræða óvenjumikla birgðaaukningu á árinu 1977. Birgðaminnkunin hafði hagstæð áhrif á gengisjöfnuð ársins 1978 og átti drjúgan þátt í, að viðskiptajöfnuður varð hagstæður um 8 milljarða, eins og nánar er greint frá hér að framan.

Útflutningsvörubirgðir
(Í m.kr. á gengi í árslok 1978)

	1974	1975	1976	1977	1978
Sjávarafurðir	12.883	10.861	15.691	28.688	21.319
Landbúnaðarafurðir	921	1.802	1.817	2.068	3.142
Kísilgúr	18	140	112	39	62
Ál	2.589	6.037	4.518	3.602	3.123
Alls	16.411	18.840	22.138	34.397	27.646

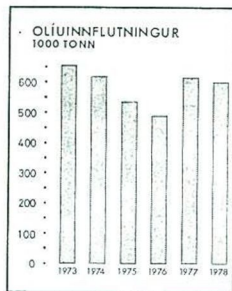
**Þróun
innflutnings**

Meðfylgjandi tafla sýnir mánaðarlegan almennan innflutning 1977 og 1978, skipt á olíuinnflutning og almennan innflutning á mánaðarlegu meðalgengi 1978, þ. e. tölur fyrir hvern mánuð 1977 hafa verið umreiknaðar til sambærilegs gengis viðkomandi

Almennur innflutningur

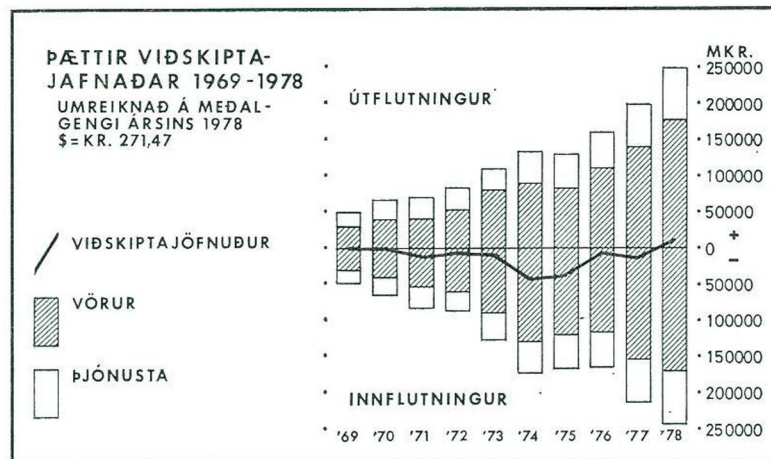
(C.i.f.-verð í m.kr. á mánaðarlegu meðalgengi 1978)

	1977			1978			Hlutfallsleg breyting (%) frá fyrra ári		
	Olía	Annar	Alls	Olía	Annar	Alls	Olía	Annar	Alls
Jan.	899	5884	6783	1113	7630	8743	23,8	29,7	28,9
Febr.	1002	7100	8102	1819	9009	10828	81,5	26,9	33,6
Marz	2731	8946	11677	1917	9115	11032	-29,8	1,9	-5,5
Apríl	951	8589	9540	842	11060	11902	-11,5	28,8	24,8
Mái	2028	9375	11403	1641	13004	14645	-19,1	38,7	28,4
Júní	2962	11275	14237	1626	12207	13833	-45,1	8,3	-2,8
Júlí	1211	10616	11827	976	11822	12798	-19,4	11,4	8,2
Ágúst	1704	9189	10893	1458	12018	13476	-14,4	30,8	23,7
Sept.	1696	13236	14932	2128	12036	14164	25,5	-9,1	-5,1
Okt.	2140	7890	10030	2080	13776	15856	-2,8	74,6	58,1
Nóv.	2720	15439	18159	3316	14314	17630	21,9	-7,3	-2,9
Des.	2111	14432	16543	2702	12738	15440	28,0	-11,7	-6,7
I.	4632	21930	26562	4849	25754	30603	4,7	17,4	15,2
II.	5941	29239	35180	4109	36271	40380	-30,8	24,1	14,8
III.	4611	33041	37652	4562	35876	40438	-1,1	8,6	7,4
IV.	6971	37761	44732	8098	40828	48926	16,2	8,1	9,4
Alls	22155	121971	144126	21618	138729	160347	-2,4	13,7	11,3

mánaðar 1978 samkvæmt vísitölu meðalgengis þess mánaðar. Utan almenns innflutnings telst innflutningur á skipum og flugvélum, fjárfestingarvörum til stórframkvæmda ásamt hráefni og rekstrarvörum álbræðslu.

Verðmæti almenns innflutnings jókst um 11,3% á árinu 1978 reiknað á meðalgengi ársins. Verðmæti olíuinnflutnings dróst þó saman um 2,4%, en verðmæti annars almenns innflutnings jókst um 13,7%. Ef litið er á þróun innflutnings eftir ársfjórðungum, gætir eins og jafnan verulegrar sveiflu milli ársfjórðunga í innflutningi á olíu. Að því er varðar annan almennan innflutning varð aukningin mest á 1. og 2. ársfjórðungi og hafði á fyrri helmingi ársins numið rúmlega 21% umfram innflutning á sama tímabili árið áður. Gengislækkunin í febrúar ásamt öðrum aðhaldsaðgerðum í efnahagsmálum hafa því ekki haft teljandi áhrif til þess að draga úr eftirspurn eftir almennum innflutningi, enda var bæði þörf birgðaendurnýjunar og fljótlega farið að spá í frekari gengislækkun síðar á árinu. Á síðari helmingi ársins nam aukning á öðrum almennum innflutningi en olíu 8,3%, og sé litið á síðustu fjóra mánuði ársins, það er eftir gengislækkunina í byrjun september, nam aukningin aðeins 3,7% á samsvarandi innflutningi miðað við sama tímabil árið áður. Í desembermánuði var um að ræða samdrátt um 11,7% eins og sjá má í töflunni hér að ofan. Innflutningur sérstakra fjárfestingarvara dróst í heild

saman um 41,2%. Mestur varð samdráttur í innflutningi skipa, sem lækkaði að verðmæti um 58%. Einnig varð nokkur lækkun á innflutningi flugvéla, og samtals lækkuðu þessir tveir liðir um 10,4 milljarða króna. Lækkun varð á innflutningi vegna virkjunarframkvæmda við Sigöldu og Kröflu um 0,8 milljarða króna. Hinsvegar jókst innflutningur vegna byggingar járnblendiverksmiðju úr 0,4 í 3,4 milljarða króna. Framangreindar tölur eru allar miðaðar við meðalgengi 1978. Skipting innflutnings eftir notkun varð þessi á árinu 1978: Neyzluvörur 36,8%, rekstrarvörur 32,8% og fjárfestingarvörur 30,4%.

Skipting innflutnings á lönd

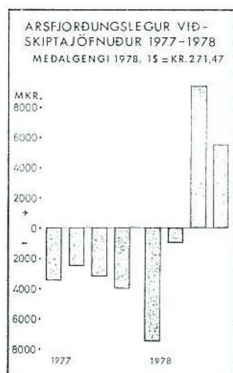
Helztu breytingar á skiptingu innflutnings á lönd miðað við árið áður voru þær, að innflutningur frá löndum Fríverzlunarsamtakanna (EFTA) jókst úr 20,5% í 22,1% af heildarinnflutningi, en hlutur Austur-Evrópulanda lækkaði úr 12,3% í 10,2% af heildarinnflutningi, og þar af lækkaði hlutur Sovétríkjanna úr 9% í 8,4%. Hlutdeild landa Efnahagsbandalagsins (EBE) lækkaði lítið eitt eða úr 47,3% í 47,1% af heildarinnflutningi. Hlutur Bandaríkjanna jókst úr 6,6% í 7,1% af heildarinnflutningi.

Vöruskiptajöfnuður

Samkvæmt bráðabirgðatölum greiðslujafnaðar varð vöruskiptajöfnuður hagstæður um 8,0 milljarða króna 1978, en var óhagstæður um 14,9 milljarða 1977 umreiknaður á meðalgengi ársins 1978. Samkvæmt því er vöruskiptajöfnuðurinn 22,9 milljörðum króna hagstæðari 1978 en árið áður. Meginástæður fyrir þessum mikla mun eru samdráttur í innflutningi sérstakra fjárfestingarvara og mismunur á þróun útflutningsvörubirgða eins og nánar er greint frá hér að framan. Í greiðslujafnaðartölum eru bæði inn- og útflutningstölur reiknaðar á f.o.b.-verði.

Þjónustujöfnuður

Til þjónustujafnaðar teljast tekjur og gjöld af samgöngum, ferðalögum, tryggingum, vaxtagreiðslum, tekjur af viðskiptum við varnarliðið o. fl. Samkvæmt bráðabirgðayfirliti er áætlað, að þjón-

ustutekjur hafi numið 73,5 milljörðum króna, og er það um 19% aukning frá fyrra ári.

Þjónustugjöld námu 73,1 milljarði króna, sem er rúmlega 20% aukning frá árinu 1977, þegar miðað er við meðalgengi 1978. Þjónustujöfnuður varð því hagstæður um 0,4 milljarða króna 1978. Á samsvarandi gengi var þjónustujöfnuður 1977 hagstæður um 1,1 milljarð króna. Með gjöldum 1978 eru talin gjöld vegna álbræðslu, 3,4 milljarðar króna, en voru 3,3 milljarðar króna 1977. Af einstökum liðum þjónustujafnaðar vegur samgönguliðurinn þyngst eða nálægt 46% gjaldamegin og 56% teknamegin. Innan samgönguliðarins eru tekjur og gjöld vegna flugs stærsti þátturinn, og námu tekjur flugfélaga um 73% tekna af samgöngum og um 41% af þjónustutekjum í heild. Útgjöld flugfélaga námu um 55% af útgjöldum vegna samgangna og um 25% af þjónustuútgjöldum í heild. Á ferða- og dvalarkostnaðarliðnum er aðeins talinn til tekna sá hluti tekna af erlendum ferðamönnum, sem skilað er til banka, þar með taldar tekjur frihafnar á Keflavíkflugvelli. Hinsvegar eru fargjöld, sem erlendir ferðamenn greiða fyrir ferðir með íslenskum farartækjum milli landa, talin í samgöngulið og eru mikilvægur hluti hans. Með gjöldum vegna ferðalaga er talinn námskostnaður, sem nam 2,2 milljörðum króna 1978, og sjúkrakostnaður að upphæð 0,3 milljarðar króna. Vaxtagjöld á árinu 1978 námu 16 milljörðum króna og höfðu aukizt um 2,3 milljarða króna frá fyrra ári, en á árinu 1977 höfðu þau aukizt um 1,4 milljarða króna reiknað á meðalgengi 1978. Tekjur af varnarliði jukust um 2 milljarða króna 1978 miðað við árið áður, og er það nálægt 16% aukning reiknað á meðalgengi 1978.

Framlög án endurgjalds, en til þeirra teljast eignayfirfærslur, rekstrarframlög til alþjóðastofnana og gjafafé, urðu óhagstæð um 255 m.kr. á árinu 1978.

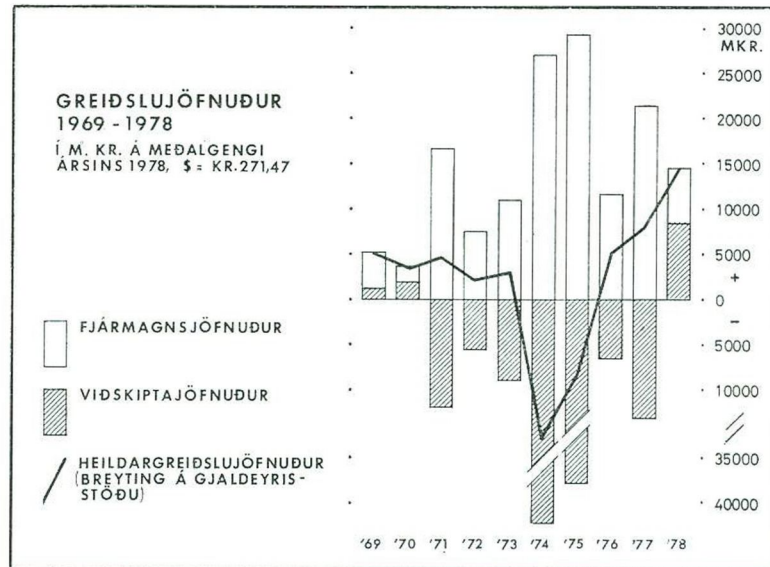
Fjármagnshreyfingar

Helztu liðir fjármagnsjafnaðar eru innkomin lán til lengri tíma en eins árs, endurgreiðslur slíkra lána, stutt vörukaupalán, ógreiddur útflutningur og ýmsar aðrar fjármagnshreyfingar. Eftirfarandi yfirlit sýnir bráðabirgðatölur yfir hreyfingar langra erlendra lána á árinu 1978 skipt á opinbera aðila, lánastofnanir og einka-

Hreyfingar langra erlendra lána 1978

(Í m.kr. á meðalgengi ársins 1978)

	Innkomið	Afborganir	Nettóaukning
Opinberir aðilar	16.995	—8.830	8.165
Lánastofnanir	7.340	—5.020	2.320
Einkaaðilar	10.505	—6.450	4.055
Samtals	34.840	—20.300	14.540

aðila, eftir því hverjir af þessum aðilum hafa tekið lánin hjá hinum erlendu lánveitendum.

Samkvæmt yfirlitinu hafa skuldir í formi erlendra lána til eins árs og lengri tíma hækkað um 14,5 milljarða króna. Þar af voru 2,7 milljarðar kr. vegna breytingar á skammtímalánum í lán til langs tíma, en skammtímalánin voru á sínum tíma tekin vegna þess, að þá þótti af markaðsástæðum heppilegra að bíða með lán-töku til lengri tíma. Er því raunveruleg aukning langtímalána á árinu 1978 11,8 milljarðar króna, og er það tæpum 8 milljörðum króna meira en reiknað var með í upphaflegri lánsfjáráætlun ársins 1978. Má rekja þessa miklu aukningu til meiri fjármagnsþarfar vegna aukinna framkvæmda opinberra aðila, einkum í orkumálum, og hækkunaráhrifa gengis- og verðlagsbreytinga, sem ekki hefur verið unnt að fjármagna með lánum innanlands. Samkvæmt bráðabirgðatölum var heildarupphæð langra erlendra lána 229,7 milljarðar króna í árslok 1978 reiknað á gengi í árslok-in, en fært til meðalgengis ársins eru það um 35% af vergri þjóðarframleiðslu, sem er svipað hlutfall og nokkur undanfarin ár. Greiðslubyrði af löngum erlendum lánum, það er afborganir og vextir, nam samkvæmt bráðabirgðatölum 13,3% af útflutningstekjum, en allt frá árinu 1975 hefur þetta hlutfall numið nálægt 14%. Á árinu 1975 hækkaði greiðslubyrðin í 14,2% úr 11,2% 1974, bæði vegna vaxandi greiðslna og stöðunar í útflutningstekjum. Á árunum 1974 og 1975 virtist greiðslubyrði næstu ára stefna í 18% til 20% af útflutningstekjum, en eins og fyrr segir hefur hlutfallið haldizt rétt innan við 14%, og má

Greiðslujöfnuður við útlönd

(Í m.kr. á meðalgengi 1978)

	1977	1978
Innfluttar vörur, f. o. b.	-159.920	-168.275
Útfluttar vörur, f. o. b.	145.040	176.285
Vöruskiptajöfnuður	-14.880	8.010
Þjónustujöfnuður	1.140	410
Viðskiptajöfnuður	-13.740	8.420
Framlög án endurgjalds, nettó	-15	-255
Fjármagnsjöfnuður	22.230	6.305
Heildargreiðslujöfnuður	8.475	14.470

einkum þakka það meiri aukningu á útflutningstekjum en talið var varlegt að reikna með ásamt því aukna aðhaldi, sem hefur verið í erlendum lántökum síðustu árin. Línurit á spássíu sýnir árslokastöðu erlendra lána til eins árs og lengri tíma, færða til meðalgengis hvers árs, í hlutfalli af vergri þjóðarframleiðslu ásamt greiðslubyrði slíkra lána í hlutfalli af útflutningstekjum sl. tólf ár. Stutt vörukaupalán innflytjenda jukust um 2,3 milljarða króna reiknað á meðalgengi ársins og ógreiddur útflutningur um 2,9 milljarða króna reiknað á sama hátt. Nettóinnstreymi á þessum þremur mikilvægu liðum fjármagnsjafnaðarins, langtímalánum, stuttum vörukaupalánum og ógreiddum útflutningi, nam því 13,9 milljörðum króna á árinu 1978. Í árslok 1978 var nettóskuld við útlönd á þessum þremur liðum 238,7 milljarðar króna, en sé nettógaldeyriseign bankanna dregin frá þeirri skuld, er nettóskuld þjóðarbúsins við útlönd 218 milljarðar króna. Á 9. töflu í viðauka um stöðu þjóðarbúsins út á við eru sýndar stöðutölur fyrir þessa liði síðustu ellefu ár.

Á öðrum liðum fjármagnsjafnaðarins, sem eru erlent einkafjármagn til atvinnurekstrar og ýmsar stuttar reikningshreyfingar, varð nettóúttreymi 7,6 milljarðar króna. Í heild nam nettóinnstreymi á fjármagnsjöfnuði því 6,3 milljörðum króna. Utan við fjármagnsjöfnuðinn eru svo greiðsluhreyfingar bankakerfisins, sem valda breytingu gjaldeyrisstöðunnar, samanber liðinn heildargreiðslujöfnuður á meðfylgjandi töflu, sem sýnir bráðabirgðayfirlit helztu þátta greiðslujafnaðarins 1978, þar sem einnig eru tilgreindar tölur fyrir árið 1977. Til þess að auðvelda samanburð hafa tölur ársins 1977 verið umreiknaðar til meðalviðskiptagengis 1978.

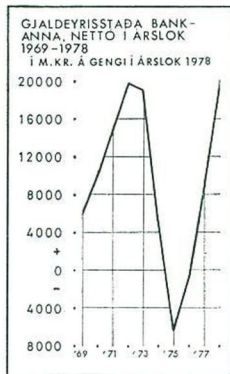
Á 4. töflu aftast í skýrslunni er nánara yfirlit yfir greiðslujöfnuð við útlönd á árunum 1974—1979, og á 5. töflu er ársfjórðungslegt yfirlit yfir greiðslujöfnuð 1977 og 1978.

Gjaldeyrisstaðan

Meðfylgjandi yfirlit sýnir gjaldeyrisstöðu bankanna sl. þrjú ár. Tölur í þessu yfirliti eru umreiknaðar úr erlendri mynt í íslenskar krónur á skráðu gengi í árslok 1978 og eru því á sambærilegu gengi innbyrðis, en ekki við tölur hér að ofan, sem miðaðar eru við meðalviðskiptagengi 1978. Minni hækkun gjaldeyrisstöðunnar en svarar heildargreiðslujöfnuði á meðalviðskiptagengi stafar af mismunandi tímasetningu viðskipta á hvora hlið innan ársins ásamt mismunandi samsetningu gjaldmiðla og áhrifum þess á meðalgengi ársins.

Gjaldeyrisstaða bankanna

(Í m.kr. á gengi í árslok 1978)

	1976	1977	1978
Seðlabankinn			
Gjaldeyrisforði	25.636	33.570	43.778
Gjaldeyriskuldir	-28.415	-26.963	-26.452
Nettóstaða Seðlabanka	-2.779	6.607	17.326
Viðskiptabankar, nettó	2.312	2.734	2.944
Gjaldeyrisstaða bankanna, mettó	-467	9.341	20.270

Í byrjun árs 1978 nam skuld Seðlabankans við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn 62,2 milljónum SDR-eininga. Á árinu var byrjað að endurgreiða hluta af svokölluðum olíulánum ásamt hluta af hinn almennu skuld við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, og voru samtals endurgreiddar 9,3 milljónir SDR-eininga, þannig að skuldin í árslok nam 52,9 milljónum SDR-eininga.

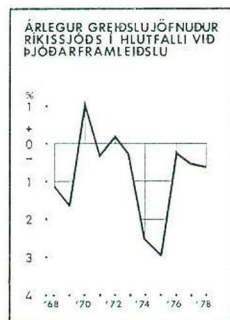
Upphæð langra erlendra lána, sem tekin voru á árinu 1978 og komu inn í gjaldeyriskaup bankanna og höfðu þannig bein áhrif á bata gjaldeyrisstöðunnar, nam 13,4 milljörðum króna reiknað á gengi í árslok. Í síðustu ársskýrslu var sagt frá breytingu, sem gerð var á reglugerð um skipan gjaldeyris- og innflutningsmála, þar sem innlendum aðilum, sem eignast erlendan gjaldeyri og ekki er beinlínis skylt að selja hann innlendum gjaldeyrisbönkum, er heimiluð stofnun gjaldeyrisreikninga í eftirtöldum gjaldmiðlum: bandarískum dollurum, þýzkum mörkum, sterlingspundum og dönskum krónum. Byrjað var að taka á móti fé á gjaldeyrisreikninga rétt fyrir árslok 1977. Á árinu 1978 var þessi heimild notuð talsvert, og námu innstæður á gjaldeyrisreikningum 1.078 m.kr. í árslok 1978.

FJÁRMÁL RÍKISINS

Afkoma ríkissjóðs á árinu 1978 varð allmiklu verri en gert hafði verið ráð fyrir í fjárlögum ársins og æskilegt hefði verið frá þjóðhagslegu sjónarmiði. Samkvæmt bráðabirgðauppgjöri ríkisbókhalds nam rekstrarhalli ríkissjóðs (þ. e. gjöld umfram tekjur) á árinu 5 milljörðum króna. Á lánareikningum utan Seðlabankans var nettóinnstreymi að fjárhæð 1,6 milljarðar króna, þannig að greiðsluhalli ríkissjóðs varð 3,4 milljarðar króna. Greiðsluhallinn gagnvart Seðlabankanum nam 4,4 milljörðum króna, en aukning bankainnstæðna og sjóðs 1 milljarði.

Á árunum, sem liðin eru, síðan þjóðarbúið tók að rétta úr kútnum eftir erfiðleikaárin 1974 og 1975, hefur ekki tekizt að ná jöfnuði í fjármálum ríkissjóðs, heldur hefur hann verið í stöðugum halla. Á árinu 1978 samsvaraði greiðsluhallinn 0,6% vergrar þjóðarframleiðslu samanborið við 0,5% árið 1977 og 0,2% 1976. Því fer fjarri, að útkoman síðustu árin hafi verið í samræmi við fjárlög eða stefnu stjórnvalda á hverjum tíma. Þvert á móti hafa fjárlög ætíð verið afgreidd með greiðsluafgangi, en breyttar aðstæður, ekki sízt vegna hinnar þrálátu verðbólgu, hafa vafalaust valdið mestu um, að útkoman hefur reynzt önnur en að var stefnt. Þetta á a. m. k. við um síðasta ár, en halli ríkissjóðs þá var að nokkru leyti afleiðing aðgerða þeirra, sem gripið var til í september til að draga úr víxlhækkunum kaupgjalds og verðlags. Stefna stjórnvalda undanfarin ár hefur í grófum dráttum verið þríþætt: Að draga úr verðbólgu, að minnka viðskiptahallann við útlönd og að viðhalda fullri atvinnu. Atvinnuástand hefur verið gott öll árin og raunar ofþanið í ýmsum greinum, og eins og lýst er í kaflanum hér að framan varð afgangur á viðskiptajöfnuðinum gagnvart útlöndum á árinu 1978. Öðru máli gegnir um verðbólgu, en árangurinn í baráttunni við hana hefur ekki verið í neinu samræmi við fyrirætlanir stjórnvalda.

Sem fyrr segir hafa fjárlög undanfarinna ára verið afgreidd með nokkrum greiðsluafgangi og því hefði mátt vænta þess, að rekstur ríkissjóðs leiddi af sér minnkandi þenslu innanlands, enda

Nokkrar yfirlitstölur

slíkt nauðsynlegt ásamt með öðrum aðgerðum, sem miðuðu að sama marki. Reyndin varð þó önnur og má raunar segja, að ríkissjóður hafi á árunum 1976 til 1978 fremur ýtt undir innlenda þenslu en hitt og þar með gert stjórnvöldum mun erfiðara að ná tveimur þeirra markmiða, sem að framan er getið, þ. e. minnkandi verðbólgu og bættum viðskiptajöfnuði. Fjárlagaáætlun hvers árs gerði ráð fyrir, að víxlverkanir verðlags og kaupgjalds yrðu veikari og möguleikar stjórnvalda til að beita sérstökum ráðstöfunum í þessum efnnum sterkari en raun varð á. Því hefur málum stundum verið þannig komið, að stjórnvöld töldu meira unnið með því að greiða niður verðbólguna, þótt það gerðist óhjákvæmilega á kostnað aukinnar þenslu undir niðri vegna áhrifa ríkissjóðshalla. Fjármálastefnan hefur þannig verið í hálfgerðri sjálfheldu milli tvennskonar verðbólguhvætjandi afla, og ekki hefur tekizt að beita ríkisfjármálunum með nægilegu tilliti til þjóðhagslegra markmiða eða sveiflujöfnunar.

Heilsárstölurnar um greiðsluhalla ríkissjóðs, sem raktar voru hér að framan, virðast e. t. v. í fljótu bragði ekki vera þess eðlis, að þensluáhrif ríkisbúskaparins geti hafa talizt veruleg. Á hinn bóginn verður að benda á, að mikil árstíðasveifla er í fjármálum ríkissjóðs, og getur hún verið afdrifarík eins og nánar verður vikið að síðar í þessum kafla.

Í fjárlögum fyrir árið 1978 var gert ráð fyrir, að heildartekjur ríkissjóðs næmu 139,5 milljörðum króna, gjöld 138,5 milljörðum og þar með að rekstrarafgangur yrði að fjárhæð 1 milljarður. Áætlað nettóinnstreymi á lánareikningum utan Seðlabankans nam 2,6 milljörðum og greiðsluafgangur þar af leiðandi 3,6 milljörðum króna, sem skyldu ganga til afborgana á skuldum ríkissjóðs í Seðlabankanum, en þær námu 14,6 milljörðum króna í árslok 1977. Samkvæmt bráðabirgðayfirliti ríkisbókhalds urðu tekjurnar 11% hærrí og gjöldin 15,5% hærrí en fjárlög gerðu ráð fyrir og af tölum, sem þegar hafa verið nefndar, má ráða, að greiðslujöfnuðurinn varð 7 milljörðum króna lakari en stefnt var að í fjárlögum. Taflan, sem fer hér á eftir, sýnir nánar greiðsluyfirlit ríkissjóðs síðustu árin og helztu stærðir þess í hlutfalli við verga þjóðarframleiðslu. Þegar útkoman 1978 er skoðuð, er rétt að hafa í huga, að aðstæður voru um margt erfiðar og kölluðu því á skjótar aðgerðir um mánaðamótin ágúst/september. Launamálin voru í hnút, og útflutningsatvinnuvegirnir áttu í erfiðleikum vegna síversnandi samkeppnisaðstöðu. Að sjálfsögðu kom hér verulega til kasta ríkissjóðs eins og rakið verður hér á eftir og þá því miður á kostnað greiðsluafkomunnar á árinu.

Ástæður þess, að vik frá fjárlögum urðu svo mikil sem lýst hefur verið, eru einkum tvær. Annars vegar urðu hækkanir verðlags

Yfirlit yfir fjármál ríkissjóðs

(Á greiðslugrunni í m.kr.)

	1974	1975	1976	1977	1978
1 Tekjur	35.784	49.343	68.282	95.616	154.861
2 Gjöld	40.289	57.577	69.846	101.120	159.898
3 Rekstrarafgangur (1—2)	—4.505	—8.234	—1.564	—5.504	—5.037
4 Lánveitingar, mettó	—43	—492	—520	—535	—2.144
5 Fjármagnsafgangur (3+4)	—4.548	—8.726	—2.084	—6.039	—7.181
6 Lántökur, nettó	830	2.177	1.909	3.899	4.850
7 Lausaskuldir	327	1.045	—343	376	—1.042
8 Greiðsluafgangur (5+6+7)	—3.391	—5.504	—518	—1.764	—3.373
81 Greiðsluhr. við Seðlabanka	—3.514	—5.531	—896	—2.133	—4.355
82 Sjóður og bankainnstæður	123	27	378	369	982

Hlutföll af vegrri þjóðar-
framleiðslu (%)

1 Tekjur	26,1	26,4	26,5	26,1	28,1
2 Gjöld	29,4	30,8	27,1	27,6	29,0
3 Rekstrarafgangur	—3,3	—4,4	—0,6	—1,5	—0,9
5 Fjármagnsafgangur	—3,3	—4,7	—0,8	—1,7	—1,3
8 Greiðsluafgangur	—2,5	—2,9	—0,2	—0,5	—0,6

og kaupgjalds miklu meiri en gert var ráð fyrir í forsendum fjárlaga, og hins vegar höfðu hinar víðtæku aðgerðir, sem gripið var til í september, mikil áhrif á afkomu ríkissjóðs. Gagnstætt því að lækka skuldir sínar við Seðlabankann eins og ráðgert var jók ríkissjóður þær, og nam hækkunin frá árslokum 1977 til loka árs 1978 11,4 milljörðum króna skv. reikningum Seðlabankans, þar af voru 7,4 milljarðar uppfærsla gengisbundinna skulda, og nam heildarskuldin við bankann í árslok 26 milljörðum króna. Vegna aðgerðanna, sem gripið var til á árinu, urðu nokkrar breytingar á dreifingu á einstaka tekna- og gjaldaflokka. Mikilvægi beinna skatta jókst t. d. töluvert á kostnað óbeinna, einkum söluskatts, og veruleg aukning varð á niðurgreiðslum ríkissjóðs.

Við afgreiðslu fjárlaga fyrir árið 1978 var hækkun skattvísitölnunnar ákveðin 31% og fyrirframinnheimta opinberra gjalda 70% af álöggðum gjöldum ársins 1977. Tollalækkunir í samræmi við ákvæði samninga Íslands við Efnahagsbandalagið og EFTA komu til framkvæmda í ársbyrjun. Í febrúarmánuði samþykkti Alþingi lög um ráðstafanir í efnahagsmálum, sem m. a. fólu í sér skertar vísitölubætur, hækkaðar barnabætur, skyldusparnað fyrir-tækja, lækkun vörugjalds úr 18% í 16% frá 20. febrúar og heimildir til lækkunar ríkisútgjalda um 1 milljarð og 1,5 milljarða króna lækkunar spariskirteinaútgáfu. Í maímánuði samþykkti Alþingi ný skattalög, sem beitt verður í fyrsta skipti á árinu 1980, er gjöld verða lögð á tekjur og eignir ársins 1979. Í maímánuði

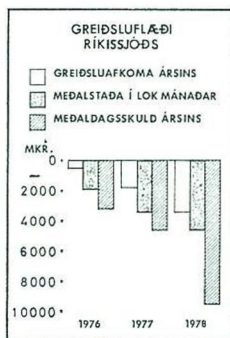
Aðgerðir á sviði
ríkisfjármála

samþykkti Alþingi ennfremur að leggja 3% jöfnunargjald á innfluttar iðnaðarvörur með gildistíma frá 6. maí 1978 til ársloka 1980. Tekjum af gjaldinu er varið til eflingar innlands iðnaðar. Aðgerðirnar, sem nýmynduð ríkisstjórn ákvað að beita sér fyrir í september og áhrif höfðu á fjármál ríkissjóðs, voru einkum eftirfarandi: Niðurgreiðslur voru stórauðnar, og samsvaraði aukningin 4,9% í verðbótavísitölu. Kostnaðarauki ríkissjóðs af þessum sökum var áætlaður 3 milljarðar króna 1978. Söluskattur á matvöru var afnuminn, og samsvaraði þetta 2,6% í verðbótavísitölu, áætlað tekjutap ríkissjóðs 1978 1,4 milljarðar króna. Viðbótar eignarskattur var lagður á einstaklinga og fyrirtæki, og var áætlaður tekjuauki 1,4 milljarðar króna. Viðbótar tekjuskattur var lagður á einstaklinga og fyrirtæki, og var tekjuauki áætlaður 1,9 milljarðar króna. Sérstakt vörugjald var hækkað úr 16% í 30% á ákveðnum neytluvörum, áætlaður tekjuauki 400 milljónir króna. Skattur, sem nemur 10%, var lagður á seldan ferðamannagjaldeyri, áætlaðar tekjur 1978 0,2 milljarðar króna. Þá var ríkisstjórninni ennfremur heimilað að lækka ríkisútgjöld um 1 milljarð til viðbótar samskonar heimild frá því í febrúar. Í lok nóvembermánaðar samþykkti Alþingi lög um tímabundnar ráðstafanir til viðnáms gegn verðbólgu. Þau fólu m. a. í sér auknar niðurgreiðslur að jafngildi 3% í verðbótavísitölunni. Að teknu tilliti til aðgerða nýrrar ríkisstjórnar og áhrifa gengislækkunarinnar í september var áætlað, að afkoma ríkissjóðs yrði um 3,6 milljörðum króna lakari en ella. Vegna þessara aðgerða var ljóst þegar í september, að ríkissjóður myndi verða í halla á árinu 1978, en ríkisstjórnin lýsti því um leið yfir, að stefnt yrði að því að jafna þau met á árinu 1979, svo að jöfnuður yrði í fjármálum ríkissjóðs á fyrstu 16 mánuðum stjórnartímabilsins. Enn lakari útkoma á árinu 1978 en búizt var við á haustmánuðum eykur nokkuð erfiðleikana á því að jafna ríkisfjármálin á þessu 16 mánaða tímabili, en gerir um leið brýnna, að svo verði gert. Orsaka þess, að útkoman 1978 varð verri en áætlað var á síðustu mánuðum ársins, er helzt að leita í hærri vaxtagreiðslum og útflutningsbótum og hærri skuldum ýmissa viðskiptaaðila ríkissjóðs en áætlað hafði verið. Þess má geta, að viðbótarheimildin til spariskírteinaútgáfu var ekki nýtt á árinu og einungis selt það, sem kveðið var á um í fjárlögum, eða 3,1 milljarður. Ekki kom heldur til þess, að heimildirnar til lækkunar ríkisútgjalda yrðu nýttar nema að takmörkuðu leyti.

Greiðsluflæði ríkissjóðs er jafnan nokkuð árstíðabundið. Tekjur hafa tíðast fallið mun þyngra á seinni hluta ársins en hinn fyrri, en gjöld hafa dreifst jafnar. Fram eftir hverju ári hefur því ríkissjóður verið í halla, sem fjármagnaður hefur verið af Seðla-

bankanum. Greiðsluhreyfingarnar eru raunar með þeim hætti, að á ári, þar sem um sléttan greiðslujöfnuð væri að ræða, yrði ríkissjóður í skuld við Seðlabankann fyrstu 9—10 mánuðina. Óhjákvæmilega hefur þessi árstíðabundni halli ríkissjóðs og fjármögnun hans af Seðlabankanum þensluáhrif á hagkerfið og um leið slævandi áhrif á aðrar aðgerðir, sem miða að hjöðnun verðbólgu og jöfnuði í viðskiptum við útlönd. Sem dæmi má nefna, að um miðbik hvers undanfarinna ára hefur yfirdráttarskuldin á reikningi ríkissjóðs í Seðlabankanum numið um og yfir 5% af ríkisútgjöldum viðkomandi árs, og á árinu 1978 nam skuldin á viðskiptareikningi ríkissjóðs að viðbættum útgefnum ríkisvixlum að meðaltali um 5,6 milljörðum króna í lok hvers mánaðar. Hæst varð hún 10,2 milljarðar í lok júlí.

Ekki er aðeins um nokkuð reglulegar hreyfingar innan hvers árs að ræða, heldur einnig innan hvers mánaðar. Þannig eykst skuld ríkissjóðs mjög hratt fram eftir hverjum mánuði og minnkar síðan síðustu dagana, einkum eftir að söluskatturinn fellur í gjald-daga. Síðustu árin hefur það oftast verið svo, að lægsta skuld innan hvers mánaðar hefur verið á síðasta degi hans. Sem dæmi um þá stærðargráðu, sem hér er um að ræða, má benda á, að dagleg skuld á viðskiptareikningi ríkissjóðs í Seðlabankanum var að meðaltali um 9,5 milljarðar á árinu 1978 og síðustu þrjú árin hefur meðaldagsskuld hvers árs verið nálægt 70% hærri en meðalskuld í lok hvers mánaðar. Hæsta meðaldagsskuld í mánuði 1978 var í júlí, hátt í 14 milljarðar króna. Hér er í hverju tilviki átt við skuld, sem safnast hefur á árinu, þ. e. umfram skuldir frá fyrri árum.

Af því, sem að framan hefur verið sagt, má einkum draga eftirfarandi ályktanir: Í fyrsta lagi gefa hreyfingar milli mánaðamóta engan veginn fullnægjandi mynd af greiðsluflæði ríkissjóðs innan hvers árs og hreyfingar milli áramóta segja næsta lítið um, hvort ríkisfjármálin hafa verið þensluvaldur eður ei. Sléttar og felldar niðurstöðutölur ákveðins árs kunna að leyndu sterkum þensluáhrifum innan þess sama árs. Því verður í öðru lagi að fylgjast með gangi ríkisfjármálanna af aukinni nákvæmni milli þessara ákveðnu og hefðbundnu tímamunkta, sem í sjálfum sér eru ekki marktækari en aðrir. Í þriðja lagi er mikilvægt, að þessi þróun verði skoðuð í tengslum við aðra þætti efnahagslífsins, einkum peningamálin, en áhrif greiðsluhallans á þau verða rakín nánar í kaflanum um peningamál, sem fer hér á eftir. Árstíðabundinn halli, sem fjármagnaður er af Seðlabankanum, er peningalegur þensluvaldur út af fyrir sig, ekki sízt ef hann magnar aðra þætti eða fylgist að við önnur þensluöfl. Hann hlýtur því að ýta undir verðbólgu og hafa óhagstæð áhrif á viðskiptajöfnuðinn við út-

Samningur Seðlabankans og fjármálaráðuneytisins

lönd. Af þessum ástæðum kunna fjárlög, sem afgreidd eru með umtalsverðum afgangi í því skyni að draga úr innlendri þenslu, jafnvel að verða þensluvaldandi og vinna gegn markmiðum stjórnvalda í baráttunni við verðbólgu og viðskiptahalla. Línuritíð á fyrri síðu sýnir greiðsluafkomu hvers þriggja síðustu ára, meðalskuld á viðskiptareikningi í lok hvers mánaðar viðkomandi árs og meðalskuld hvers árs. Línuritíð hér á síðunni sýnir greiðsluhreyfingar ríkissjóðs frá ársbyrjun til loka hvers mánaðar 1978 og meðalskuld á viðskiptareikningi í hverjum mánuði.

Sem fyrr segir hefur Seðlabankinn að mestu fjármagnað árstíðabundna fjárþörf ríkissjóðs. Á hverju ári frá 1972 hafa þó verið gefnir út ríkisvixlar, sem seldir hafa verið innlánsstofnunum í því skyni að dreifa fjármögnunarbyrðinni nokkuð og draga um leið úr þensluáhrifum. Á árinu 1978 nam ríkisvixlaútgáfan 1 milljarði króna eða rúmum tíunda hluta af daglegri meðalfjárþörf. Ríkisvixlarnir eru jafnan greiddir upp fyrir lok hvers árs. Allra síðustu árin hefur árstíðasveiflan í fjármálum ríkissjóðs haft tilhneigingu til að aukast fremur en hitt. Vegna hættunnar, sem af henni stafar, er nauðsynlegt, að hafnar verði markvissar aðgerðir í þá átt að samræma betur gjalda- og tekjustreymi ríkissjóðs, bæði innan hvers mánaðar og innan hvers árs. Hér er um nauðsynlegan þátt í baráttunni við verðbólgu að ræða. Við rekstur ríkissjóðs frá degi til dags og mánuði til mánaðar verður að taka fullt tillit til þjóðhagslegra markmiða, því að áhrif ríkisfjármálanna verða ekki einvörðungu dæmd af greiðsluhreyfingum milli áramóta.

Þar eð árstíðasveiflunni verður ekki breytt í einu vefangi, gæti reynt nauðsynlegt að leita um tíma á önnur mið en hingað til um fjármögnun hins árstíðabundna halla, t. d. til einkaaðila, ella verður fjármögnun Seðlabankans stöðugur þensluvaldur.

Að síðustu má geta þess, að vaxandi árstíðabundnum halla fylgja auknar vaxtagreiðslur, því að eðlilega verður ríkissjóður að greiða fyrir afnot af skammtímafjármagni. Enda þótt vaxtakjörin á yfirdrætti ríkissjóðs í Seðlabankanum séu hagstæðari en almennt gerist, nam vaxtakostnaðurinn hans vegna 1978 tæpum 1,8 milljörðum króna eða 1,1% af útgjöldum ársins.

Á árinu 1978 gerðu Seðlabankinn og fjármálaráðuneytið fyrir hönd ríkissjóðs með sér samkomulag um lánafyrirgreiðslu og vaxtakjör. Það fól í sér, að þessir aðilar koma sér saman um greiðsluáætlun fyrir ríkissjóð í upphafi hvers fjárlagaárs, og reiknast ákveðnir vextir af fyrirgreiðslu innan ramma áætlunarinnar og síðan hærri vextir á það, sem kann að vera framyfir umsamda fyrirgreiðslu. Samningurinn var gerður með hliðsjón af því, hversu umfangsmikil árstíðabundin viðskipti þessara aðila

Lánsfjármagnaðar ríkisframkvæmdir 1978 í m.kr.

	Lánsfjár- áætlun Reynd Hækkun		
1 Ráðstöfun alls	10.452	13.438	2.986
11 A-hluti	3.678	4.351	673
111 Vegagerð	2.200	2.200	—
112 Landshafnir	145	145	—
113 Grundartangahöfn	188	263	75
114 Flugöryggistæki	80	—	—80
115 Laxastigi í Laxá	40	40	—
116 Þjóðarbókhlaða	205	—	—205
117 Járblendifélag, hlutafjárframlag	820	1.703	883
12 B-hluti	6.774	9.087	2.313
121 Rarik — almennar framkvæmdir	1.849	2.161	312
122 Sveitarafvæðing	200	200	—
123 Byggðalínur	2.714	3.398	684
124 Orkusj. vegna styrkingar dreifikerfa í sveitum	—	77	77
125 Póstur og sími	370	558	188
1251 Vegna jarðstöðvar o.fl.	370	178	—192
1252 Vörukaupalán	—	380	380
126 Kröfluvirkjun	1.579	2.083	504
1261 Stöðvarhús og vélar	1.301	1.064	—237
1262 Borholur og aðveitukerfi	278	1.019	741
127 Endurlán vegna Grundartangahafnar	62	—	—62
128 Bessastaðarárvirkjun	—	110	110
129 Lánasjóður íslenskra námsmanna	—	500	500
2 Fjármögnun alls	10.452	13.438	2.986
21 Innlend lán	5.586	6.446	860
211 Spariskirteini	3.100	3.100	—
212 Innheimt af endurlánuðu spariskirteinafé	2.316	2.746	430
213 Önnur innlend lán	170	600	430
22 Erlend lán	4.866	6.252	1.386
23 Bráðabirgðalán	—	740	740

voru orðin, og miðast hann við meðaltöl innan hvers mánaðar, en ekki við skuldastöðu eða yfirdrátt á völdum tímapunktum innan ársins. Enda þótt framkvæmd samkomulagsins á árinu 1978 hafi að nokkru borið þess merki, að í fyrsta skipti var um svo formlegt samkomulag um fyrirgreiðslu Seðlabankans að ræða, verður tvímælalaust að telja, að hér hafi verið stigið mikilvægt skref framávið í samskiptum bankans og ríkissjóðs.

Takmarkaðar upplýsingar liggja fyrir um afkomu B-hluta-aðila, en reikningar Seðlabankans sýna, að kröfur hans á þá hækkuðu um 1,5 milljarða króna nettó á árinu, en höfðu lækkað um svipaða fjárhæð árið 1977. Í árslok 1978 námu heildarskuldir ríkissjóðs, A- og B-hluta, við Seðlabankann tæpum 28 milljörðum

B-hluti

**Lánsfjármögnun
ríkisframkvæmda**

króna og höfðu hækkað um 13 milljarða frá árslokum 1977. Þar af voru 8 milljarðar uppfærsla gengisbundinna skulda.

Lánsfjármögnuðum ríkisframkvæmdum var markaður rammi í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar fyrir árið. Taflan, sem birt er hér að framan, sýnir upphaflega áætlun og bráðabirgðauppgjör ársins. Veigamiklar breytingar hafa orðið frá áætluninni eins og taflan ber með sér. Hækkanirnar hafa flestar orðið í framhaldi af samþykktum ríkisstjórnarinnar og/eða Alþingis þar um, svo sem vegna raforkuframkvæmda og lagningar byggðalína. Hlutfjárframlagið til Járblendifélagsins varð hærra en áætlun sagði til um, einkum vegna greiðslna, sem flutzt höfðu frá árinu 1977 og komu því til útborgunar 1978, svo og vegna vanáætlunar í lánsfjáráætlun.

PENINGAMÁL

Við upphaf ársins 1978 mátti gera ráð fyrir, að stefnan í peningamálum myndi veita þensluöflum verulegt aðhald og stuðla að ráðdeild og sparnaði. Að árinu liðnu sýnir hin mikla aukning sparifjár á uppsagnarreikningum, að nokkuð hefur áunnizt, en árangurinn á öðrum sviðum var hvergi nærri því, sem að var stefnt.

Stefnan í upphafi árs

Stefnan, sem tekin var við upphaf ársins, varðaði vexti, endurkaupahlutföll og útlán bankakerfisins. Ákveðin verðtenging bankavaxta leiddi til 3% hækkunar þeirra í febrúar. Dregið var úr hinu sjálfvirka peningaframboði með lækkun endurkaupahlutfalla um 2 prósentustig í ársbyrjun, þó þannig, að heildarlán bankakerfisins út á afurðir voru almennt ekki skert. Í fjárlögum og lánsfjáráætlun var við það miðað, að ríkissjóður legði drjúgan skerf til aðhalds í peningamálum með stórbættri stöðu gagnvart Seðlabankanum. Loks var að því stefnt, að aukning almennra útlána innlánsstofnana yrði hlutfallslega heldur minni en almenns verðlags. Síðar í þessum kafla verður vikið að vöxtum og öðrum stjórnþækjum, sem voru ofarlega á baugi á árinu, m. a. í sambandi við myndun nýrrar ríkisstjórnar. Fyrst skal gerð grein fyrir þróun einstakra þátta peningamálanna á árinu, en hún sýnir ljóslega, að verulega hefur skort á, að nægilega öflug stjórnþæki séu tiltæk eða þeim beitt á nógu markvissan hátt gegn óvæntum truflunum.

Peningaframboð

Framboð peninga var afarmikið á árinu 1978, og skýrist það einkum af óvenjumiklum gjaldeyristækjum, greiðsluhalla ríkissjóðs og endurkeyptum afurðalánunum. Í heild nam útstreymi úr Seðlabankanum vegna þessara þátta 32,4 milljörðum kr. samanborið við 16,4 milljarða kr. árið 1977. Á móti vegur, að innstæðuaukning sjóða í opinberri vörzlu nam 10,1 milljarði kr., en árið áður jukust innstæður þeirra um 2 milljarða kr. Einn mælikvarði á heildarframboð peninga er aukning grunnfjár, en það er samtala seðla og myntar í umferð og innstæðna lánastofnana í Seðlabank-

anum. Aukning þess nam 50,5% yfir árið, sem er svipað hlutfall og árið 1977. Á heildina litið verður að telja, að þetta mikla peningaframboð, sem hér um ræðir, hafi stuðlað að aukinni eftirspurn eftir vörum og þjónustu og örvað verðbólguna.

Úr reikningum Seðlabankans

Í milljörðum króna	Greiðsluhreyfingar					
	Staða		1. árs- 2. árs- 3. árs-			
	31/12	1977	1978	þriðj. 1978	þriðj. 1978	þriðj. 1978
1 Gjaldeyrisstaða	17,0	5,4	14,2	2,7	-14,6	26,1
2 Innlendir liðir, nettó ¹⁾	44,7	8,6	6,4	-0,3	16,5	-9,8
21 Kröfur á ríkissjóð, nettó	27,9	0,5	5,0	4,8	1,8	-1,6
211 A-hluti	26,1	2,2	4,0	7,7	-1,1	-2,6
212 B-hluti	1,8	-1,7	1,0	-2,9	2,9	1,0
22 Kröfur á fjárfestingarl.sj.	2,0	-0,4	-0,4	0,1	-0,4	-0,1
23 Kröfur á innlánsstofnanir	45,0	11,1	12,4	0,4	13,7	-1,7
231 Endurkaup	39,7	10,5	13,2	1,1	4,5	7,6
232 Aðrar kröfur	5,3	0,6	-0,8	-0,7	9,2	-9,3
24 Kröfur á aðra aðila	0,1	—	—	—	0,1	-0,1
25 Sj. í opinb. vörzlu (—) ²⁾	-19,6	-2,0	-10,1	-4,8	2,4	-7,7
26 Annað, nettó	-10,7	-0,6	-0,5	-0,8	-1,1	1,4
3 Grunnfé	61,7	14,0	20,6	2,4	1,9	16,3
31 Innstæður innlánsstofnana	46,5	10,3	17,3	0,7	2,1	14,5
32 Seðlar og mynt í umferð	12,2	3,1	3,5	0,1	0,7	2,7
33 Innst. fjárfestingarl.sj.	3,0	0,6	-0,2	1,6	-0,9	-0,9
<i>Bókhaldsbreytingar v/gengis</i>						
Gjaldeyrisstaða	0,7	-1,4	0,1	-0,4	-1,1	
Kröfur á A-hluta ríkissjóðs	1,4	7,4	2,6	0,8	4,0	
Kröfur á B-hluta ríkissjóðs	0,1	0,5	0,2	—	0,3	
Kröfur á innlánsstofnanir	—	0,3	0,1	—	0,2	
Sjóðir í opinberri vörzlu	-0,6	-2,4	-0,7	-0,2	-1,5	
Annað, nettó	-1,6	-4,3	-2,3	-0,2	-1,8	
Innstæður innlánsstofnana	—	0,1	—	—	0,1	
<i>Hreyfingar í % á ári³⁾</i>						
Grunnfé (lína 3)	51,7	50,5	22,2	19,1	134,9	
Grunnfé án fjárf.l.sj. (lína 3—lína 33)	55,0	55,3	23,1	35,3	124,7	
Endurkaup (lína 231)	65,5	50,0	3,7	120,1	47,0	
Seðlar og mynt (lína 32)	56,5	40,0	29,5	24,5	68,6	

1) Endurlánuð löng erlend lán eru ekki talin með. 2) Innstæða og innstæðuaukning eru merktar með mínusmerki. 3) Ársigildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi eru reiknuð af árstíðaleiðréttum tölum.

Gjaldeyrisviðskipti

Gjaldeyriskaup bankanna umfram sölu námu 14,5 milljörðum kr. á árinu 1978. Þessi hagstæða þróun stafaði af miklum útflutningstekjum, en talsverð lækkun útflutningsvörubirgða átti sér stað. Þrátt fyrir hagstætt verð veigamikilla útflutningsvara söfnuðust aðeins 1,2 milljarðar kr. í Verðjöfnunarsjóð fiskiðnaðarins og má ljóst vera, að svo lítið mótvægi dugar skammt til að jafna þær öldur, sem gjaldeyriskjurnar hefja. Í árslok nam gjaldeyrisstæða bankanna nettó 20,3 milljörðum kr. eða sem svarar 8,4% af innflutningi ársins. Hefur hún ekki verið jafnhagstæð síðan árið 1973, en árin 1962—1966 var samsvarandi hlutfall yfir 20%.

Ríkisfjármál

Sem kunnugt er myndaðist mikill greiðsluhalli í ríkisbúskapnum árin 1974 og 1975, þegar stórfelld rýrnun viðskiptakjara og vaxandi verðbólga ógnuðu atvinnuástandi hér á landi. Hallanum var mætt með sérstökum jöfnunarlánum Seðlabankans hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, sem einmitt hafa þann tilgang að milda utanáðkomandi efnahagsáföll. Atvinnuleysi varð forðað, en greiðsluhallinn átti sinn þátt í því að viðhalda verðbólgu, ekki sízt þar sem hann bættist við halla frá góðærinu 1973. Því var mikilvægt að breyta um stefnu strax og færi gafst. Í fjárlögum og lánsfjáráætlun næstu þriggja ára kemur fram, að sú var einnig ætlunin, því að öll árin var ráðgerð veruleg skuldalækkun við Seðlabankann. Í stað þess hafa skuldirnar hins vegar stöðugt aukizt, mest árið 1978. Áformuð skuldalækkun ríkisins nam þannig 1,4 milljörðum kr. árið 1976, 2,2 árið 1977 og 3,2 árið 1978. Skuldaaukningin nam hins vegar 1,7, 0,5 og 5,0 milljörðum kr. í sömu röð talið, þegar frá er talin gengisuppfærsla lána. Þessi áframhaldandi halli ríkisfjármálanna er áhyggjuefni, einkum þegar hann á sér stað samtímis vaxandi peningamyndun vegna gjaldeyriskaupa og endurkaupa. Alvarlegast er þó, ef árangri á sviði ríkisfjármála er treyst um of við áætlanagerð og önnur vopn því ekki brýnd sem skyldi.

Eins og fram kemur í kaflanum um ríkisfjármál var snemma á árinu 1978 gerð áætlun um greiðsluafkomu ríkissjóðs mánuð fyrir mánuð. Í samningi milli fjármálaráðuneytisins og Seðlabankans kom fram sú stefna, að ef greiðslustaðan yrði lakari en áætlunin sýndi, yrði gerð stefnuleiðrétting með fjármálalegum aðgerðum eða lánsfjár aflað innanlands með öðrum hætti en á yfirdráttarreikningi í Seðlabanka. Ekki tókst að fylgja þessum áformum eftir á árinu, en ætla má, að slíkt viðvörunarkerfi reynist gagnlegt í þeirri viðleitni að færa ríkisfjármálin í eðlilegan farveg á ný.

Endurkaup Seðlabankans

Í milljörðum króna	Hreyfingar						
	Staða				1. árs-	2. árs-	3. árs-
	31/12	1977	1978	þriðj.	þriðj.	þriðj.	
Endurkaup, alls	39,7	10,5	13,2	1,1	4,5	7,6	
Landbúnaður	16,0	3,9	6,1	-2,7	0,5	8,3	
Sjávarútvegur	18,4	6,4	4,6	3,2	3,4	-2,0	
Iðnaður	4,1	0,7	1,5	0,6	0,7	0,2	
Önnur	1,3	-0,5	1,0	—	-0,1	1,1	

Útlánahámark

Snemma á árinu 1978 samdi Seðlabankinn við fulltrúa viðskiptabanka og sparisjóða um stefnuna í útlánamálum. Í samræmi við lánsfjáráætlun var ákveðið að stefna að því, að útlán að frádregnum lánnum, endurseldum Seðlabanka, skyldu ekki aukast meira en um 29% á árinu. Gerð var áætlun til fjögurra mánaða í senn með hliðsjón af reglubundinni árstíðasveiflu og útlánaaukningunni skipt á banka í hlutfalli við innlán þeirra og lausafjárstöðu. Á fyrstu átta mánuðum ársins jukust útlán án endurseldra lána um 36%, og var þá þegar ljóst, að yfir árið yrði aukningin meiri en að hafði verið stefnt, enda voru forsendur lánsfjáráætlunar orðnar óraunhæfar. Ársþækkun framfærsluvísitölu frá ágúst 1977 nam t. d. 52%, og byggingarvísitala hækkaði enn meir á sama tímabili. Þrátt fyrir verulega aukna rekstrarfjárbörf atvinnuvega í kjölfar slíkra kostnaðarhækkana var í september ákveðið að stefna að nokkurri lækkun útlána á síðasta þriðjungi ársins. Ársþækkun almennra útlána, sem í ágústlok nam 45,2%, þokaðist jafnt og þétt niður á síðustu mánuðunum og var í desem-

Sjóðir í opinberri vörzlu

Í milljörðum króna	Hreyfingar						
	Staða				1. árs-	2. árs-	3. árs-
	31/12	1977	1978	þriðj.	þriðj.	þriðj.	
Innstæður í Seðlabanka	19,6	2,6	12,5	5,5	-2,2	9,2	
Verðjöfnunarsjóður fiskiðn. (þar af gengisuppfærsla)	7,6	1,5	3,6	1,3	0,5	1,8	
Aflatryggingarsjóður	2,4	0,7	1,3	0,3	0,4	0,6	
Gengismunarsjóður	5,8	—	5,6	2,2	-1,0	4,4	
Orlofsfé	2,8	0,3	1,3	1,7	-2,5	2,1	
Tryggingarsjóður fiskiskipa	1,0	0,3	0,7	—	0,4	0,3	
Jöfnunarsjóður sveitarfélaga	—	-0,2	—	—	—	—	

**Þróun innan
ársins**

**Janúar—
apríl**

Mái—ágúst

**September—
desember**

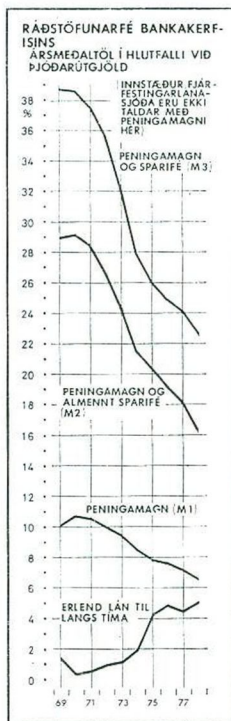
ber komin í 35,1%, sem er 6% ofan við upphaflegt mark, en nokkuð neðan við almennar verðhækkanir.

Þegar litið er á framvindu peningamálanna innan ársins, sést, að hún hefur verið afar rysjótt, enda næm fyrir truflunum eins og stjórn málaóvissu, gengisbreytingum og útflutningsbanni. Á fyrsta þriðjungi ársins jukust skuldir ríkissjóðs við Seðlabankann um 4,8 milljarða kr., en svipuð fjárhæð safnaðist inn í gengismunarsjóð og aðra sjóði í opinberri vörzlu. Endurkaup jukust tiltölulega hægt á þessum mánuðum, bæði vegna lækkaðra endurkaupahlutfalla og mikils útflutnings, en birgðir í ársbyrjun höfðu verið óvenjumiklar. Gjaldeyrisviðskipti leiddu til nokkurrar peningamyndunar, því að þrátt fyrir verulega gjaldeyris sölu bankanna í spákaupmennskuástandinu, sem myndaðist fyrir gengisbreytinguna í febrúar, batnaði gjaldeyrisstaða um 3,1 milljarða kr. Almenn útlán innlánsstofnana jukust mjög ört í ársbyrjun, og í apríllok var lausafjárstaða þeirra gagnvart Seðlabankanum orðin neikvæð, en hún hafði verið jákvæð um 3,5 milljarða kr. í ársbyrjun. Peningaústreymi vegna þessara þátta hefur vafalaust ýtt undir vörueftirspurn á fyrstu vikum ársins, en það fé, sem ekki varð spákaupmennsku að bráð, streymdi í verulegum mæli inn á þá sparifjárreikninga, sem bezta ávöxtun gefa. Aukning sparifjár á uppsagnarreikningum í janúar—apríl svaraði þannig til 83% aukningar á ári.

Þrátt fyrir verulega útlánaaukningu innlánsstofnana dró mjög úr innlánaaukningunni á öðrum þriðjungi ársins, enda gerðist þá samtímis, að gjaldeyristekjur drógust saman, m. a. vegna útflutningsbanns, og verðtenging vaxta rofnaði, auk þess sem almenn eftirspurn eftir vörum og þjónustu jókst á ný vegna yfirvofandi gengisfellingar í annað sinn á árinu. Þessar breytingar leiddu af sér geysilega rýrnun lausafjárstöðu innlánsstofnana, og var hún í ágústlok orðin neikvæð um 5,7 milljarða kr., þegar á heildina er litið, en um 11,1 milljarð kr. gagnvart Seðlabanka. Á þessum árstíma, eins og oft áður, byggðist peningaframboð að talsverðu leyti á yfirdráttarlánum innlánsstofnana hjá Seðlabankanum, sem bera refsivexti, 1% af hæstu skuld á hverju 10 daga tímabili. Að byggja útlánaaukningu á slíkum grunni er innlánsstofnunum augljóslega afar óhagstætt, þegar umframeftirspurn ríkir og lítil von er til eðlilegrar innlánamyndunar.

Mikil umskipti urðu, eftir að stjórnarmyndunarviðræðum lauk með efnahagsaðgerðum í byrjun september. Af tölulegum vísendingum var mest áberandi sú stökkbreyting, sem varð í gjaldeyristekjum, en gjaldeyrisstaða bankanna batnaði um 24,2 milljarða kr. síðustu fjóra mánuði ársins. Þá jukust endurkaup vegna landbúnaðar mjög mikið, en óvenjuleg framleiðsluaukning og

Innlán

birgðasöfnun átti sér stað í þeirri grein. Efnahagsaðgerðirnar höfðu m. a. í för með sér aukningu ríkisútgjalda, og varð verulegur greiðsluhalli á ríkissjóði í desembermánuði. Tókst því ekki að draga inn það lausafé, sem út hafði farið vegna árstíðabundins halla á fyrri hluta ársins. Fljótt á litið virðist þróunin síðustu mánuðina hafa verið innlánsstofnunum afar hagstæð, þar eð mjög dró úr gjaldeyriseyðslu og peningaframboð leiddi til mikillar innlánaaukningar og lækkunar almennra útlána, sem í heild skiluðu stökkbata í lausafjárstöðu. Þegar nánar er að gáð, kemur í ljós, að innlánaaukningin varð mest á óbundnum reikningum, ólíkt því, sem gerðist á fyrri hluta ársins, en reynslan sýnir, að slík aukning getur verið bankakerfinu skammæ í verðbólguástandi. Vaxandi verðbólguótti eða aðrar truflanir geta vakið eftirspurnarþenslu á ný á kostnað innlána, gjaldeyrisstöðu og lausafjárstöðu bankanna. Í þessu sambandi skipta ávöxtunarkjör innlána meginmáli. Skal nú vikið að þróun innlána og peningamagns að undanförmu með hliðsjón af vaxtabreytingum.

Þegar miðað er við ársmeðaltöl, sést, að heildarinnlán hafa aukizt á árinu 1978 um 41,6%, veltiinnlán um 32,1% og spariinnlán um 46,1%. Almenn spariinnlán, sem taka má út án fyrirvara, jukust um 40,3%, en innstæður á reikningum með uppsagnarfresti um 56,0%. Til samanburðar má nefna, að verðvísitölur þjóðarframleiðslu og þjóðarútgjalda hækkuðu um 44–45%. Sem hlutfall af þjóðarútgjöldum lækkuðu heildarinnlán úr 21,7% árið 1977 í 21,3% árið 1978, almenn spariinnlán úr 10,6% í 9,9%, en spariinnlán á uppsagnarreikningum hækkuðu úr 5,8% í 6,4% og náðu þá svipuðu hlutfalli og þau voru í fyrir 4–5 árum.

Á undanförmum árum hefur peningalegur sparnaður farið þverrandi að tiltölu við þjóðhagstölur og sýna ofangreindar tölur, að ekki hefur tekizt að stöðva þá þróun. Með stofnun vaxtaaukareikninga og verðtengingu vaxta á árunum 1976 og 1977 var að því stefnt að bæta ávöxtun sparifjár og sýna tölur, að sú viðleitni hefur borið umtalsverðan árangur, því að þróun sparifjár hefur verið mun hagstæðari síðustu þrjú ár en árin þar á undan, þótt enn nægi hún ekki til að koma í veg fyrir rýrnun sparifjár í hlutfalli við þjóðhagstölur, hvað þá auka það að nýju. Þróun innlána á reikningum, sem bezta ávöxtun gefa, sýnir, svo að ekki verður um villzt, að vextirnir hafa verulega þýðingu og unnt er að draga úr eyðslu og efla sparnað með því að tryggja sparifjáreigendum, að spariféð brenni ekki á báli verðbólgunnar.

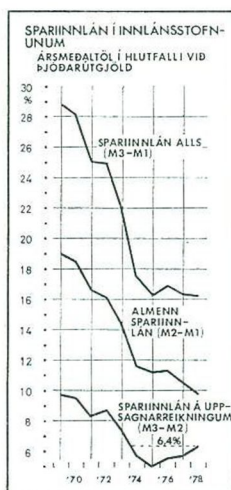
Vegna þverrandi sparnaðar hefur lánastarfsemi byggzt í æ ríkari mæli á erlendu fjármagni. Peningamagn í viðum skilningi, þ. e. samtala seðla, myntar og innlána, er mælikvarði á ráðstöfunarfé bankakerfisins. Línuritíð hér á blaðröndinni sýnir, að það hefur

dregizt saman að tiltölu við þjóðarútgjöld úr 38,7% árið 1969 í 22,7% árið 1978. Á sama tíma hafa erlend lán bankakerfisins til lengri tíma en árs aukizt úr 1,4% í 5,1% af þjóðarútgjöldum.

Úr reikningum innlánsstofnana

Greiðsluhreyfingar

Staða	Greiðsluhreyfingar					
	31/12 1978	1977	1978	1. árs- þriðj.	2. árs- þriðj.	3. árs- þriðj.
<i>Í milljörðum króna</i>						
1 Lausafjárstaða	12,9	3,1	6,6	-2,2	-9,0	17,8
11 Gagnvart Seðlabanka	9,6	2,6	6,1	-3,5	-10,0	19,6
12 Gagnvart útlöndum	3,3	0,5	0,5	0,3	1,8	-1,6
13 Ríkisvixlar	—	—	—	1,0	-0,8	-0,2
2 Bundnar innstæður	32,9	6,6	10,4	4,1	2,6	3,7
3 Aðrar innstæður í Seðlab.	0,9	—	0,8	0,1	0,3	0,4
4 Útlán ¹⁾	141,1	30,1	40,3	13,3	17,7	9,3
41 Útlánaþak viðskiptab.	—	9,0	17,6	6,3	7,6	3,7
42 Útlán viðsk.b. umfram þak	—	6,7	3,7	4,3	3,6	-4,2
43 Önnur útlán ²⁾	—	14,4	19,0	2,7	6,5	9,8
5 Eignir = skuldir	187,8	39,8	58,1	15,3	11,6	31,2
6 Heildarinnlán	147,8	29,8	48,6	11,9	4,3	32,4
61 Veltiinnlán	31,0	6,7	9,1	3,8	-0,7	6,0
62 Almenn spariinnlán	68,6	13,7	20,9	4,5	2,1	14,3
63 Spariinnl. á uppsagnarr.	48,2	9,4	18,6	3,6	2,9	12,1
7 Endurk. og verðbréf Seðlab.	41,9	10,0	12,4	0,4	4,6	7,4
8 Eigið fé og annað, nettó	-1,9	—	-2,9	3,0	2,7	-8,6

Áætlaðar bókhaldsbreytingar v/gengis

Lausafjárstaða gagnvart útlöndum	—	1,0	0,2	—	0,8
Aðrar innstæður í Seðlabanka	—	0,1	—	—	0,1
Innlán á gjalddeyrreikningum	—	0,2	—	0,1	0,1
Verðbréfa kaup Seðlabanka	—	0,3	0,1	—	0,2
Eigið fé og annað, nettó	—	0,6	0,1	-0,1	0,6

Hreyfingar í % á ári³⁾

Útlán (lína 4)	42,5	39,9	35,8	57,9	27,8
Útlánaþak (lína 4) ¹⁾	20,0	29,0	29,0	29,0	29,0
Þaklán (línur 41 og 42)	34,9	35,1	46,8	44,8	20,7
Heildarinnlán (lína 6)	42,9	49,0	42,4	35,8	71,2
Veltiinnlán (lína 61)	44,2	41,7	18,6	5,1	128,0
Almenn spariinnlán (lína 62)	40,1	43,7	34,3	35,7	55,4
Spariinnlán á uppsagnarreikn. (l. 63)	46,8	62,8	83,3	58,8	59,1

¹⁾ Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. ²⁾ Endurseld afurða- og framleiðslulán, lán sparisjóða, innlánsdeilda kaupfélaga og Póstgíróstofu. ³⁾ Ársígildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi er reiknað af árstíðaleiðréttum tölum.

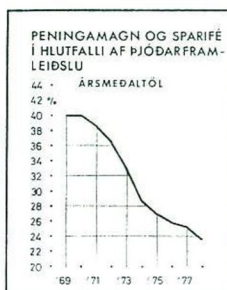
**Vaxtabreyting
21. febrúar 1978**

Verðtenging vaxta, sem tekin var upp 1. ágúst 1977, fólst í skiptingu vaxta í grunnvexti og verðbótaþátt. Verðbótaþátturinn var í fyrstu ákveðinn 8%, en skyldi endurskoðaður á þriggja mánaða fresti og hækka um nálægt 60% af því, sem verðbólgan kynni að vera umfram 26% á ári. Í nóvember 1977 var verðbótaþátturinn hækkaður í 11% í samræmi við þessa reglu, og 21. febrúar 1978 hækkaði hann í 14%. Urðu þá heildarvextir á almennum sparifjárreikningum 19% og af vaxtaaukainnlánum 32%. Forvextir af víxlum urðu 23½% og heildarvextir vaxtaaukaútlána 33%. Í samræmi við þá stefnu að minnka misræmi í vaxtakerfinu og jafna lánskjör atvinnuvega var einnig ákveðið að fella niður sérstök vaxtakjör, er gilt höfðu um svokölluð útgerðarlán.

Í maí var ákveðið að breyta ekki vöxtum þrátt fyrir áframhaldandi aukningu á hraða verðbólgunnar. Forsenda þeirrar ákvörðunar var sú, að búizt var við því, að verðbólguvaldan, sem hófst upp úr miðju ári 1977, hefði náð hámarki og allar horfur á, að verðlagshækkarnir yrðu mun hægari á seinni hluta ársins 1978 en verið höfðu um nokkurt skeið.

Samkvæmt framangreindri verðtengingu vaxta hefði átt að endurskoða verðbótaþátt á ný í ágústmánuði. Þá var ljóst orðið, að vonir manna um hægari verðbreytingar höfðu ekki rætt og að verðbólguþróunin hélt áfram með fullum þunga. Á þessum tíma ríkti mikil óvissa um allar ákvarðanir í efnahagsmálum, enda stóðu enn yfir stjórnarmyndunarviðræður, og var þess vegna ákveðið að bíða með frekari vaxtabreytingar um sinn. Hinsvegar var ráðizt í ítarlega könnun á vaxtakerfinu í heild, og snemma í nóvember lagði Seðlabankinn fram skýrslu til nýmyndaðrar ríkisstjórnar um stefnuna í peningamálum, þar sem gerð var grein fyrir tillögum í þessu efni ásamt öðrum þáttum peningamálastefnunnar.

Tillögur um aðgerðir á sviði peningamála beinast að þeim tvíþætta vanda, sem fylgt hefur verðbólgunni á þessum áratug. Sparnaður hefur farið halloka fyrir eyðslunni, og framboð peninga er oft á tíðum meira en atvinnulífið beinlínis þarf. Afleiðingarnar lýsa sér í lánsfjárskort og vaxandi gjaldeyrisskuldum, auk þess sem verðbólgan nærast á þessum aðstæðum. Ekki einu sinni í góðæri myndast teljandi varasjóðir til mögru áranna. Seðlabankinn hefur lagt áherzlu á, að stefna beri að betra jafnvægi á peningamarkaðnum með vaxtastefnu, sem tryggi jákvæða ávöxtun sparifjár. Ennfremur, að komið verði í veg fyrir ótímabæra peningamyndun með því að takmarka útstreymi fjár úr Seðlabankanum. Eftir því sem ofangreindar afleiðingar koma skýrar fram, hefur skapast almennari skilningur á þörfinni fyrir

Úr reikningum bankakerfisins

Í milljörðum króna	Greiddsluhreyfingar					
	Staða		1. árs- 2. árs- 3. árs-			
	31/12		þriðj.	þriðj.	þriðj.	
	1978	1977	1978	1978	1978	
1 Gjaldeyrisstaða	20,3	6,0	14,5	3,1	-12,8	24,2
2 Innlendir liðir, nettó	142,7	27,6	37,4	10,6	16,9	9,9
21 Lán Seðlabanka	30,0	0,1	4,6	4,8	1,6	-1,8
22 Lán innlánsstofnana	141,1	30,1	40,3	14,3	16,9	9,1
23 Sj. í opinb. vörzlu (—) ¹⁾	-19,6	-2,6	-10,1	-4,8	2,4	-7,7
24 Annað, nettó	-8,8	—	2,6	-3,7	-4,0	10,3
3 Peningam. og sparifé (M3)	163,0	33,6	51,9	13,7	4,1	34,1
31 Sparifé á uppsagnarreikn.	48,2	9,5	18,6	3,6	2,9	12,1
32 Peningamagn og almennt sparifé (M2)	114,8	24,1	33,3	10,1	1,2	22,0
321 Almennit sparifé	68,6	13,7	20,9	4,5	2,1	14,3
322 Peningamagn (M1)	46,2	10,4	12,4	5,6	-0,9	7,7
	<i>Bókhaldsbreytingar v/gengis</i>					
Gjaldeyrisstaða	0,5	-0,4	0,3	-0,4	-0,3	
Lán Seðlabanka	1,5	8,0	2,9	0,8	4,3	
Sjóðir í opinberri vörzlu	-0,6	-2,4	-0,7	-0,2	-1,5	
Annað, nettó	-1,4	-5,0	-2,5	-0,1	-2,4	
Almennt sparifé	—	0,2	—	0,1	0,1	
	<i>Hreyfingar í % á ári²⁾</i>					
Innlendir liðir, nettó (lína 2)	35,4	35,3	29,0	63,0	17,3	
Peningamagn og sparifé (lína 3)	43,2	46,7	42,4	33,5	71,4	
Peningamagn og alm. sparifé (lína 32)	42,9	40,8	29,3	21,8	79,3	
Peningamagn (lína 322)	44,6	36,7	22,7	8,6	110,7	

1) Innstæður og aukning innstæðna eru merktar með mínusmerki.

2) Ársígildi hreyfinga á hverjum ársþriðjungi eru reiknuð af árstíðaleiðréttum tölum.

**Vaxtabreyting
10. janúar 1979**

raunhæfum aðgerðum, en nokkur styr hefur staðið um einstök atriði, einkum form og útfærslu lánskjaranna.

Í ársbyrjun 1979 var gerð sú breyting á lánskjörum endurkeyptra afurðalána vegna útflutnings, að vextir þeirra voru lækkaðir úr 18% í 8,5%, en lánin jafnframt bundin gengi Bandaríkjadollara. Þá var einnig tekinn upp nýr flokkur vaxtaaukainnlána með 3 mánaða uppsagnarfresti, og voru vextir þeirra ákveðnir 25%. Samtímis þessum breytingum lánskjara var ákveðið að lækka endurkaupahlutföll Seðlabankans um 3 prósentustig. Frekari að-

gerðir biðu heildarstefnumótunar ríkisstjórnarinnar í efnahagsmálum, sem enn dróst á langinn. Í miðjum febrúar var skýrsla ríkisstjórnarinnar um lánsfjáráætlun lögð fyrir Alþingi, en þar kemur fram, að stefnt er að verulegri skuldalækkun ríkissjóðs við Seðlabankann í samræmi við fjárlög. Snemma í aprílmánuði voru síðan samþykkt lög um stjórn efnahagsmála, sem segja m. a., að í áföngum skuli komið á verðtryggingu inn- og útlána fyrir árslok 1980. Löggin heimila einnig hækkun bindiskyldu úr 25% í 28% af heildarinnlánum.

FJÁRFESTINGARLÁNASJÓÐIR OG LÍFEYRISSJÓÐIR

Talið er, að heildareignir þeirra 17 fjárfestingarlánasjóða, sem skýrslusöfnun nær yfir, hafi numið 125 milljörðum króna í árslok 1978. Hækkunin á árinu er áætluð 38 milljarðar króna eða um 49%, og stafar hún að mestu leyti af nýjum útlánum, en einnig af verð- og gengisuppfærslum, sem eru þó vantaldar vegna mismunandi uppgjörsmáta einstakra sjóða. Útlán fjárfestingarlánasjóða eru að mestu til langs tíma, og hafa því ný lán á hverjum tíma oftast þótt áhugaverðari stærðir en stöðutölur lána. Við mat á mikilvægi nýrra lána fjárfestingarlánasjóða eru þau gjarnan borin saman við þjóðhagsstærðir. Hér á blaðröndinni er birt línurit, þar sem árleg ný lán eru sýnd í hlutfalli við þá fjármunamyndun, er sjóðirnir lána að einhverju leyti til. Má af myndinni ráða, að hlutfallið sé nokkuð stöðugt nema í undantekningartilvikum og þá fremur vegna áhrifa sveiflna á fjárfestingu frá einu ári til annars.

Útlán

Ný lán fjárfestingarlánasjóða á árinu 1978 voru 32.202 m.kr. samanborið við 21.024 m.kr. á árinu 1977, og urðu þau þannig um 53% hærri 1978. Eigi að bera þessa stærð saman við mörk lánsfjáráætlunar, verður að lækka hana sem nemur endurlánuðu erlendu lánsfé frá Framkvæmdasjóði til ríkissjóðs, 1.369 m.kr., og til Vestmannaeyjakaupstaðar, 200 m.kr., þar sem gert var ráð fyrir í lánsfjáráætlun, að þessi lán væru tekin beint frá útlöndum. Auk þessa urðu þær breytingar frá lánsfjáráætlun, að Fiskveiðasjóður tók erlent lán, sem ætlað hafði verið ríkissjóði, í stað þess að fá verðtryggt lánsfé fyrir milligöngu Framkvæmdasjóðs. Ríkissjóður fékk síðan verðtryggt lán frá Framkvæmdasjóði, 600 m.kr. Loks verður að taka tillit til þess, að hagræðingarlán til fiskvinnslustöðva voru ekki komin til umfjöllunar við gerð lánsfjáráætlunar, en Fiskveiðasjóður lánaði til þeirra 852 m.kr. á árinu 1978. Hefðbundin útlán sjóðanna urðu þannig um 29.181 m.kr. árið 1978, og eru þau þá að mestu samanburðarhæf við markmið lánsfjáráætlunar, sem var 24.422 m.kr., eða um 19,5% hærri. Til samanburðar má nefna, að verðlagshækkun er talin

Fjármögnun

hafa orðið um 15% meiri en gert var ráð fyrir í lánsfjáráætlun. Ný lán sjóðanna, leiðrétt eins og að ofan segir, urðu 38% hærri 1978 en 1977, en það ár nam aukningin 42%. Með ofangreint í huga verður að telja, að lánastarfsemi fjárfestingarlánasjóða hafi veitt þensluöflunum minna liðsinni en oft áður. Lán til íbúðabygginga voru 58% hærri 1978 en á árinu áður, og að sama skapi hækkuðu lán til atvinnuvega um minna en meðaltal eða um 35%. Einstakar atvinnugreinar fengu mjög misjafna hækkun á lánnum frá árinu á undan, lán til verzlunar og þjónustustarfsemi urðu nálega tvöfalt hærri, til sjávarútvegs 52% hærri, til iðnaðar 15% hærri, en til landbúnaðar 4% hærri, og samdráttur varð í lánnum til annarra atvinnugreina.

Eitt aðalatriðið í lánsfjáráætlun fyrir fjárfestingarlánasjóði 1978 var, að fjármögnun þeirra skyldi alfarið beint frá erlendum lántökum, en þess í stað var lögð áhersla á eigin fjármögnun og innlend lán, einkum frá lífeyrissjóðunum. Svo sem sjá má af meðfylgjandi yfirliti um hlutfallslega fjármögnun útlána sjóðanna, tókst þetta að nokkru marki. Ber þó þann skugga þar á, að ekki tókst að halda áður fenginni hlutdeild eigin fjármögnunar í útlánnum. Er þar aðallega um að kenna tregðu nokkurra sjóða til þess að þyngja lánskjör sín, aðallega á eldri lánnum, og nálgast þannig þau lánskjör, sem þeir sæta sjálfir. Önnur atriði ráða einnig rýrðri eigin fjármögnun, og má þar til dæmis nefna aukna greiðslubyrði vegna hækkunar erlendra gjaldmiðla. Á þetta við um sjóði, sem tekið hafa erlend lán til skemmri tíma en þeir lána sjálfir eða hafa ekki tekið samsvarandi gengistryggingu í útlánnum. Minni sjóðshækkun og hærri hlutdeild framlaga og markaðra tekjustofna nær að vega upp á móti lægri eigin fjármögnun á

Fjármögnun útlána fjárfestingarlánasjóða

Hlutföll í %	Lánsfjáráætlun				
	1975	1976	1977	1978	1978
Eigið framlag	4	4	8	7	10
Sjóðsbreytingar	-3	-5	-2	-1	—
Annað	7	9	10	8	10
Bein framlög án endurgjalds	37	38	41	42	46
Lántökur	59	58	51	51	44
Erlend lán	28	20	13	5	—
Innlend lán	31	38	38	46	44
Frá bankakerfinu	6	8	8	9	5
Frá lífeyrissjóðum	11	14	15	21	24
Frá Atvinnuleysistryggingasjóði	1	5	3	3	4
Innkominn skyldusparnaður	10	11	12	13	11
Annað	3	—	—	—	—
Ný útlán	100	100	100	100	100

árinu 1978 heldur en 1977, en hlutdeild lántaka er hin sama bæði árin. Erlendar lántökur á árinu 1978 eru að mestu til komnar vegna áður nefndra lánsfjárskipta Fiskveiðasjóðs við ríkissjóð og endurlána Framkvæmdasjóðs til ríkisins, en að litlu leyti vegna ónógrar innlendrar fjáröflunar. Lán Fiskveiðasjóðs var tekið í október og nam 4 milljónum bandaríkjadala. Nánar verður fjallað um erlend lán Framkvæmdasjóðs síðar. Viðskiptabankar lánuðu Framkvæmdasjóði 5% af innlánaaukningu sinni á árinu, en þetta hlutfall var lækkað með lánsfjáraætluninni 1978 úr 10% af innlánaaukningu. Auk þessara lána hjá viðskiptabönkunum tóku fjárfestingarlánasjóðir á árinu 1978 óvenjumikið af bráðabirgðalánum frá bankakerfinu. Munaði þar mest um bráðabirgðalán Seðlabankans til Fiskveiðasjóðs, 850 m.kr., sem tekið var út á innstæðu Stofnfjárjóðs fiskiskipa. Í kaflanum um lífeyrissjóði hér á eftir verður nánar fjallað um lántökur fjárfestingarlánasjóða hjá lífeyrissjóðum, en aðrar lántökur sjóðanna, þ. e. frá Atvinnuleysisstryggingasjóði og skyldusparnaður ungmenna, urðu með hefðbundnum hætti á árinu 1978.

Fjárstreymi fjárfestingarlánasjóða

	1977		1978	
	Hækkun		Hækkun	
	M.kr.	i %	M.kr.	i %
<i>Uppruni fjármagns:</i>				
Eigið framlag	2.135	58,7	2.292	7,4
Innkomnar afborganir og vextir	11.711	39,8	17.406	48,6
— Gr. afborganir, vextir, framlög og kostnaður	—9.576	36,2	—15.114	57,8
Bein framlög án endurgjalds	8.590	49,8	12.959	50,9
Tekin löng lán	10.733	25,5	14.714	37,1
Frá bankakerfinu	1.638	35,7	1.866	13,9
Frá lífeyrissjóðum	3.091	50,2	6.270	102,8
Frá Atvinnuleysisstryggingasjóði	589	—15,5	785	33,3
Innkominn skyldusparnaður	2.421	47,0	4.123	70,3
Önnur innlend lán	100	.	6	.
Erlend lán, bein	—	.	1.664 ¹⁾	.
Erlend lán frá öðrum innlendum aðilum	2.894	.	—	.
Bráðabirgðalán frá bankakerfinu	71	.	936	.
<i>Uppruni = ráðstöfun</i>	21.529	37,8	30.901	43,5
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>				
Ný útlán	21.024	41,6	30.633	45,7
Til ríkissjóðs v/lánsfjárskipta	—	.	600	.
Til hagræðingar í fiskiðnaði	50	.	852	.
Reglubundin lán sjóða	20.974	41,3	29.181	39,1
Breytingar á innstæðum og sjóði	505	.	268	.

1) Í nýjum útlánnum og erlendum lántökum eru hér undanskilin lán vegna erlendra endurlána (1.369 m.kr. til ríkissjóðs v/orkuframkvæmda og 200 m.kr. v/Vestmannaeyjakaupstaðar).

Útlán og fjármögnun þeirra 1978

Í millj.kr.	Lánsfjár-		Mismunur
	áætlun	Reynd	
Ný lán, alls	24.422	30.633	6.211
Íbúðalánasjóðir	8.255	9.744	1.489
Atvinnuvegasjóðir	16.167	20.889	4.722
Fjármögnun útlána:			
Eigin fjármögnun, nettó	2.584	2.960	376
Framlög og markaðir tekjustofnar	11.176	12.959	1.783
Lántökur, brúttó	10.662	14.714	4.052
Erlend lán	—	1.664	1.664
Bankakerfið	1.200	2.802	1.602
Lífeyrissjóðir	5.835	6.270	435
Annað	3.627	3.978	351

Lánskjör

Drátt fyrir það bakslag, sem áður var minnzt á, í eigin fjármögnun fjárfestingarlánasjóða verður að telja, að mikið hafi áunnizt á undanförunum árum í því að færa útlánakjör þeirra í átt til jákvæðrar raunávöxtunar og nálgast þannig þau kjör, er þeir sæta sjálfir. Raunávöxtun er skilgreind sem afkastavextir greiðslu-raðar, þegar hver og ein greiðsla hefur verið færð til sama verð-lags, og er hér notast við verðlagsvísitölu byggingarkostnaðar. Ný-leg athugun á raunávöxtun helztu lána fjárfestingarlánasjóða sýnir, að við verðbólguþig svipað því, sem hér ríkti á síðasta ári, ná flestir stærstu sjóðirnir því marki að lána út með jákvæðum raunvöxtum, ef tekið er tillit til alls lánstímans. Meðfylgjandi

Raunávöxtun í % á ári

Tegundir lána	Verðhækkun á ári	
	30%	40%
Byggingarsjóður ríkisins: almenn lán	5,4	5,1
Byggingarsjóður verkamanna: almenn lán	-21,4	-27,1
Stofnlánadeild landbúnaðarins: útihúsalán	2,7	1,9
Fiskveiðisjóður: almenn skipalán	2,2	1,3
Iðnlánasjóður: byggingarlán og vélalán	3,8	2,1
Iðnþróunarsjóður: almenn lán	3,6	3,6
Verzlunarlánasjóður: almenn lán	3,5	3,5
Stofnlánadeild samvinnufélaga: almenn lán	5,5	5,5
Ferðamálasjóður: almenn lán	3,1	1,7
Lánasjóður sveitarfélaga: almenn lán	3,6	2,5
Byggðasjóður: almenn lán	-12,3	-18,6

yfirlit sýnir mat á raunávöxtun nokkurra tegunda útlána sjóð-anna miðað við lánskjör eins og þau voru á seinni hluta ársins 1978 og miðað við jafna verðbólguþróun út allan endingartíma lánanna. Sérstakar forsendur eru gefnar um gengisþróun vegna þeirra sjóða, sem tengja útlán sín við gengi erlendra gjaldmiðla.

Framkvæmdasjóður

Framkvæmdasjóður, sem hefur það að aðalhlutverki að útvega lánsfé og miðla því til annarra fjárfestingarlánasjóða, varð að þessu leyti að draga saman seglin á árinu 1978. Var þar um að ræða almennt aðhald vegna lánsfjáráætlunar og einnig það, að Fiskveiðasjóður treystist ekki til að taka við því verðtryggða fjármagni, er Framkvæmdasjóður hafði ætlað honum. Framkvæmdasjóður tók ný lán á árinu 1978 samtals að fjárhæð 6.944 m.kr., en lagði auk þess til nýrra útlána 866 m.kr. af eigin fjármagni.

Lánveitingar Framkvæmdasjóðs

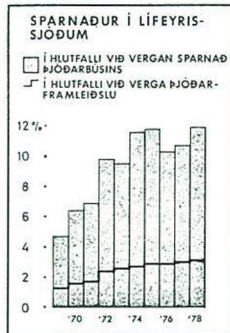
<i>Í millj. kr.</i>	1976	1977	1978 ¹⁾
Stofnlánadeild landbúnaðarins	1.100	1.450	1.850
Veðdeild Búnaðarbankans	20	100	—
Fiskveiðasjóður	2.609	3.250	2.100
Iðnlánasjóður	250	450	565
Verzlunarlánasjóður	40	50	60
Stofnlánadeild samvinnufélaga	40	50	60
Ferðamálasjóður	—	53	175
Lánasjóður sveitarfélaga	250	300	340
Byggðasjóður	250	12 ²⁾	161 ²⁾
Samtals til fjárfestingarlánasjóða	4.559	5.715	5.311
Lán til annarra aðila	525	642	930 ³⁾
Lánveitingar, alls	5.084	6.357	6.241

1) Án beinna erlendra endurlána, 1.569 m.kr. 2) Bráðabirgðalán, nettó.
3) Þ. a. 600 m.kr. til ríkissjóðs v/lánsfjárskipta við Fiskveiðasjóð.

Lífeyrissjóðir

Erlendar lántökur sjóðsins voru 10 milljónir svissneskra franka frá Viðreisnarsjóði Evrópu í apríl, en andvirði þessa láns gekk beint til ríkissjóðs, og frá Scandinavian Bank 2 milljónir Bandaríkjadala í desember, sem endurlánaðar voru að hluta til Vestmannaeyjakaupstaðar, 200 m.kr., en var að öðru leyti varið til þess að bæta upp fjárvöntun vegna lægri lána frá lífeyrissjóðum en áætlað var. Yfirlit hér á síðunni sýnir ráðstöfun útlána Framkvæmdasjóðs á árunum 1976—1978. Nánari upplýsingar um fjárfestingarlánasjóði eru birtar í 25.—28. töflu í viðauka.

Samkvæmt áætlunum um fjárflæði lífeyrissjóða var ráðstöfunarfé þeirra á árinu 1978 60% hærra en árið 1977 samanborið við 46% það ár umfram árið 1976. Sparnaður, sem til verður með starfsemi lífeyrissjóða, hefur vaxið mikið á undanförunum árum. Á línuriti á næstu síðu má sjá, að þessi sparnaður hefur vaxið örar en þjóðarframleiðsla nær allt tímabilið 1969—1978. Framan af tímabilinu er vöxturinn mjög ör, en hægir verulega á sér síðari hlutann. Súlurnar á myndinni sýna sparnað í hlutfalli við vergan sparnað þjóðarbúsins og sést, að hlutfallið hefur

sveiflæzt á bilinu 10—12% á síðastliðnum 5 árum. Hlutfall þetta var helmingi lægra fyrir um 10 árum. Á eftirfarandi yfirliti má sjá fjárflæði í lífeyrissjóðum. Kemur þar fram, að áætluð útlán þeirra eru um 60% hærrí á árinu 1978 en á árinu 1977, en þá voru þau 42% hærrí en á árinu 1976. Með lögum nr. 82/1977 var viðurkenndum lífeyrissjóðum gert skylt að verja að minnsta kosti 40% af ráðstöfunarfé sínu til kaupa á skuldabréfum ríkissjóðs, stofnlána- og fjárfestingarlánasjóða. Skuldabréfin skyldu vera með fullri verðtryggingu til langs tíma. Tóku lög þessi gildi í ársbyrjun 1978. Lífeyrissjóðir lánuðu 6.270 m.kr. til fjárfestingarlánasjóða, og er það 435 m.kr. hærrí fjárhæð en gert var ráð fyrir í lánsfjáráætlun. Lán þessi eru þó ekki nema um 31% áætlaðs ráðstöfunarfjár lífeyrissjóða á árinu 1978. Ekki er enn vitað, hvaða lán önnur lífeyrissjóðir veittu til þess að uppfylla skyldu sína, en vafasamt má telja, að öllum lífeyrissjóðum hafi

Fjárstreymi í lífeyrissjóðum

	Bráðabirgðatölur		Áætlun		
	1976		1977		1978
	M.kr.	i %	M.kr.	i %	M.kr.
Sparnaður	7.420	37	10.785	45	17.400
Eigin tekjur, nettó	2.080	49	3.305	59	5.900
Iðgjaldatekjur	7.565	39	11.010	46	17.500
Frádragnar lífeyrisgreiðslur	-2.225	56	-3.530	59	-6.000
Innkomnar afborganir	1.130	40	1.720	52	2.600
Ráðstöfunarfé	8.550	37	12.505	46	20.000
Ný útlán	8.150	46	11.600	42	18.600
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	400	—	905	—	1.400

tekizt að ná 40% markinu. Erfiðlega hefur gengið á undanförmum árum að beina kaupum lífeyrissjóða að skuldabréfum Framkvæmdasjóðs. Í lánsfjáráætlun 1978 var ráðgert að beina um 4.600 m.kr. til atvinnuveganna eftir þessari braut, en 1.527 m.kr. skorti á, að það tækist. Lífeyrissjóðir voru fúsari að lána til Byggingarsjóðs ríkisins, og fékk hann 1.056 m.kr. umfram áætlun. Auk lána til þessara tveggja sjóða fengu ýmsir aðrir fjárfestingarlánasjóðir lán beint frá lífeyrissjóðum og þá einatt sjóðir, sem tengdir eru sömu atvinnugreinum og viðkomandi lífeyrissjóður. Að frátöldum lánveitingum til fjárfestingarlánasjóða námu áætluð útlán lífeyrissjóða á árinu 1978 um 12,3 milljörðum króna og voru 45% hærrí en á árinu 1977, en það ár voru samsvarandi lán 40% hærrí en 1976. Nánari upplýsingar um lán lífeyrissjóða til einstakra fjárfestingarlánasjóða og heildargreiðsluyfirlit lífeyrissjóða er að finna í 28. og 29. töflu í viðauka.

YFIRLIT YFIR LÁNAMARKAÐINN

Í undanfarandi köflum er gerð grein fyrir meginþáttum lánsfjármarkaðarins. Heildaryfirsýn yfir lánamarkaðinn fæst þó ekki nema með því að draga alla þræðina saman í eitt: bankakerfið, fjárfestingarlána- og lífeyrissjóði og opinberar og erlendar lántökur, og skoða samhengi þeirrar heildar við innlendan sparnað, fjárfestingu og þjóðartekjur. Hinir einstöku þættir lánsfjármarkaðarins eru mjög ólíkir um tímabindingu, endurgreiðslu og lánskjör, og þar með koma áhrif verðbólgunnar fram í mjög ólíkri mynd. Skýrslugerð um lánsfjármarkaðinn hefur enn ekki verið þróuð til þess að taka öll þessi áhrif til greina, svo sem uppskrifun lána með verðtryggingarkjörum, og sýna af þeim heildstæða mynd. Eini færi samnefnari allra lánaforma eru nettóhreyfingar þeirra yfir árið, þ. e. aukning stöðustærða í bankakerfinu og lánveitingar sjóða að frádregnum afborgunum fyrri lána. Skilgreining nettóhreyfinga með þessum hætti er þó ósamstæð að því leyti, að stærðir bankakerfisins fela í sér uppskrifun fyrir verðbólgu að því marki, sem vextir setja, en nettóhreyfingar stofnlána sjóðakerfisins eða opinberra og erlendra lána fela ekki í sér slíka uppskrifun. Þar til gerð hefur verið samræming hér á milli, verður að taka gildi talnanna með fyrirvara, nema að því er varðar samburð við samskonar tölur fyrri ára.

Gerð lánsfjáraætlana hófst með áætlun fyrir árið 1976. Með til-liti til almenns þensluástands fólu fyrstu tvær áætlanirnar í sér áform um samdrátt nettóframboðs lánsfjár á heildina litið þrátt fyrir mikla verðbólgu. Lánsfjáraætlun 1978 var að þessu leyti undantekning með 11% áætlaða aukningu frá því lánsfjárfram-boði, sem þá var vitað um á árinu 1977, en að vísu lækkun frá endanlegum tölum. Reyndin varð hinsvegar ætíð sú, að flest og stærst frávik frá áætlun urðu til hækkunar, svo að nettóframboð lánsfjár hækkaði verulega frá ári til árs svo sem hér er sýnt:

<i>Nettóhreyfingar lána, m.kr.</i>	1976	1977	1978
Lánsfjáraætlun	33.570	38.745	64.211
Reymd	40.519	68.755	89.429
Frávik frá áætlun, %	20,7	77,5	39,3
Aukning frá fyrra ári, %	1,4	69,7	30,1

Lánsfjáraætlun

*Innlend og erlend lán 1977 og 1978, flokkuð eftir
endanlegum notendum¹⁾*

(Nettóhreyfingar í m.kr.)

Lánþegar

Lánveitendur	Ríkissj. og ríkisst.	Sveit- arfél.	At- vinnu- fyrirt.	Íbúðar- eig- endur	Aðrir einka- aðilar	Sam- tals	Lána- stofn- anir ²⁾
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1977							
1 Innlend lán, alls	3.050	2.032	34.261	15.370	2.002	56.715	1.460
11 Lánastofn., alls	479	1.568	33.039	15.370	1.951	52.407	.
111 Bankakerfi	574	830	23.121	2.815	1.951	29.291	896
1111 Seðlabanki	676	-2	-224	-	-	450	-353
1112 Innlánsstofnanir	-102	832	23.345	2.815	1.951	28.841	1.249
112 Fjárfest.lánasj.	-95	738	9.838	5.537	-	16.018	-12
113 Lífeyrissjóðir	-	-	80	7.018	-	7.098	2.782
12 Ríki	.	464	1.222	-	51	1.737	520
13 Einkaaðilar	2.571	-	.	.	.	2.571	940
2 Erend lán, alls	1.335	-236	10.941	-	-	12.040	-3.885
21 Löng erlend lán	1.306	-236	16.135	-	-	17.205	2.065
22 Stutt erlend lán	29	-	-5.194	-	-	-5.165	-5.950
3 Samtals (1+2)	4.385	1.796	45.202	15.370	2.002	68.755	-2.425
1978 Bráðabirgðatölur							
1 Innlend lán, alls	11.091	2.829	44.608	23.949	2.997	85.474	2.539
11 Lánastofn., alls	6.212	2.332	42.604	23.949	2.943	78.040	.
111 Bankakerfi	5.979	1.481	28.346	5.023	2.943	43.772	1.082
1111 Seðlabanki	5.332	-7	-273	-	-	5.052	-429
1112 Innlánsstofnanir	647	1.488	28.619	5.023	2.943	38.720	1.511
112 Fjárfest.lánasj.	233	851	14.158	8.736	-	23.978	-35
113 Lífeyrissjóðir	-	-	100	10.190	-	10.290	5.170
12 Ríki	.	497	2.004	-	54	2.555	714
13 Einkaaðilar	4.879	-	.	.	.	4.879	1.825
2 Erend lán, alls	1.095	-365	3.225	-	-	3.955	-14.340
21 Löng erlend lán	1.095	-365	13.680	-	-	14.410	130
22 Stutt erlend lán	-	-	-10.455	-	-	-10.455	-14.470
3 Samtals (1+2)	12.186	2.464	47.833	23.949	2.997	89.429	-11.801

1) Vegna rúmleysis eru lán til fyrirtækja ríkis og sveitarfélaga ekki sýnd sérstaklega í töflunni, heldur talin með lánunum atvinnufyrirtækja. Að öðru leyti er taflan sambærileg þeim, sem birzt hafa í lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar.

2) Í þessum dálki eru færðar nettólántökur lánastofnana, og kemur bati á gjaldeyrisstöðu bankanna þar fram sem neikvæð stærð undir liðnum stutt erlend lán.

Svo sem hér kemur fram var ströngustu aðhaldi beitt að lánamarkaði árið 1976, jafnframt því sem mestum árangri varð þá náð í því að draga úr umsvifum ríkisins og jafna hinn mikla halla ríkissjóðs, sem verið hafði næsta ár á undan. Svo er að sjá sem við þetta hafi skapast mikill þrýstingur, er leitaði framrásar árið eftir þrátt fyrir sterka viðleitni til áframhaldandi aðhalds. Með árinu 1978 færðist vöxtur lánamarkaðar aftur til jafnara horfs. Þess ber að gæta, að takmörkun aukningar er auðveldari að undangenginni mikilli aukningu eins og varð 1977.

Meðalaukning þessara þriggja ára varð 30%, hin sama og ársins

Framboð lánsfjár

1978 sérstaklega. Þetta er til muna minna en veltuaukning þjóðarframleiðslu á breytilegu verðlagi, 43% að jafnaði, eða verðmætaráðstöfunar, 38% að jafnaði þessi þrjú ár. Kemur þetta annars vegar heim við það, að ráðstöfunarfé bankakerfisins hefur ekki haldið í við þjóðartekjur, hins vegar það, að þessi ár hefur verið beitt sérstöku aðhaldi að fjárfestingu, sem hefur verið dregin saman úr 34% af vergri þjóðarframleiðslu 1975 í 26% 1978. Eigi að síður hefur verið reynt að viðhalda venjubundnum hlutföllum lánsfjármögnunar : fjármunamyndunar. Er reyndin og sú, að aukning nettólánsfjármögnunar, 30% skv. framansögðu, fylgdist nokkurnveginn að við aukningu fjármunamyndunar á breytilegu verðlagi, 31% að jafnaði yfir sömu ár.

Þetta má í stytztu máli skýra þannig, að lánsfjármarkaðurinn er í aðaldráttum samsettur af skammtímalánsfé bankakerfisins, sem hefur skroppið saman að tiltölu við þjóðartekjur í heild, og stofnlánnum sjóðakerfis, sem fylgzt hafa að við fjármunamyndun, sem einnig hefur dregist saman á undanförunum árum að tiltölu við vaxandi þjóðarframleiðslu og verðmætaráðstöfun í heild.

Skipting lánsfjárins eftir lánveitendum á endanlegum lánamarkaði kemur fram í töflu á fyrri síðu, er nær til árána 1977 og 1978. Fram kemur, að meira en öll aukningin milli árána kemur frá innlendum aðilum, og nemur aukningin þar um 50% eða jafnmiklu og á veltutölum þjóðarframleiðslu, en á hinn bóginn dróst nettóframboð lánsfjár af erlendum uppruna saman í þriðjung. Nokkurnveginn sama aukning gildir um hvort um sig, bankakerfið og fjárfestingarlánasjóði. Í fyrri tilvikinu veldur lánafyrirgreiðsla Seðlabankans við ríkissjóð miklu um aukninguna, en aukning nettólánaframboðs innlánsstofnana reyndist 34%. Aukning á vegum lífeyrissjóða varð 45%, heldur slakari en 50% aukning nettólána fjárfestingarlánasjóðanna. Milliganga hinna síðargreindu í ráðstöfun lífeyrissjóðafjár fór hins vegar mjög vaxandi á þennan mælikvarða, sem fram kemur af rúmlega tvöföldun á nettólánveitingum lífeyrissjóða til lánastofnana. Svipuð aukning varð á beinum lánum einkaaðila, er fram koma við kaup spariskírteina og annarra verðbréfa af ríkissjóði. Að því er varðar löng erlend lán, gætir afborgana fyrri lána í vaxandi mæli, svo að nettóaukning þeirra til endanlegra lánþega árið 1978 varð 16% minni en árið áður. Enn meiri breyting kom þó fram í tvöföldun á nettóúttreymsi stuttra erlendra lána, sem samanstandur einkum af stuttum vörukaupalánum annarsvegar og ógreiddum útflutningi hinsvegar, svo og ýmsum öðrum stuttum fjármagnshreyfingum einkaaðila. Hliðstæð og enn meiri breyting varð á vegum lánastofnana, í aftasta dálki, og koma þær hreyfingar fram í gjaldeyrisstöðu bankanna.

Lánþegar

Fyrirferðarmest í lánþegahlið er hin mikla aukning nettólánastreymis til ríkissjóðs og ríkisstofnana, gagnstætt áformum lánsfjáráætlunar, og er þar um nærri þreföldun að ræða eða aukningu um 7,8 milljarða króna. Á samdráttartöflu um fjárfestingu, fjármögnun og lánanotkun kemur fram, að enn meira viku frá lánsfjáráætlun eða um 8,7 milljarða kr. að meðtöldum gagnstæðum lánveitingum frá sjóðum ríkisins. Endurtekin reynsla er af frávikum af þessu tagi, og verða þau svo stór við það, að í stað áforma um að grynna verulega á skuldum ríkissjóðs við Seðlabankann hafa þær verið auknar að mun.

Næst að hlutfallsaukningu, 56%, koma lánahreyfingar gagnvart íbúðareigendum, og er aukningin þar heldur meiri að fjárhæð en til ríkisins. Nýjar lánveitingar fjárfestingarlánasjóða til íbúðabygginga jukust aðeins meira eða um 58%. Eru aukningar þessar ríflegar að tiltölu við 50% aukningu á veltu íbúðabygginga skv. bráðabirgðatölum og bera með sér aukið svigrúm til lánveitinga út á eldri íbúðarhús og félagslegar byggingar.

Aukning nettólánastreymis til atvinnufyrirtækja varð furðanlega lítil 1978, um 2,6 milljarðar kr. eða 6%. Þess ber þó að gæta, að árið áður varð nærri tvöföldun á þessum lið. Fyrirtæki ríkis og sveitarfélaga eru talin hér með, enda þótt framkvæmdir flestra þeirra flokkist undir opinberar framkvæmdir. Lántökur þeirra eru greindar sérstaklega í yfirlitstöflu, og með frádrætti þeirra

Fjárfesting, fjármögnun og lánanotkun einstakra geira

Hreyfingar í m.kr.	1975	1976	1977	Bráða-	Láns-
				birgða- tölur	fjár- áætlun
1 Fjárfesting, alls (2+3) ¹⁾ ..	67.240	76.300	110.780	137.370	126.100
2 Eigin fjármögnun ²⁾	30.406	38.994	47.793	57.914	67.602
3 Lántökur, nettó ³⁾	36.834	37.306	62.987	79.456	58.498
31 Ríkissj. og ríkisst. ⁴⁾	7.626	2.743	2.128	8.917	266
32 Ríkisfyrirtæki	6.245	9.867	7.903	5.065	947
33 Sveitarfélög	411	711	1.796	2.464	862
34 Fyrirtæki sveitarfélaga	2.220	1.007	3.906	4.059	2.097
35 Einkaaðilar ⁵⁾	20.332	22.978	47.254	58.951	54.326

1) Fjárfesting í % af VÐF 36,0 29,6 30,3 24,9 25,7

2) Eigin fjárm. í % af VÐF ... 16,3 15,1 13,1 10,5 13,8

3) Lántökur í % af VÐF 19,7 14,5 17,2 14,4 11,9

4) Tölurnar í þessari línu sýna lán til ríkissjóðs og ríkisstofnana að frádregnum lánnum, sem ýmsir sjóðir ríkisins veittu sveitarfélögum, lánastofnunum og atvinnufyrirtækjum.

5) Tölurnar í þessari línu sýna lán til atvinnufyrirtækja í einkaeign, íbúðareigenda og annarra einkaaðila að frádregnum lánnum einkaaðila til ríkis og lánastofnana í formi skuldabréfakaupa og skyldusparnaðar.

**Yfirlit eftir
geirum**

**Fjárfesting
og sparnaður**

kemur fram nettólánastreymi til almennra atvinnufyrirtækja 38.709 m.kr. 1978 til samanburðar við 33.393 m.kr. 1977 eða 16% aukning. Aukning af hendi innlánsstofnana, að fullu til almennra atvinnufyrirtækja, nam tæpum 23%, frá fjárfestingar-
arlánasjóðum 40%, en alls frá innlendum aðilum 29%.

Samþjappaðra yfirlit um lánanotkun einstakra geira þjóðarbús-
ins er sýnt á meðfylgjandi töflu, sem fyrr er vitnað til. Kemur þar fram nokkru þrengri nettóútkoma lánahreyfinga en um hef-
ur verið rætt, þar sem nettólánveitingar á endanlegum lánamark-
aði hafa verið dregnar frá nettólántökum sömu geira. Um flest segir þetta yfirlit sömu sögu og þegar er rakin. Áberandi er, hve
miklum mun meira opinberir aðilar fóru fram úr lánsfjáráætlun
1978 heldur en einkaaðilar, en árið áður var jafnara á með báð-
um komið. Sé hins vegar borið saman við fyrri ár, kemur fram
langtum meiri aukning á lánanotkun einkaaðila.

Fjárfesting hefur numið minnkandi hlutfalli af þjóðarframleiðslu
frá því 36% hámarki, er náðist 1975, niður í tæp 25% 1978, en
auk fjármunamyndunar eru birgða- og bústofnsbreytingar skv.
þjóðhagsskýrslum taldar með. Skiptingin í lántökur og eigin fjár-
mögnun framkvæmda- og rekstraraðila er ekki mjög áreiðanleg,
bæði sökum flokkunarvandkvæða og þess, að eigin fjármögnun
er fundin sem afgangsstærð. Báðir fjármögnunarþættirnir hafa
lækkað með hinni verulegu lækkun fjárfestingarhlutfallsins,
en eigin fjármögnun þó nokkru meira síðustu árin. Nam eigin
fjármögnun 45% af heildinni 1975, rúmum helmingi árið eftir,
en féll svo í 43% og 42%. Breyting svo samsettra stærða er tor-

Fjárfesting og fjármögnun

Hreyfingar í m.kr.	Bráða- Láns- birgða- fjár- tölur áætlun				
	1975	1976	1977	1978	1978
1 Fjárfesting, alls	67.240	76.300	110.780	137.370	126.100
11 Fjármunamyndun	63.560	78.010	103.750	143.410	126.100
12 Birgðabreytingar	3.680	-1.710	7.030	-6.040	—
2 Viðskiptajöfnuður við útlönd (— = halli) ¹⁾	-21.380	-4.390	-9.655	8.420	-4.000
21 Framlög	-6.365	-855	-1.500	-1.965	-1.200
22 Lánahreyfingar, nettó	-15.015	-3.535	-8.155	10.385	-2.800
3 Innlendir sparnaður, brúttó (1+2) ²⁾	45.860	71.910	101.125	145.790	122.100
1) Viðskiptajöfnuður við útlönd í % af VÐF	-11,5	-1,7	-2,6	1,5	-0,8
2) Innlendir sparnaður í % af VÐF	24,6	27,9	27,6	26,5	24,9

skýrð, en getur jöfnum höndum stafað af mismiklu vægi fjárfestingar, sem mishátt hlutfall er lánað út á, af breyttum fjárhag framkvæmdaaðila og afborgunarkjörum, er koma til frádráttar í uppgjöri nettólánveitinga.

Allir þræðir fjármögnunar koma saman í afstöðunni milli innlends sparnaðar og fjárfestingar, en af henni leiðir ýmist, að fjármagnað er að hluta með viðskiptahalla og erlendum lántökum í einhverri mynd eða sparnaði ráðstafað að hluta til að bæta stöðuna út á við. Innlendir sparnaður var í lágmarki, 23,5% af þjóðarframleiðslu, árið 1974 og varð litlu meiri 1975, en þau ár fóru saman efnahagsáföll og geysiör verðbólga með alvarlegum afleiðingum fyrir peningalegan sparnað. Hæst náði innlendir sparnaður tæpum 28% árið 1976, þegar bezt horfði um hjöðnun verðbólgunnar og gert var stærst átak í jafnvægisátt. Enda þótt innlendir sparnaður hafi síðan hjaðnað lítið eitt, niður í 26,5% af þjóðarframleiðslu 1978, má hann enn teljast í góðu meðallagi og náði ásamt takmörkun fjárfestingar að snúa viðskiptajöfnuði í lítilsháttar afgang.

Löng erlend lán

Til fyllingar þeim heimildum, sem hér hafa komið fram um lánanotkun hinna einstöku geira, er hér birt tafla um sundurliðun á erlendum lántökum og afborgunum eftir endanlegum notendum lánanna árin 1977 og 1978. Í lánsfjáráætlun beggja áranna var lögð rík áherzla á að takmarka töku erlendra lána, og skyldu brúttólanntökur verða 20.860 m.kr. fyrra árið og 20.000 m.kr. hið síðara. Hinsvegar tókst ekki sem skyldi að leysa úr málum með annarri fjármögnun, verðlags- og gengisbreytingar urðu örari en gert hafði verið ráð fyrir, einkum árið 1978, og varð fjárvöntun af þeim og öðrum ástæðum ekki mætt með öðru en auknum erlendum lántökum.

Árið 1978 var áður teknum skammtímalánum að fjárhæð 2.730

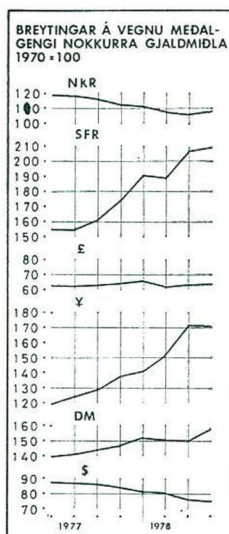
Löng erlend lán 1977 og 1978, flokkuð eftir notendum

Í millj. kr.	1977			Bráðabirgðatölur 1978		
	Inn- komin lán	Afb. lána	Nettó- hreyf- ing	Inn- komin lán	Afb. lána	Nettó- hreyf- ing
Lánnotendur:						
Opinberir aðilar	16.535	4.390	12.145	19.270	8.150	11.120
Ríkissj. og ríkisst.	1.922	616	1.306	1.950	855	1.095
Ríkisfyrirtæki	10.450	2.700	7.750	12.480	5.175	7.305
Bæjar- og sveitarfélög	280	516	-236	525	890	-365
Fyrirt. sveitarfélaga	3.883	558	3.325	4.315	1.230	3.085
Lánastofnanir	3.020	955	2.065	1.580	1.450	130
Framkvæmdasjóður	3.020	800	2.220	490	1.100	-610
Fiskveiðasjóður	-	155	-155	1.086	210	876
Aðrar lánastofnanir	-	-	-	4	140	-136
Atvinnuvegir	10.815	5.755	5.060	13.990	10.700	3.290
Erlend lán, alls	30.370	11.100	19.270	34.840	20.300	14.540

m.kr. breytt í löng lán, svo að löng lán tekin til nota á árinu námu 32.110 m.kr. og nettóaukningin 11.810 m.kr. Séu lántökur ársins 1977 færðar til gengis 1978, námu þær 43,2 milljörðum kr. eða 27,4 milljörðum nettó. Þannig hefur orðið um fjórðungs samdráttur á lántökum í erlendum gjaldeyri milli áranna, en meira en helmingssamdráttur á nettóaukningu lána.

Opinberir aðilar tóku bæði árin til sín mest af nýjum lánum. Þungi afborgana er hinsvegar nokkru meiri á atvinnuvegunum, svo að hlutfall opinberra aðila af nettóaukningu lána varð mun hærra en nýjar lántökur segja til um. Athygli er vakin á því, að hér eru lánin flokkuð eftir endanlegum notendum þeirra, gagnstætt því, sem er í kaflanum um greiðslujöfnuð og gjaldeyris-mál og töflum í viðauka, þar sem miðað er við frumlántakendur.

Alþjóðleg þróun

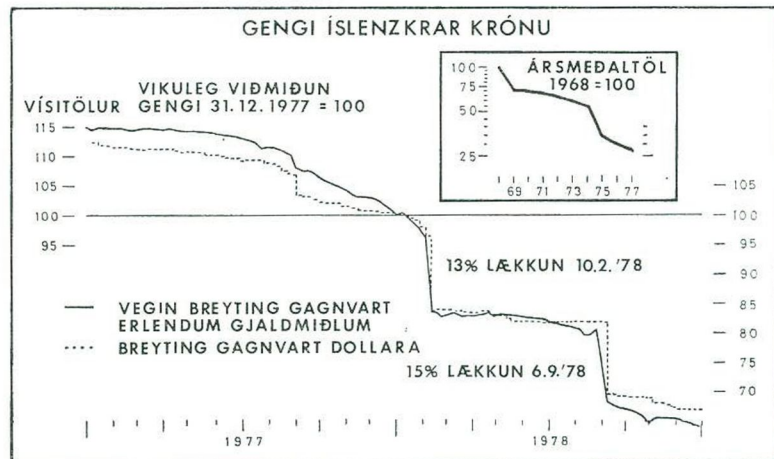
Samstarf Evrópuþjóða

GENGISMÁL

Eins og tvö undangengin ár einkenndist árið 1978 af miklum breytingum á gengi helztu viðskiptagjaldmiðla heims innbyrðis. Gengi þessara gjaldmiðla var fljótandi eins og verið hefur frá árinu 1973, en í slíku kerfi ráða framboð og eftirspurn á gjaldeyrismarkaði því, hvert gengið er á hverjum tíma. Hræringar í efnahags- og fjármálaráði einstakra þjóða segja að jafnaði fljótar til sín í breytingum á gengi í þessu kerfi en í fastgengiskerfinu, og á árinu 1978 urðu áberandi gengisbreytingar samfara breytingum á tiltrú markaðsaðila á efnahagsstjórn í einstökum ríkjum. Mest áberandi varð á árinu samfelld lækkun gengis bandaríska dollarans, allt fram í nóvember, þegar Bandaríkjastjórn tilkynnti um ákveðnar ráðstafanir til þess að snúa þessari þróun við. Fór gengi dollarans hækkandi af þeim sökum síðustu tvo mánuði ársins. Má rekja orsakir þessarar þróunar á gengi dollarans til hins mikla halla, sem verið hefur á viðskiptajöfnuði Bandaríkjanna undanfarin ár, en gengi þeirra landa, sem mestan hafa afganginn af viðskiptum sínum við útlönd, fór hækkandi nú sem fyrr. Er hér fyrst og fremst um að ræða Japan, Vestur-Þýzkaland og Sviss. Þróun viðskiptajafnaðarins í þessum löndum á síðan að miklu leyti rót sína að rekja til verðbólguframvindunnar, sem verið hefur með ólíkum hætti.

Meðal aðildarþjóða Efnahagsbandalags Evrópu annarra en Bretlands náðist á árinu samkomulag um að hleypa af stokkunum á árinu 1979 gjaldeyrissbandalagi aðildarríkjanna, EMS (European Monetary System), sem í fyrstu verður einkum ætlað að stuðla að auknum stöðugleika í gengismálum innan EBE, en er þó jafnframt hugsað sem fyrsta skrefið í mun víðtækara samstarfi EBE-ríkjanna í efnahags- og gjaldeyrismálum síðar. Í fyrstu er um að ræða útvíkkun á því samstarfi nokkurra Evrópulanda um gengismál, sem gengið hefur undir nafninu „slangan“ og í gildi hefur verið nokkur undanfarin ár. Norðmenn, sem aðild áttu að „slöngunni“, ákváðu þó að taka ekki þátt í hinu nýja og aukna samstarfi, a. m. k. ekki fyrst um sinn, en Danir, Hollendingar, Belgíu-

Gengi krónunnar

menn, Vestur-Djóðverjar og Luxemborgarbúar, sem allir áttu aðild að „slöngunni“, afréðu að halda áfram samstarfinu og taka þátt í EMS með Frökkum, Ítölum og Írum. Á meðfylgjandi línu-riti má sjá þróun gengis nokkurra gjaldmiðla síðastliðin tvö ár. Á árunum 1976 og 1977 var gengi krónunnar áfram sveigjanlegt. Í raun þýddi þetta, að gengi krónunnar seig á þessum árum um 11,8% 1976 og 11,7% 1977 miðað við meðalgengi áráanna. Í kjölfar lækkunar á gengi sænsku krónunnar í ágúst 1977 seig gengi íslensku krónunnar nokkuð hratt fram að áramótum og hélt áfram í janúar 1978. Þrátt fyrir hratt gengissig fór að bera á vaxandi ósamræmi milli þróunar framleiðslukostnaðar og verðlags hér á landi og í helztu viðskiptalöndum okkar. Þetta hafði í för með sér vaxandi eftirspurn eftir innfluttri vöru og þröngri samkeppnisaðstöðu útflutningsatvinnuveganna. Var því nauðsynlegt að leiðrétta gengið til samræmis við verðbólguþróunina, og var það gert 10. febrúar 1978, er gengið var lækkað um 13%. Frá áramótum 1978 fram að 25. ágúst 1978 lækkaði gengi krónunnar samtals um 19,2%, sem þýddi 23,8% hækkun á erlendum gjaldeyri. Hinn 6. september 1978 var gengi krónunnar fellt um 15%. Var sú gengislækkun í samræmi við samstarfssamning nýmyndaðrar ríkisstjórnar og gerð til að tryggja viðunandi rekstrar- aðstöðu helztu greina útflutningsatvinnuveganna. Frá 6. september til áramóta seig gengi krónunnar um 7,1%. Frá ársbyrjun til ársloka 1978 lækkaði gengi krónunnar um 36,2%, en erlendur gjaldeyri lækkaði í verði um 56,7%. Sé miðað við meðalgengi ársins 1978, nemur lækkun á genginu frá meðalgengi ársins 1977 29,8%, sem samsvarar 42,3% hækkun á erlendum gjaldeyri. Frá ársbyrjun til ársloka lækkaði gengi Bandaríkjadollara um 49,3%, en sé miðað við ársmeðaltöl 1977 og 1978, nemur hækkunin 36,7%.

ERLEND MÁL OG SAMNINGAR

Alþjóðastofnanir

Seðlabankinn átti á árinu 1978 margháttuð samskipti við alþjóðastofnanir á sviði efnahags- og peningamála auk ýmissa viðskipta við erlenda seðla-, viðskipta- og fjárfestingarbanka. Má hér meðal annars nefna Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, Alþjóðabankann og systurstofnanir hans, Efnahags- og framfarastofnunina (OECD) og fjárhagsnefnd Norðurlanda.

Á árinu 1978 var dr. Jóhannes Nordal, seðlabankastjóri, aðalfulltrúi Íslands í sjóðráði Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en Jón Sigurðsson, forstjóri Þjóðhagsstofnunar, varafultrúi. Aðalfulltrúi í bankaráði Alþjóðabankans og systurstofnana hans er viðskiptaráðherra, sem til 1. september var Ólafur Jóhannesson, en síðan Svavar Gestsson. Varafultrúi er fjármálaráðherra, til 1. september Matthías Á. Mathiesen, en síðan Tómas Árnason. Sameiginlegur fulltrúi Norðurlanda í sjóðsstjórn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins til 1. nóvember var Frede Hollensen frá Danmörku, en síðan tók við Matti Vanhala frá Finnlandi. Varafultrúi var Matti Vanhala til 1. nóvember, en dr. Gísli Blöndal, hagsýslustjóri, eftir það. Aðalfulltrúi í bankastjórn Alþjóðabankans á árinu var Einar Magnussen frá Noregi, en varafultrúi var Valgeir Ársælsson, deildarstjóri í viðskiptaráðuneytinu.

Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn

Hinn 1. apríl 1978 tók gildi önnur stofnskrárbreyting Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en þá höfðu þjóðþing í tilskildum meirihluta aðildarríkjanna staðfest breytinguna. Er gjaldeyriskerfi heimsins nú að formi og í reynd byggt á sveigjanlegu gengi innan ramma stofnskrár Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en jafnframt hefur sérhvert ríki umtalsvert frelsi til að ákveða sjálft skipan gengismála sinna. Jafnframt er með annarri stofnskrárbreytingunni mjög aukið hlutverk hinna sérstöku dráttarréttinda Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en að sama skapi dregið úr hlutverki gulls í alþjóðagjaldeyriskerfinu.

Á árinu 1978 kom einnig til framkvæmda á vegum Alþjóðagjaldeyrissjóðsins kvótaaukning, hin 6. í röðinni, og við þá breytingu jókst kvóti Íslands hjá stofnuninni úr 23 í 29 millj. SDR. Á árinu var einnig ákveðið, að kvótinn skyldi enn aukinn um

50% að meðaltali hjá aðildarríkjunum, og er gert ráð fyrir, að sú kvótaaukning hljóti staðfestingu aðildarríkjanna á árinu 1979. Mun þá kvóti Íslands aukast í 43,5 millj. SDR. Jafnframt var á árinu 1978 ákveðið að efna til nýrrar úthlutunar sérstakra dráttarréttinda á árabílinu 1979—1981. Hinn 1. janúar 1979 var Íslandi úthlutað um 3 millj. SDR í samræmi við þessa ákvörðun, og má vænta samskonar úthlutana 1980 og 1981.

Íslenska ríkið tók engin ný lán hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum á árinu 1978, en heildarskuld landsins við sjóðinn um síðastliðin áramót var um 53 millj. SDR, sem jafngilti um 22 milljörðum kr. á gengi í árslok. Höfðu þá verið greiddar niður af skuldum landsins við stofnunina rúmlega 9 millj. SDR á árinu. Er ráðgert, að skuld þessi verði að fullu greidd á árinu 1983.

Ný útlán Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á fjárhagsárinu, sem lauk 30. apríl 1978, voru samtals 2,5 milljarðar SDR og höfðu minnkað um nær helming frá fyrra ári. Hafa lán sjóðsins ekki verið minni frá árinu 1974, og hafa lántökur í öllum lánaflokkum minnkað frá fyrra ári. Stafar þetta fyrst og fremst af minna misvægi í alþjóðaviðskiptum en undanfarin ár.

Alþjóðabankinn

Alþjóðabankinn og systurstofnanir hans, Alþjóðaþróunarstofnunin (IDA) og Alþjóðafjármálastofnunin (IFC), lánuðu samtals rúma 8,7 milljarða dollara á því fjárhagsári, sem lauk 30. apríl 1978, en 7,3 milljarða árið á undan. Alls veittu þessar stofnanir 277 lán á árinu, sem runnu til meira en 75 ríkja.

Framlag Íslands til Alþjóðaþróunarstofnunarinnar á því þriggja ára fjárhagstímabili, sem hófst um mitt ár 1977 og stendur enn yfir, er 421 millj. kr.

Erlend lán

Seðlabankinn aflaði á árinu lána fyrir ríkissjóð til ýmissa framkvæmda og veitti jafnframt ýmsum fyrirtækjum og stofnunum með aðild ríkisins aðstoð við öflun erlends lánsfjár. Stærstu lánin, sem tekin voru á árinu, voru 5 milljarða yena lán, sem tekið var í ársbyrjun 1978 fyrir ríkissjóð í Japan, 10 millj. dollara lán fyrir Hitaveitu Suðurnesja, sem einnig var tekið í Japan, og 4 millj. dollara lán, sem tekið var fyrir Fiskveiðasjóð í Frakklandi. Jafnframt veitti Seðlabankinn aðstoð við 60 millj. dollara lántöku Landsvirkjunar á árinu.

Norrænt samstarf

Hinn árlegi fundur seðlabankastjóra Norðurlanda var haldinn á Húsavík í ágúst 1978, og voru þar sérstaklega tekin til umræðu, auk almennra samskipta bankanna innbyrðis, vaxta- og verðtryggingarmál við skilyrði verðbólgu.

Fjárhagsnefnd Norðurlanda, sem fjallar um samstarf landanna á vettvangi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og ýmis sameiginleg vandamál og viðfangsefni á sviði gjaldeyris- og fjármála, hélt tvo fundi á árinu, og sendi Seðlabankinn fulltrúa á þá báða.

UMSJÁ SJÓÐA OG ÝMIS STARFSEMI FYRIR RÍKISSJÓÐ

Ríkisábyrgðasjóður

Starfsemi Ríkisábyrgðasjóðs var með svipuðum hætti og áður. Mjög dró úr fjölda nýrra ábyrgða miðað við fyrra ár, en fjárhæð þeirra hækkaði hins vegar mikið. Á eftirfarandi yfirliti er sýndur fjöldi og fjárhæð nýrra ríkisábyrgða á árinu 1978, og til samanburðar eru tölur fyrir 1977.

	1977		1978	
	Fjöldi	M.kr.	Fjöldi	M.kr.
Hafnargerðir og dráttarbrautir	50	165	30	80
Vatnsveitur	7	18	—	—
Hitaveitur	—	—	1	3.124
Fiskveiðar	—	—	—	—
Iðnaður	1	40	1	60
Raforkumál, virkjanir	1	85	1	485
Samgöngur	—	—	1	80
Togarakaup	9	419	2	107
Byggingarsamvinnufélög	530	678	171	239
Annað	3	209	2	1.248
	651	1.614	209	5.423

Mjög mikil aukning varð á greiðslum úr Ríkisábyrgðasjóði miðað við fyrra ár. Fjárhæð innleystra krafna rúmlega tvöfaldaðist og varð alls 2.900 m.kr. Endurgreiðslur skuldara jukust hinsvegar svo, að nettógreiðslur hækkuðu aðeins um 11 m.kr. miðað við fyrra ár. Eftirfarandi yfirlit sýnir fjárhæðir innleystra krafna og endurgreiðslna sl. 5 ár:

M.kr.	1974	1975	1976	1977	1978
Innleystar kröfur	318	720	1.210	1.394	2.900
Endurgreiðslur skuldara	243	681	937	1.031	2.526
	75	39	273	363	374

Mestur hluti greiðslna var nú eins og undanfarin ár vegna ferju-skipanna Akraborgar og Herjólfs og vegna togara. Ennfremur jukust skuldir sveitarfélaga við sjóðinn nokkuð.

**Lánaumsjá fyrir
ríkissjóð**

Ríkisábyrgðasjóður sér um greiðslur af þeim erlendu lánnum, sem tekin voru vegna smíði stóru skuttogaranna, en ríkissjóður lengir lánstíma þessara lána. Á fjárlögum 1978 var ekkert fé ætlað sérstaklega til þessara greiðslna. Ríkisábyrgðasjóður varð að greiða vegna lána þessara alls 336 m.kr. á árinu.

Í tengslum við Ríkisábyrgðasjóð er starfrækt Tryggingardeild útflutningslána. Starfsemi hennar var lítil á árinu.

Seðlabankinn veitir ríkissjóði ýmsa fyrirgreiðslu í sambandi við lántökur, innlendar og erlendar. Ríkisábyrgðasjóður annast vörzlu lánna, sem ríkissjóður veitir af eigin fé eða fé, sem hann tekur að láni í því skyni að endurlána það. Heildarfjárhæð slíkra lána í vörzlu Ríkisábyrgðasjóðs nam í árslok 1978 112.409 m.kr. og hækkaði á árinu um 48.690 m.kr. Ný lán, sem veitt voru á árinu, námu 17.001 m.kr.

Spariskírteini

Í fjárlögum 1978 var fjármálaráðherra heimilað að gefa út ríkisskuldabréf eða spariskírteini að fjárhæð 3.100 m.kr. auk nýrra skuldabréfa eða spariskírteina í stað þeirra, sem innleyst kynnu að verða að viðbættri áfallinni verðlagsuppbót. Með lögum nr. 3 frá 17. febrúar 1978 var heimild þessi síðan hækkuð um 1.500 m.kr. Útgáfuheimild var því alls 4.600 m.kr. auk útgáfuheimildar vegna innlausnar eldri bréfa. Gefin voru út spariskírteini skv. þessum heimildum í 2 flokkum, samtals 3.100 m.kr. Í fyrri flokknum voru seld spariskírteini að fjárhæð 1.500 m.kr. Sala þeirra hófst síðari hluta janúar og lauk í júní. Skírteini í síðari flokki voru seld fyrir 1.600 m.kr. Sala þeirra hófst í byrjun september og lauk nokkru fyrir jól. Spariskírteini þessi voru verðtryggð á sama hátt og áður, miðað við vísitölu byggingarkostnaðar. Grunnvísitala í fyrri flokki var vísitala, sem tók gildi 1. apríl 1978, 192 stig. Grunnvísitala síðari flokksins var sú vísitala, sem tók gildi 1. október 1978, 240 stig. Hámarkslánstími beggja flokka er 20 ár. Vextir fyrstu 5 árin eru 3% á ári, en meðalvextir fyrir allan lánstímann eru 3½% á ári. Skírteini þessi eru innleysanleg hvenær sem er að liðnum 5 árum frá útgáfu. Þetta er 15. árið, sem ríkissjóður gefur út verðtryggð spariskírteini til sölu á innlendum markaði. Alls hafa verið gefnir út 27 flokkar spariskírteina á þessum 15 árum, samtals að nafnverði 9.963 m.kr. Nafnverð óinnleysta skírteina nam í árslok 1978 9.637 m.kr., en að viðbættum vöxtum og verðbótum nam andvirði skírteinanna 33.388 m.kr. í árslok 1978. Innlausnarverð þeirra skírteina, sem innleysanleg voru þá, var hins vegar 13.308 m.kr.

Happdrættisbréf

Á árinu voru engin happdrættisskuldabréf gefin út, en heildarnafnverð þeirra happdrættisskuldabréfa, sem út hafa verið gefin, er 1.860 m.kr. Að meðtalinni verðbót nam verðmæti þessara happdrættisskuldabréfa 6.674 m.kr.

Erlend lán

Ríkissjóður tók eitt stórt erlent framkvæmdalán á árinu. Lán þetta var 5.000 milljónir japanskra yena að fjárhæð, tekið með beinni skuldabréfasölu á innanlandsmarkaði í Japan fyrir milligöngu Nikko Securities Ltd. og The Kyowa Bank Ltd. Lán þetta er til 12 ára, afborgunarlaust fyrstu 5 árin, en endurgreiðist á árunum 1984—1990. Vextir eru 7,3% á ári, og útborgunargengi lánsins var 99,7%. Jafnvirði lánsins á lántökudegi var 4.514 m.kr., en þar eð lánið var ekki tekið heim allt í einu, hækkaði andvirði þess vegna gengisbreytinga í 6.326 m.kr. Andvirði lánsins var varið til fjármögnunar framkvæmda samkvæmt lánsfjáráætlun ríkisstjórnarinnar og til endurgreiðslu 2 eldri lána. Voru það lán, sem Rafmagnsveitur ríkisins tóku í Abu Dhabi árið 1975, og lán, sem tekið var í Japan vegna vélakaupa fyrir Kröflu-virkjun.

Orkusjóður

Heildarframlög til Orkusjóðs skv. fjárlögum námu 2.486 m.kr. Þar af var verðjöfnunargjald 1.264 m.kr., en önnur framlög ríkissjóðs voru 1.222 m.kr. Lántökur námu alls 5.954 m.kr., en lánveitingar 6.805 m.kr. Lánveitingar til Rafmagnsveitna ríkisins og Orkubús Vestfjarða námu 6.177 m.kr. Lán til hitaveituframkvæmda voru 308 m.kr. og lán til jarðhitaleitar 314 m.kr. Framlög af verðjöfnunargjaldi, sem veitt voru Rafmagnsveitum ríkisins og Orkubúi Vestfjarða, námu 1.258 m.kr. Framlög til rafvæðingar í sveitum og til styrkingar rafdreifikerfa í sveitum námu alls 282 m.kr., en styrkveitingar til jarðborana og jarðhitarannsóknna námu 62 m.kr. Alls námu því styrkveitingar og óafturkræf framlög úr Orkusjóði 1.602 m.kr. á árinu. Heildarvaxtatekjur sjóðsins námu á árinu 2.474 m.kr., en vaxtagjöld og kostnaður 2.646 m.kr.

Hafnabótasjóður

Lánveitingar Hafnabótasjóðs drógust talsvert saman miðað við árið á undan. Veitt voru 37 lán að fjárhæð 129 m.kr. og 3 bráðabirgðalán að fjárhæð 69 m.kr. eða 198 m.kr. alls. Árið áður námu lánveitingar úr sjóðnum samtals 287 m.kr. Í hafnalögum er heimild til að veita styrki til nýrra hafnarframkvæmda, allt að 15% umfram ríkisframlag til staða, sem eiga við verulega fjárhagsörðugleika að stríða. Samkvæmt þessari heimild hefur verið horfið að því ráði í vaxandi mæli að veita framkvæmdastyrki til hafnarsjóða í stað lána. Alls námu slíkar styrkveitingar úr sjóðnum 90 m.kr. á árinu, en 25 m.kr. árið áður. Heildarstyrkveitingar úr sjóðnum námu hins vegar 104 m.kr. á árinu. Tekið var bráðabirgðalán að fjárhæð 100 m.kr. hjá Atvinnuleysistryggingasjóði, en ekkert langt lán var tekið á árinu. Samkvæmt lögum skal framlag ríkissjóðs til Hafnabótasjóðs nema 12% af ríkisframlögum til hafnargerða. Framlagið nam nú 140 m.kr. Hreinar vaxtatekjur úr sjóðsins námu 93 m.kr. á árinu, en voru 47 m.kr. árið áður.

Verðjöfnunarsjóður fiskiðnaðarins

Á heildina litið hélzt verðlag sjávarafurða á árinu 1978 fremur stöðugt. Á hinn bóginn einkenndist framvindan eins og árið áður af naumu kapphlaupi milli hækkunar framleiðslukostnaðar annarsvegar og hækkunar afurðaverðs í vissum tilvikum og þó einkum verulegra gengisbreytinga hinsvegar. Reyndist eins og áður óhjákvæmilegt að taka tillit til þessara viðhorfa við ákvörðun viðmiðunarverðs. Þegar tæpast stóð, kom ábyrgð ríkissjóðs á greiðslum verðbóta á freðfisk til skjalanna. Var svo komið um mánaðamótin ágúst/september, að sjóðinn skorti um 920 m.kr. til þess að fá risið undir verðbótakröfunum. Var ákveðið, að sjóðnum yrði bætt þetta með gengismun af freðfiskafurðum í september 1978, en af gengismun umfram það falla 50% til sjóðsins. Útlit er fyrir, að útgreiðslur verði um tvöfalt meiri en innheimtur á árinu 1978 andstætt því, er gerðist árið 1977, en þá urðu innheimtur tvöfalt til þrefalt hærri.

Að því er frystar fiskafurðir snertir, hélzt verð á freðfiski stöðugt allt fram í desember 1978, en þá komu fram þó nokkrar hækkanir. Humar og rækja fóru hækkandi í verði og einnig hörpudiskur, en hann hækkaði verulega í verði síðari hluta ársins.

Verðlag á óverkuðum saltfiski var nokkuð stöðugt á árinu 1978, en vegna mikillar hækkunar framleiðslukostnaðar ásamt erfiðleikum við framleiðsluna varð ekki komizt hjá verulegum greiðslum verðbóta, og eru þær áætlaðar um 1.300 m.kr. Hinsvegar styrktist verð á söltuðum ufsaflökum nokkuð, og er gert ráð fyrir um 50 m.kr. greiðslu af þeim í sjóðinn. Tekin var upp verðjöfnun á verkuðum saltfiski, en áætlað er, að til þeirrar deildar í sjóðnum renni um 90—100 m.kr. af gengismun vegna gengisbreytinganna í febrúar og september. Framleiðsla verkaðs saltfisks hefur átt í miklum erfiðleikum, og var við ákvörðun viðmiðunarverðs gert ráð fyrir, að greiddar yrðu um 65 m.kr. í verðbætur honum til handa.

Verð á skreið hélzt stöðugt árið 1978, en verulegir erfiðleikar voru á sölu hennar, og var svo komið um mitt árið 1978, að til voru í landinu milli 6.000 og 7.000 lestir í birgðum, þ. e. svo til öll framleiðsla árána 1977 og 1978 ásamt nokkrum hluta framleiðslunnar frá 1976. Hér var því á ferðinni mikið vandamál, er ekki varð komizt hjá að taka tillit til við verðjöfnun. Í þessu sambandi voru viðmiðunarverð ársins 1977 tekin til endurskoðunar og þau hækkuð til samræmis við gildandi dagverð, þannig að um greiðslu í sjóðinn varð ekki að ræða. Ekki er heldur gert ráð fyrir inngreiðslu árið 1978.

Á mjöli og lýsisafurðum hélzt verð hátt framan af árinu 1978, en fór síðan lækkandi, einkum á mjölinu. Urðu því greiðslur í sjóðinn þó nokkrar.

Á árinu 1978 var stofnuð deild fyrir saltsíld, en verðjöfnun hefur hinsvegar enn ekki verið tekin upp. Gera má ráð fyrir, að í þessa deild renni um 164 m.kr., sem er gengismunur (65%) frá gengisbreytingunni í febrúar ásamt inneign í stofnfjárdeild.

Endanlegt uppgjör liggur fyrir um greiðslur vegna framleiðslu ársins 1977, en uppgjóri fyrir framleiðslu ársins 1978 er enn ekki að fullu lokið, og eru því tölur ársins 1978 í eftirfarandi yfirliti að nokkru byggðar á áætlun:

Greiðslur Verðjöfnunarsjóðs eftir framleiðsluárum

<i>Í millj. kr.</i>	<i>Framleiðsla 1977</i>		<i>Framleiðsla 1978</i>	
	<i>Innheimt</i>	<i>Útgreitt</i>	<i>Innheimt</i>	<i>Útgreitt</i>
Frystar fiskafurðir:	267,9			1.777,1
Freðfiskur	164,6			2.113,0
Humar	31,2		76,5	
Rækja	72,1		184,4	
Hörpudiskur	0	0	75,0	
Saltfiskafurðir:		553,1		1.315,0
Saltfiskur, óverkaður		566,5		1.300,0
Saltfiskur, verkaður		65,0
Söltuð ufsaflök	13,4		50,0	
Skreið:	0	0	0	0
Mjöl- og lýsisafurðir:	1.041,7		1.325,0	
Mjöl:	849,8		1.025,0	
Loðnummjöl	724,1		950,0	
Spærlings- og kolm.mjöl	17,8		0	0
Fiskmjöl	107,9		75,0	
Lýsi:	191,9		300,0	
Loðnulýsi	191,9		300,0	
Spærlings- og kolm.lýsi	0	0	0	0
Samtölur afurða	1.323,0	566,5	1.710,9	3.478,0
Samtölur deilda	1.309,6	553,1	1.325,0	3.092,1
Samtölur Verðjöfnunarsj., nettó	756,5			1.767,1

Ath.: Merkið ... táknar, að verðjöfnun hafi ekki verið tekin upp.

Heildarinnstæða Verðjöfnunarsjóðs í Seðlabankanum nam 3.926 m.kr. í árslok 1977, en 7.558 m.kr. í árslok 1978. Átti saltfiskdeild meiri hlutann fyrra árið, en mjöl- og lýsiseild mest hið síðara. Skipting innstæðu eftir deildum var þannig um síðustu áramót:

Stofnfjárdeild (óskipt)	133 m.kr.
Frystiafurðadeild	867 m.kr.
Saltfiskdeild	2.470 m.kr.
Skreiðardeild	366 m.kr.
Mjöl- og lýsiseild	3.722 m.kr.
Verðjöfnunarsjóður, alls	7.558 m.kr.

Tekjur sjóðsins af gengisuppfærslum námu 2.386 m.kr. á árinu 1978, og var það allt fyrir reikning Seðlabankans, en vaxtatekjur urðu 421 m.kr., þ. e. 7,67% meðalvextir ríkisvixla í Bandaríkjunum og Bretlandi. Með lögum nr. 2 og nr. 95 frá 1978, um breytingar á gengi íslenskrar krónu, var ákveðið, að af gengismun útluttra sjávarafurða skyldu 65% og 50% renna til Verðjöfnunarsjóðs, þegar búið væri að standa skil á skuld Verðjöfnunarsjóðs við ríkissjóð vegna framleiðslu freðfisks og loðnumjöls á árinu 1976 og freðfisks á árinu 1978. Endanlegt uppgjör gengismunarins hefur enn ekki farið fram, en samkvæmt áætlun er gert ráð fyrir, að skipting hans á deildir verði sem hér segir:

<i>Í millj. kr.</i>	<i>Gengism. (65%)</i>	<i>Gengism. (50%)</i>
	<i>v/gengisbr. í febrúar</i>	<i>v/gengisbr. í september</i>
Frystiafurðadeild	945	1.600
Saltfiskdeild	321	850
Skreiðardeild	0	450
Saltsildardeild	76	0
Mjöl- og lýsisdeild	180	350
Til Verðjöfnunarsjóðs, alls	1.522	3.250

ÝMIS STARFSEMI BANKANS

Vaxtabreytingar á árinu 1978

Á árinu 1978 var almennum vöxtum við innlánsstofnanir breytt einu sinni. Sú vaxtabreyting tók gildi 21. febrúar og fólst í 3% hækkun verðbótaþáttar vaxta, og hækkuðu við það heildarvextir allra tegunda innlána og útlána um 3% nema veltiinnlána. Frá sama tíma féllu niður sérstök vaxtakjör, sem gilt höfðu um svokölluð útgerðarlán, en þau höfðu frá 21. nóvember 1977 borið 18% vexti.

Þá er þess að geta, að samkvæmt reglugerð nr. 418 frá 30. nóvember 1977 veitti viðskiptaráðuneytið heimild til sparifjáreignar í erlendum gjaldeyri við gjaldeyrisviðskiptabankana, og voru fyrstu innlendu gjaldeyrisreikningarnir opnaðir undir lok þess árs. Samkvæmt vaxtaákvörðun 30. des. 1977 ákvað Seðlabankinn, að innlánsvextir af slíkum reikningum skyldu vera 5% af innstæðum í Bandaríkjadollurum, sterlingspundum og dönskum krónum, en 2% af innstæðum í vestur-þýzkum mörkum.

Í kaflanum um peningamál er gerð nánari grein fyrir vaxtabreytingum á árinu, og í töfluviðauka er yfirlitstafla um vexti einstakra flokka innlána og útlána (34. tafla).

Afurðalán og lög bankans

Ríkisstjórn sú, er kom til valda í september, lagði áherzlu á, að lán til útflutningsframleiðslu yrðu með hagstæðari vaxtakjörum en verið hefur, þannig að framleiðendur búi við líkan hlut í lánskjörum og erlendir samkeppnisaðilar. Ein leið til að gera þetta kleift var, að lán til framleiðslunnar yrðu veitt á gjaldeyrisgrundvelli og vextir sambærilegir eða ekki hærri en gerast á erlendum lánamarkaði. Var unnið að því í lok ársins í samvinnu við viðskiptabanka að breyta afurðalánakerfinu í þessa átt.

Forsenda þess, að bankarnir gætu hafið veitingu lána á umræddum grundvelli, var, að aflað yrði nauðsynlegrar lagaheimildar. Var það gert með flutningi frumvarps til laga um viðbót við 15. gr. laga bankans, en það náði fram að ganga sem lög nr. 114 frá 30. desember 1978, um breytingu á lögum nr. 10/1961, um Seðlabanka Íslands o. fl.

Heimildir til verð- tryggingar 1978

Með lögum nr. 82 frá 31. desember 1977, sbr. reglugerð nr. 140/1978, er lögbundnum og viðurkenndum lífeyrissjóðum gert skylt að verja á ári hverju a. m. k. 40% af ráðstöfunarfé sínu til kaupa á skuldabréfum með fullri verðtryggingu til langs tíma. Samkvæmt lögnum metur Seðlabanki Íslands, hvaða skuldabréf eru gild í þessu efni.

Í framhaldi af ofangreindu var öllum lögbundnum og viðurkenndum lífeyrissjóðum ritað bréf hinn 15. júní 1978, er fjallaði um ávöxtunarmöguleika og skuldabréfakaup þeirra með sérstöku tilliti til ofangreindra laga og reglugerðar. Jafnframt gaf bankinn út auglýsingu, dags. 13. júní 1978, um heimildir til verðtryggingar lána hjá viðurkenndum lífeyrissjóðum, sbr. 2. másl. 1. mgr. 7. gr. laga nr. 71 frá 6. maí 1966.

Seðlar og mynt

Í árslok voru seðlar og mynt í umferð um 12,7 milljarðar króna og höfðu aukizt á árinu um 39,5%, en árið áður var aukning 53,1% og árið 1976 29%. Tafla 16 í töflusafni sýnir skiptingu seðlamagnsins á einstakar seðlastærðir og kemur þar fram, að hlutdeild 5.000 kr. seðla í seðlamagninu er 86,1%, en hlutdeild 100 kr. seðla 2,7%. Að fjölda til eru 100 kr. seðlar hins vegar tæplega helmingur seðla í umferð eða um 3,3 milljónir seðla.

Seðlagreiningardeild bankans bærust til vinnslu um 20 milljónir einstakra seðla á árinu 1978, samtals að fjárhæð 41,8 milljarðar króna, og er það um 27,7% aukning frá árinu áður.

Í mynttalinu voru taldar um 10 milljónir seðla að fjárhæð samtals 272,3 milljónir króna. Aukning frá fyrra ári nam 3,5%.

Seðla- og myntútgáfa fer stöðugt vaxandi, m. a. vegna óhagstæðra seðla- og myntstærða. Hefur þurft að fjölga starfsfólki bankans, er vinnur eingöngu við meðferð og greiningu á mynt og seðlum. Eru tólf manns við þessi störf, og eru gjaldkerar þar ekki taldir með.

Gjaldmiðillinn

Heildarreglur um gjaldmiðil landsins, seðla og mynt, voru settar með lögum nr. 22 frá 23. apríl 1968. Sama ár tók Seðlabankinn við myntútgáfu úr höndum ríkissjóðs.

Eftir setningu gjaldmiðilslaganna 1968 hefur smámynt minni en ein króna verið felld niður í áföngum til að draga úr kostnaði við útgáfuna til hagræðis fyrir viðskiptalífið og ný mynt slegin í stað verðminnstu seðlanna.

Á undanförunum árum hefur sú skoðun oftlega komið fram, að æskilegt væri að auka verðgildi krónunnar. Árið 1962 lagði stjórnskipuð nefnd til, að tífalda bæri verðgildi hennar, en sú tillaga náði ekki fram að ganga. Á Alþingi 1971 kom fram tillaga til þingsályktunar um sama efni, og var hún samþykkt 16. maí 1972. Bankastjórn Seðlabankans taldi þá, að slík breyting væri ekki tímabær og fjárhagslega óhagkvæm, þar sem nýlega höfðu verið

gerðar talsverðar breytingar á myntkerfinu. Hins vegar taldi bankastjórnin rétt að kanna, er krónan væri orðin minnsta mynteiningin, hvort æskilegt væri að hundraðfalda verðgildi hennar. Þá var þingsályktunartillaga sama efnis lögð fram á Alþingi í febrúar 1977, og óskaði þá fjárhags- og viðskiptanefnd neðri deildar álits Seðlabankans á málinu. Í svarbréfi bankans til nefndarinnar, dags. 24. marz 1977, segir bankastjórnin það skoðun sína, að veigamesta röksemdin fyrir gjaldmiðilsbreytingu sé, að breytingin kunni að hafa hagstæð sálræn áhrif, draga úr verðbólguhugsunarhætti, og gæti orðið tákni þess, að ný stefna væri tekin upp í efnahagsmálum. Ennfremur var bent á, að verði að því stefnt að taka upp nýja mynteiningu, komi ekki annað til greina en að hún verði 100 sinnum verðmeiri en núgildandi króna, sem síðan skiptist í 100 smærri einingar eða aura. Alþingi vísaði málinu til ríkisstjórnarinnar í apríllök 1977.

Í greinargerðum, sem Seðlabankinn hefur lagt fyrir ríkisstjórn, er bent á, að nauðsynlegt sé orðið að ákveða breytingar á seðla- og myntútgáfunni til þess að fullnægja eðlilegum kröfum viðskiptalífsins og auka hagræðingu við útgáfu seðla og myntar. Er þörf fyrir verðmeiri seðla orðin mjög brýn, auk þess sem ekki verður dregið lengur að minnka stærð og þunga myntarinnar. Er núgildandi mynt orðin alltof dýr í framleiðslu miðað við verðgildi. Eins er tímabært að gefa út mynt í stað verðminnstu seðlanna, sem í umferð eru. Bankastjórnin sendi álitsgerð um gjaldmiðilsbreytingu til ríkisstjórnarinnar í aprílmánuði. Kom þar fram, að breytingin væri orðin tímabær, og talið, að unnt ætti að vera að koma henni í framkvæmd 1. janúar 1980. Um sama leyti voru hugmyndir bankans kynntar opinberlega og lýsingar og myndir af væntanlegri mynt og seðlum sýndar.

Á árinu var svo unnið áfram að undirbúningi nýrrar mynt- og seðlaútgáfu, jafnhliða því að samín voru drög að frumvarpi til laga um gjaldmiðilsbreytingu og reglugerð, sem sett yrði samkvæmt þeim. Lokatillögur bankans um gjaldmiðils- og verðgildisbreytinguna voru síðan afhentar viðskiptaráðuneytinu með bréfi, dags. 13. nóvember. Í bréfinu kemur fram, að bankastjórn og bankaráð séu þeirrar skoðunar, að æskilegt sé, að tekinn verði upp breyttur gjaldmiðill hér á landi í upphafi ársins 1980, og verði verðgildi krónunnar þá 100-faldað. Er þess vænt í bréfinu, að ríkisstjórnin taki þessa tillögu til athugunar og ákvörðunar, þannig að unnt verði að leita eftir og fá samþykki Alþingis fyrir breytingunni þegar á árinu 1978. Í tillögum bankans er ekki gert ráð fyrir nafnbreytingu gjaldmiðilsins og að aurar verði því teknir upp að nýju, en krónan hundraðfölduð að verðgildi. Ríkisstjórnin ákvað síðan 6. desember að heimila viðskiptaráðherra að leggja

**Starfsemi banka-
eftirlitsins**

fram frumvarp fyrir Alþingi á grundvelli tillagna Seðlabankans, og gerði bankinn þá rækilega grein fyrir málinu í fréttatilkynningu. Viðskiptaráðherra lagði svo hinn 18. desember fram frumvarp til laga fyrir Alþingi um breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils. Er afgreiðsla þess ekki lokið. Þar sem málið hefur dregizt á langinn, hefur bankinn fyrir sitt leyti fallizt á, að hugsanleg gjaldmiðilsbreyting dragist um eitt ár og verði þannig miðuð við áramótin 1980/1981. Er nú beðið eftir ákvörðun Alþingis.

Starfsemi bankaeftirlitsins á árinu 1978 var með svipuðum hætti og á undanförunum árum. Á árinu fóru starfsmenn þess til eftirlits í 33 sparisjóði. Framkvæmd var heildarathugun á efnahag og rekstri tveggja viðskiptabanka, þ. e. aðalbanka og allra útibúa. Á árinu var athugað bókhald hjá 2 innlánsdeildum samvinnufélaga. Jafnhliða eftirlitsstörfum hjá innlánsstofnunum annast bankaeftirlitið margskonar úrvinnslu úr upplýsingum um efnahag og rekstur þeirra, sem reglulega berast eftirlitinu í skýrsluformi. Fjöldi banka, sparisjóða og innlánsdeilda samvinnufélaga var sem hér segir í árslok 1977 og 1978:

	<i>Árslok 1977</i>	<i>Árslok 1978</i>
Viðskiptabankar	7	7
Bankaútibú	70	72
Umboðsskrifstofur banka	17	19
Sparisjóðir	43	43
Umboðsskrifstofur sparisjóða	1	1
Innlánsdeildir samvinnufélaga	34	33
Afgreiðslustaðir alls	172	175

**Útibú innláns-
stofnana**

Á árinu opnaði Útvegsbanki Íslands útibú á Seltjarnarnesi og annað í Hafnarfirði. Þá opnaði Landsbanki Íslands umboðsskrifstofu á Djúpavogi, og Búnaðarbanki Íslands opnaði umboðsskrifstofu á Selfossi. Á árinu var innlánsdeild Kaupfélags Ólafsfjarðar sameinuð innlánsdeild Kaupfélags Eyfirðinga.

Veitt hafa verið leyfi til stofnunar eftirtalinna útibúa og umboðsskrifstofa, sem ekki höfðu tekið til starfa í árslok 1978: Útibú Landsbanka Íslands á fyrirhuguðu miðbæjarsvæði í Breiðholti samkvæmt leyfi, sem veitt var 1976, umboðsskrifstofa Búnaðarbanka Íslands í Varmahlíð, Skagafirði, samkvæmt leyfi, veittu árið 1977, og umboðsskrifstofa Sparisjóðs Hafnarfjarðar í norðurhluta Hafnarfjarðar samkvæmt leyfi, veittu árið 1978.

Síðastliðin þrjú ár hefur gjaldeyriseftirlitið unnið m. a. að rannsókn á skipakaupum erlendis frá. Hefur það starf verið unnið í nánú samstarfi við skattrannsóknarstjóraembættið.

Mál gjaldeyriseftirlitsins hafa verið í endurskoðun í samvinnu við

Gjaldeyriseftirlit

Húsnæðismál bankans

viðskiptaráðuneytið. Ennfremur hefur talsverð vinna verið lögð í endurskoðun á gjaldeyrisviðskiptakerfinu, og er henni ekki lokið.

Nokkuð var unnið á árinu við teikningar að innri gerð seðla-bankahúss, sem væntanlega rís norðan Sölvhólsgötu á lóð Sænska frystihússins. Var tillaga að bankahúsi á þessum stað samþykkt á fundi skipulagsnefndar Reykjavíkur í október 1977 og staðfest á fundi borgarráðs í nóvember sama ár. Að öðru leyti var engin hreyfing á byggingarmáli bankans á árinu.

Eins og fram hefur komið býr Seðlabankinn við mjög þröngt sambýli við Landsbankann í bankahúsinu við Austurstræti og í Edinborgarhúsinu við Hafnarstræti. Bráðabirgðaaðstaða fyrir geymslu á skjölum, seðla- og myntsafni og öðrum gögnum hefur verið á þrem stöðum í borginni. Til þess að koma upp góðri fram-búðargeymslu fyrir umrædd gögn og fleira samþykkti bankaráðið á árinu, að bankinn réðist í kaup á fasteigninni nr. 4 við Einholt í Reykjavík, sem var að mestu óbyggð. Er verið að reisa þar geymslu og birgðastöð, sem vonir standa til að tekin verði í notkun seint á árinu 1979.

Viðlagatrygging Íslands

Starfsemi Viðlagasjóðs lauk formlega í árslok 1976, en skrifstofa hans var rekin áfram í umboði stjórnar Viðlagatryggingar, þar til að henni var lokað í júlilok 1978. Gögn hennar voru flutt í Seðlabanka, sem hefur áfram umsjón með bókhaldi, umsýslu veða og fleira á vegum Viðlagatryggingar skv. ákvæðum laga nr. 32/1975.

Skýrsla um starfsemi Viðlagasjóðs barst frá forsætisráðuneytinu í októbermánuði, og yfirlit um fjárreiður hans og bókhald birtist í 1. hefti Fjármálatíðinda 1979.

Þjóðhátíðarsjóður

Árið 1978 var fyrsta starfsár Þjóðhátíðarsjóðs, en hann starfar skv. skipulagsskrá, sem er nr. 361 frá 30. september 1977. Stjórn sjóðsins ákvað í ársbyrjun, að úthluta skyldi allt að 70 millj. kr. á árinu í styrki skv. nánari ákvæðum skipulagsskrár. Af ofangreindri fjárhæð rann fjórðungur til friðlýsingarsjóðs til náttúru-verndar á vegum Náttúruverndarráðs og fjórðungur til varð-veizlu fornminja, gamalla bygginga og annarra menningarverð-mæta á vegum Þjóðminjasafns. Úthlutað var 22 styrkjum skv. umsóknum, samtals að fjárhæð kr. 34.030.000. Höfuðstóll sjóðsins í árslok 1978 var 444,3 millj. kr.

STJÓRN BANKANS OG STARFSLIÐ

Stjórn bankans

Engin breyting varð á árinu á skipan bankastjórnarinnar. Dr. Jóhannes Nordal er formaður bankastjórnarinnar til marzloka 1979. Bankastjórnin kýs sér sjálf formann til ekki skemmri tíma en eins árs í senn.

Bankaráðið var kjórið á Alþingi í árslok 1976 til fjögurra ára. Tók það til starfa í ársbyrjun 1977. Formaður þess er Jón Skaftason, fyrrv. alþingismaður, og varaformaður Sverrir Júlíusson, forstjóri. Bankaráðið hélt 25 fundi á árinu.

Endurskoðandi bankaráðsins, Egill Símonarson, lézt 14. febrúar 1978. Egill varð viðskiptafræðingur frá Háskóla Íslands 1947 og löggiltur endurskoðandi 1954. Hann kom til starfa við Seðlabankann sem endurskoðandi bankaráðsins 15. október 1962 og starfaði sem slíkur til dauðadags.

Stefán Svavarsson, lektor og löggiltur endurskoðandi, var ráðinn endurskoðandi bankaráðsins og tók til starfa í byrjun apríl. Sveinn Jónsson, aðstoðarbankastjóri og forstöðumaður bankaeftirlitsins, hætti störfum við bankann hinn 1. nóvember. Var Þórður Ólafsson ráðinn forstöðumaður bankaeftirlitsins frá 1. nóvember.

Starfslíð

Starfsmenn í heilsdagsstarfi voru samtals 122 í lok ársins, og eru þá fjórir starfsmenn Iðnþróunarsjóðs taldir með. Fjölgaði starfsmönnum um fimm á árinu, sem kom til vegna aukinnar vinnu við sívaxandi magn seðla, svo og vegna aukinna hagrannsóknarstarfa og eflingar bankaeftirlits.

STJÓRN SEÐLABANKA ÍSLANDS

31. desember 1978

Bankastjórn

Dr. Jóhannes Nordal, formaður

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Bankaráð

Jón Skaftason, fyrrv. alþm., formaður
Sverrir Júlíusson, forstjóri, varaform.
Ingi R. Helgason, hæstaréttarlögmaður
Pétur Sæmundsen, bankastjóri
Halldór Ásgrímsson, fyrrv. alþm.

Aðstoðarbankastjórar

Björn Tryggvason
Sigurgeir Jónsson

Varamenn

Ólafur B. Thors, borgarfulltrúi
Geir Magnússon, framkvæmdastj.
Haukur Helgason, hagfræðingur
Jón G. Sólnes, alþingismaður
Eiríkur Tómasson, stjórnarráðsfulltrúi

Hagfræðingur Seðlabankans

Bjarni Bragi Jónsson

AÐRIR HELZTU STARFSMENN

- Aðal bókhald: *Jóhann T. Ingjaldsson, aðal bókari*
Sigmundur Andrésson, deildarstjóri
- Aðalfjárhirzla: *Stefán B. Stefánsson, aðalféhirðir*
Sighvatur Jónasson, afgreiðslustjóri
Torfi Ólafsson, deildarstjóri seðlagreiningar
Sigfús Styrkársson, deildarstjóri
- Aðalskrifstofa: *Sigurður Örn Einarsson, skrifstofustjóri*
Skúli Sigurgrímsson, deildarstjóri
Ágústa Johnson, fulltrúi
- Alþjóðadeild: *Sigurgeir Jónsson, aðstoðarbankastjóri*
Geir Haarde, hagfræðingur
- Bankaefitirlit: *Pórður Ólafsson, forstöðumaður*
Ragnar Hafliðason, deildarstjóri
- Endurskoðunardeild: *Gunnlaugur Arnórsson, aðalendurskoðandi*
Bjarni Kjartansson, deildarstjóri
- Gjaldeyriseftirlit: *Sigurður Jóhannesson, forstöðumaður*
Jón V. Halldórsson, deildarstjóri
Ísólfrur Sigurðsson, deildarstjóri
Sveinn Sveinsson, lögfræðingur
- Hagfræðideild: *Bjarni Bragi Jónsson, hagfræðingur*
Ólafur Tómasson, forstöðumaður greiðslujafnaðardeildar
Eiríkur Guðnason, forstöðumaður peningamáladeildar
Sveinn E. Sigurðsson, viðskiptafræðingur
Ingvar A. Sigfússon, viðskiptafræðingur
Ingimundur Friðriksson, hagfræðingur
- Lánafulltrúar: *Garðar Ingvarsson, hagfræðingur*
Hjörtur Pjetursson, löggiltur endurskoðandi
- Lánadeild: *Pétur Urbancic, deildarstjóri*
- Lögfræðideild: *Björn Tryggvason, aðstoðarbankastjóri*
Björn Ólafs, lögfræðingur
Sveinbjörn Hafliðason, lögfræðingur
Sigfús Gauti Þórðarson, lögfræðingur
- Rekstrar- og starfsmannahald: *Stefán Þórarinnsson, rekstrar- og starfsmannastjóri*
Jón H. Friðsteinsson, deildarstjóri
- Ríkisábyrgðasjóður: *Harald Andrésson, forstöðumaður*
Sigurður Thoroddsen, deildarstjóri
- Útgáfustarfsemi og bókasafn: *Valdimar Kristinsson, ritstjóri*
Haraldur Hannesson, bóka- og skjalavörður

SKÝRINGAR MEÐ ÁRSREIKNINGUM 1978

Í efnahags- og rekstrarreikningum bankans gefst takmarkað rými fyrir sundurliðanir og skýringar, sem að mati stjórnenda og endurskoðenda þykja nauðsynlegar til nánari upplýsinga um einstaka þætti rekstrar eða efnahags bankans. Fylgirit þetta hefur m. a. að geyma skýringar varðandi mat fasteigna, bifreiðaeign og lausafé svo og sundurliðaðar hreyfingar eiginfjárreikninga og stöðu þeirra í árslokin.

Eignarhluti í stofnunum

- a) Hlutafjäreign í Bank for International Settlements að upphæð rúmlega 296 þús. dollarar er talin með erlendum verðbréfum og nam röskum 94 millj. kr. á lokagengi ársins.
- b) Hlutdeildarbréf fyrir framlögum til Útflutningslána sjóðs að upphæð 110 millj. kr. eru talin með verðbréfum fjárfestingarlánastofnana.
- c) Aðild Seðlabankans að Reiknistofu bankanna er ekki eignfærð, enda að formi til um að ræða sameiginlega starfrækslu, sbr. samstarfssamning þar um.

Fasteignir og lausafjármunir

a) Fasteignir:	Eignar- hluti	Fasteignamat	31/12/78	Bruna- bótamat	Bók- fært
Í þús. kr.	%	Húsamat	Lóðamat	1/1/79	verð
Austurstræti 11	50	126.458	140.693	438.334	2.000
Dugguvogur 9—11	31,9	16.696	—	27.301	3.500
Ægisiða 54	50	20.982	—	26.758	0
Sölvhólgata 2	100	—	424.708	—	4.079
	Samtals	164.136	565.401	492.393	9.579

Einholt 4,
Byggingarkostn. pr. 31/12/78 101.816

- b) *Bifreiðar*: Bankinn átti þrjár bifreiðar í árslok, og hefur kaupverð þeirra verið afskrifað.
- c) *Vélar og húsbúnaður*: Verðmæti véla og húsbúnaðar nam 103,3 m.kr. samkvæmt tryggingarskrá.
- d) *Bóka- og myntsafn*: Verðmæti bóka- og myntsafns nam 65,0 m.kr. samkvæmt tryggingarskrá.

Vísitala og gengistrygging

Vísitölubundin verðbréf í eigu Seðlabankans voru í árslokin 1978 uppfærð samkvæmt vísitöluverðgildi, og hækkun samkvæmt því að upphæð 190,6 m.kr. var talin til vaxtatekna ársins sem raunveruleg ávöxtun þessara eigna.

Gengistryggð lán voru, á sama hátt og aðrir gengisbundnir liðir í reikningum bankans, metin samkvæmt gengisskráningu í lok hvers mánaðar. Mismunur þessa endurmats var færður á gengisreikning, sem er eiginfjárreikningur til jöfnunar við endurmat allra gengisbundinna eigna og skulda bankans. Gengistryggðu lánin minnkuðu nokkuð á árinu 1978 sem hlutfall af heildarútlánnum bankans, en með tilliti til væntanlegra breytinga á þessum

Eiginfjárreikningar

a) *Varasjóður:*

Staða 1/1 1978	kr.	1.400.000.000
Vextir fyrir árið 1978	—	308.000.000
Ráðstöfun 31/12 1978	—	112.000.000
		<hr/>
Staða 31/12 1978	kr.	1.820.000.000

b) *Húsbyggingarsjóður:*

Staða 1/1 1978	kr.	270.000.000
Vextir fyrir árið 1978	—	59.000.000
Ráðstöfun 31/12 1978	—	71.000.000
		<hr/>
Staða 31/12 1978	kr.	400.000.000

c) *Arðjöfnunarsjóður:*

Staða 1/1 1978	kr.	100.000.000
Vextir fyrir árið 1978	—	22.000.000
Ráðstöfun 31/12 1978	—	78.000.000
		<hr/>
Staða 31/12 1978	kr.	200.000.000

d) *Óráðstafaður tekjuafgangur:*

Frá fyrra ári	kr.	5.204.223
Óráðstafað 31/12 1978	—	7.511.019
		<hr/>
Staða 31/12 1978	kr.	12.715.242

e) *Gengisbreytingareikningar:*

a) Gengisbreytingareikningur	kr.	÷	540.559.248
b) Gengisreikningur 1/1 1978	1.158.460.689		
Hreyfingar árið 1978	2.838.476.642	—	3.996.937.331
			<hr/>
Nettóstaða 31/12 1978	kr.		3.456.378.038

Arðsjóður

Staða 1/1 1978	kr.	179.365.000
Arður af stofnfé	—	90.000.000
		<hr/>
Vextir fyrir árið 1978	—	57.400.000
	kr.	326.765.000
÷ hluti Vísindasjóðs = hálfar tekjur ársins	—	73.700.000
		<hr/>
Staða 31/12 1978	kr.	253.065.000

**Ábyrgð utan efna-
hagsreiknings**

lánnum og með hliðsjón af afkomu bankans að öðru leyti þykir bankastjórninni nú ekki vera ástæða til sérstakrar færslu viðbótarvaxta fyrir þennan lánaflokk af gengisreikningi, svo sem ákveðið var fyrir árið 1977.

Hinn 4. apríl 1974 samþykkti Seðlabankinn ábyrgð (Promissory Note) á skuldbindingum Landsvirkjunar gagnvart V/o Energomachexport í Moskvu að upphæð Sfr. 15.276.826,25. Í árslok 1978 er ábyrgðin Sfr. 10.898.853,85, sem jafngildir kr. 2.147.406.623 samkvæmt lokagengi ársins.

Seðlabanki Íslands

<i>Eignir</i>	Krónur
Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri:	
a) Gullmynt	kr. 633.068.000
b) Sérstök dráttarréttindi við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn	— 741.587.000
c) Gullframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	— 3.000.775.000
d) Erlendir bankar o. fl.	— 19.772.002.000
e) Erlend verðbréf og ríkisvixlar	— 22.629.969.000
	46 777 401 000
Krónuframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	9 002 325 000
Innlánsstofnanir:	
a) Óinnleystir tékkar	kr. 1.346.851
b) Reikningsskuldur	— 895.075.364
c) Önnur stutt lán	— 2.200.000.000
d) Verðbréf	— 1.240.415.577
e) Endurkeyptir vixlar	— 39.737.673.000
f) Endurlánað erlent lánsfé	— 1.907.064.000
	45 981 574 792
Fjárfestingarlánastofnanir:	
a) Verðbréf	kr. 1.963.010.265
b) Endurlánað erlent lánsfé	— 1.678.032.300
	3 641 042 565
Ríkissjóður og ríkisstofnanir:	
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs	kr. 9.860.234.176
b) Ríkisstofnanir	— 2.538.908.204
c) Verðbréf	— 3.720.751.483
d) Endurlánað erlent lánsfé	— 18.481.763.401
	34 601 657 264
Aðrir aðilar:	
a) Ýmsir reikningar	kr. 52.099.936
b) Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	— 44.185.610
c) Önnur verðbréf	— 43.285.822
d) Endurlánað erlent lánsfé	— 311.825.000
	451 396 368
Fasteignir	9 578 859
Ýmsir skuldunautar	61 156 830
Ógreiddir vextir	844 350 400
Peningar í sjóði	29 623 226
	Kr. 141 400 106 304
Erlend ábyrgð utan efnahagsreiknings	Kr. 2 147 406 623

Efnahagur 31. desember 1978

<i>Skuldir</i>	Krónur
Seðlar og mynt	12 982 724 300
Innlánsstofnanir:	
a) Almennar innstæður	kr. 11.898.492.465
b) Innstæður á uppsagnarreikningum	— 97.666.261
c) Bundnar innstæður	— 32.880.253.507
d) Mótreykingar innlendra gjaldeyrisreikninga	— 798.095.302
	45 674 507 535
Fjárfestingarlánastofnanir	3 004 676 910
Ríkissjóður og ríkisstofnanir:	
a) Aðalviðskiptareikningar ríkissjóðs	kr. 474.538.836
b) Ríkisstofnanir	— 3.638.499.595
	4 113 038 431
Sjóðir í vörzlu opinberra aðila	19 567 514 346
Aðrir aðilar	1 571 107 448
Erlendar skuldir til skamms tíma	6 857 694 000
Erlend lán til langs tíma	5 718 600 000
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	31 593 841 446
Mótvirði sérstakra dráttarréttinda við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn	3 070 724 000
Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans	344 434 980
Ýmsir skuldheimtumenn	258 187 583
Fyrirfram greiddir vextir	400 897 000
Gengisbreytingareikningar	3 456 378 083
Arðsjóður	253 065 000
Stofnfé	100 000 000
Varasjóður	1 820 000 000
Annað eigið fé	612 715 242
	Kr. 141 400 106 304

Reykjavík, 21. febrúar 1979

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Jóhann T. Ingjaldsson

Seðlabanki Íslands

<i>Gjöld</i>	Krónur
Vextir af innstæðum	9 843 766 065
Vextir af skuldum erlendis	2 160 540 783
Kostnaður við seðla og mynt	254 663 460
Kostnaður við nýbyggingar og húsnæðisbreytingar	169 159 070
Rekstrarkostnaður	895 189 898
Þátttaka í kostnaði Þjóðhagsstofnunar	66 297 547
Tillag til Eftirlaunasjóðs starfsmanna	20 000 000
Gjöld til ríkissjóðs af gjaldeyrisviðskiptum	81 533 961
Landsútsvar og opinber gjöld	31 329 818
Greiddur arður af stofnfé	kr. 90.000.000
Vextir af eigin sjóðum	— 389.000.000
Mismunur til eigin sjóða	— 268.511.019
	747 511 019
	Kr. 14 269 991 621

Ársreikning þennan fyrir Seðlabanka Íslands höfum við endurskoðað. Endurskoðunin var framkvæmd í samræmi við góða endurskoðunarvenju og voru í því sambandi gerðar þær kannanir á bókhaldi, sem nauðsynlegar þóttu.

Að okkar áliti gefur ársreikningurinn áreiðanlega mynd af afkomu og efnahag bankans í samræmi við góða reikningskilavenju.

Reykjavík, 21. febrúar 1979

*Stefán Svavarsson,
lögg. endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.*

*Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.*

Rekstrarreikningur árið 1978

<i>Tekjur</i>	Krónur
Vextir af endurkaupum	4 820 171 741
Vextir af öðrum innlendum lánum	7 555 716 914
Vextir af erlendum innstæðum og verðbréfum	1 725 251 392
Tekjur af sölu gjaldeyris	80 667 381
Umboðslaun af gjaldeyrisyfírfærslum	66 696 819
Ýmsar tekjur	21.487 374

Kr. 14 269 991 621

Reikningurinn staðfestist hér með.

Fyrir hönd bankaráðs

Jón Skaftason,
formaður.

Með skírskotun til framanskráðra yfirlýsinga endurskoðenda og bankaráðs úrskurðast reikningurinn réttur.

Reykjavík, 9. maí 1979

Svavar Gestsson,
viðskiptaráðherra.

Efnahagsreikningur Ríkisábyrgðasjóðs

<i>Eignir</i>	Krónur
Bankainnstæða	8 802 530
Kröfur vegna vanskila á lánum með ríkisábyrgð	1 749 134 053
Kröfur vegna vanskila á lánum ríkissjóðs	339 097 806
Ýmsir viðskiptamenn	101 167 859
Endurlán ríkissjóðs	1 786 750 504
Ríkissjóður, viðskiptareikningur	53 695 051
Verðbréf	674 830 667
Skuldabréf til innheimtu:	
Skuldabréf ríkissjóðs	kr. 19.909.828
Skuldabréf Endurlána ríkissjóðs	— 112.389.019.579
	112 408 929 407
	Kr. 117 122 407 877

Reykjavík, 10. apríl 1979

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Jóhannes Nordal

Davíð Ólafsson

Guðmundur Hjartarson

Harald S. Andrésson

31. desember 1978

<i>Skuldir</i>		Krónur
Ýmsir viðskiptamenn		132 802 030
Skuldabréf til innheimtu:		
Skuldabréf ríkissjóðs	kr. 19.909.828	
Skuldabréf Endurlána ríkissjóðs	— 112.389.019.579	112 408 929 407
Höfuðstóll:		
Höfuðstóll 01. 01. 78	kr. 3.457.253.519	
Leiðrétting á tekjum fyrri ára	kr. 691.905	
Söluverð eigna umfram bókfært verð —	40.961.469	
Mismunur rekstrarreiknings	— 1.091.737.258	— 1.133.390.632
	kr. 4.590.644.151	
Afskrifaðar tapaðar kröfur	— 9.967.711	4 580 676 440
		<hr/> <hr/> Kr. 117 122 407 877

Efnahagsreikning þennan fyrir Ríkisábyrgðasjóð höfum við endurskoðað. Endurskoðunin var framkvæmd í samræmi við góða endurskoðunarvenju og voru í því sambandi gerðar þær kannanir á bókhalði, sem nauðsynlegar þóttu.

Að okkar áliti gefur efnahagsreikningurinn áreiðanlega mynd af efnahag sjóðsins í lok ársins 1978 í samræmi við góða reikningsskilavenju.

Reykjavík, 27. marz 1979

*Stefán Svavarsson,
lögg. endurskoðandi,
kjörinn af bankaráði.*

*Gunnlaugur Arnórsson,
aðalendurskoðandi.*

Með vísan til áritunar bankastjórnar Seðlabanka Íslands og endurskoðenda á reikninginn staðfestist hann hér með.

Reykjavík, 24. apríl 1979

*Tómas Árnason,
fjármálaráðherra.*

1. tafla. Þjóðarframleiðsla og verðmætaráðstöfun.

Í millj. kr.	Á verðlagi hvers árs								
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ¹⁾
1. Einkaneyzla	28.183	35.144	44.140	59.235	90.630	121.540	159.580	225.950	344.800
2. Samneyzla	4.050	5.385	7.000	9.200	14.430	19.300	26.200	38.850	60.100
3. Fjármunamyndun	10.511	16.050	19.100	28.610	45.150	63.560	78.010	103.750	143.410
4. Birgðabreytingar ²⁾	-393	1.580	-840	-189	2.578	3.680	-1.710	7.030	-6.040
5. Verðmætaráðstöfun, alls	42.351	58.159	69.400	96.856	152.788	208.080	262.080	375.580	542.270
6. Útfl. vöru og þjónustu	21.138	22.373	26.205	37.390	48.080	72.190	105.520	145.270	249.805
7. Innfl. vöru og þjónustu	20.487	26.233	27.960	40.025	63.610	93.570	109.910	154.925	241.385
8. Viðskiptajöfnuður (6-7)	651	-3.860	-1.755	-2.635	-15.530	-21.380	-4.390	-9.655	8.420
9. Verg þjóðarframl.(5+8)	43.002	54.299	67.645	94.221	137.258	186.700	257.690	365.925	550.690

	Á verðlagi ársins 1969								
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ¹⁾
1. Einkaneyzla	25.311	29.081	32.047	34.130	36.520	32.868	33.197	35.853	38.004
2. Samneyzla	3.449	3.670	3.890	4.123	4.330	4.417	4.638	4.731	4.826
3. Fjármunamyndun	9.272	13.171	13.043	15.670	17.360	15.900	15.490	16.650	15.400
4. Birgðabreytingar	-255	1.351	-787	-350	952	1.243	-770	570	-354
5. Verðmætaráðstöfun, alls	37.777	47.273	48.193	53.573	59.162	54.428	52.555	57.804	57.876
6. Útfl. vöru og þjónustu	19.095	18.366	20.255	22.052	21.888	22.187	24.836	27.403	31.395
7. Innfl. vöru og þjónustu	19.932	24.356	24.699	29.368	33.250	29.819	29.455	34.950	36.970
8. Viðskiptajöfnuður (6-7)	-837	-5.990	-4.444	-7.316	-11.362	-7.632	-4.619	-7.547	-5.575
9. Verg þjóðarframl. (5+8)	36.940	41.283	43.749	46.257	47.800	46.796	47.936	50.257	52.301
10. Áhrif viðskiptakjarabr.	1.462	2.802	2.849	4.814	3.680	1.594	3.300	5.028	5.249
11. Vergar þjóðartekjur	38.402	44.085	46.598	51.071	51.480	48.390	51.236	55.285	57.550

	Magnaukning frá fyrra ári í % ³⁾								
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ¹⁾
Einkaneyzla	16,2	14,9	10,2	6,5	7,0	-10,0	1,0	8,0	6,0
Samneyzla	4,5	6,4	6,0	6,0	5,0	2,0	5,0	2,0	2,0
Fjármunamyndun	7,8	42,1	-1,0	20,1	10,8	-8,4	-2,6	7,5	-7,5
Verðmætaráðstöfun, alls	11,7	25,1	1,9	11,2	10,4	-8,0	-3,4	10,0	0,1
Útfl. vöru og þjónustu	18,4	-3,8	10,3	8,9	-0,7	1,4	11,9	10,3	14,6
Innfl. vöru og þjónustu	26,6	22,1	1,4	18,9	13,2	-10,3	-1,2	18,7	5,8
Verg þjóðarframleiðsla	8,0	11,8	6,0	5,7	3,3	-2,1	2,4	4,8	4,1
Vergar þjóðartekjur	12,3	14,8	5,7	9,6	0,8	-6,0	5,9	7,9	4,1

	Verðhækkningar frá fyrra ári í %								
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ¹⁾
Einkaneyzla	11,4	8,5	14,0	26,0	43,0	49,0	30,0	31,1	44,0
Samneyzla	17,4	25,0	22,6	24,0	49,4	31,1	29,3	45,4	51,7
Fjármunamyndun	13,4	52,7	20,2	24,7	42,4	53,7	26,0	23,7	49,4
Verðmætaráðstöfun, alls	12,2	9,7	17,1	25,5	42,9	48,0	30,4	31,3	44,2
Útfl. vöru og þjónustu	10,7	10,0	6,2	31,0	29,5	48,1	30,6	24,8	50,1
Innfl. vöru og þjónustu	2,8	4,8	5,1	20,4	40,4	64,0	18,9	18,7	47,3
Verg þjóðarframleiðsla	16,4	13,0	17,5	31,8	41,0	38,9	34,8	35,4	44,6

¹⁾ Bráðabirgðatölur. ²⁾ Aðallega breytingar útflutningsvörubirgða og bústofns. ³⁾ M. v. verðlag ársins 1969.

2. tafla. Fjármunamyndun.

Á verðlagi hvers árs

<i>Í millj. kr.</i>	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
1 Fjármunamyndun alls . . .	10.511	16.050	19.100	28.610	45.150	63.560	78.010	103.750	143.410
2 Atvinnuvegir	4.718	8.350	8.910	13.140	20.800	25.810	27.730	44.430	63.100
21 Landbúnaður	728	960	1.300	1.860	2.920	3.850	4.770	6.350	8.300
22 Fiskveiðar	705	790	1.880	4.640	4.910	4.880	3.500	10.130	10.720
23 Vinnsla sjávarafurða . . .	282	530	800	1.265	1.920	2.640	2.570	4.435	6.100
24 Álverksmiðjan	630	710	830	240	170	200	45	220	790
25 Járblendiverksmiðjan . . .	—	—	—	—	—	650	500	2.200	7.870
26 Annar iðn. (en 24, 25) . . .	690	1.140	1.540	1.565	2.600	3.650	4.695	6.330	9.350
27 Flutningatæki	742	2.750	1.010	1.380	3.650	4.550	5.490	7.510	8.250
28 Verzlun, skrifst., veit- ingahús o. fl.	613	690	930	1.250	2.710	2.930	3.970	4.120	6.370
29 Ýmsar vélar og tæki	328	780	620	940	1.920	2.460	2.190	3.135	5.350
3 Íbúðarhús	2.138	2.700	4.120	7.740	10.200	13.460	16.940	22.020	33.060
4 Byggingar og mannvirki hins opinbera	3.655	5.000	6.070	7.730	14.150	24.290	33.340	37.300	47.250
41 Rafvirkjanir og rafveit. 42 Hita- og vatnsveitur	1.053	1.510	1.680	1.800	4.100	9.960	15.720	13.220	14.250
43 Samgöngumannvirki	338	350	540	650	1.350	2.600	3.350	5.900	8.000
44 Bygg. hins opinbera	1.263	1.880	2.350	3.480	5.450	7.250	8.810	11.080	15.500
Fjármunamynd., % af VÐF	24,4	29,6	28,2	30,4	32,9	34,0	30,2	28,3	26,0
Innl. sparnaður, % af VÐF	25,1	25,4	24,4	27,2	23,5	24,5	28,0	27,7	28,6
Fjármögnun af erl. uppruna, % af VÐF	-1,5	7,1	2,6	2,8	11,3	11,5	1,7	2,6	-1,6

Á verðlagi ársins 1969

<i>Í millj. kr.</i>	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
1 Fjármunamyndun alls . . .	9.272	13.171	13.043	15.670	17.360	15.900	15.490	16.650	15.400
2 Atvinnuvegir	4.323	7.219	6.578	7.920	9.205	7.200	5.970	8.160	7.670
21 Landbúnaður	634	770	927	1.025	1.140	1.000	980	1.060	960
22 Fiskveiðar	651	634	1.398	2.975	2.400	1.430	680	1.940	1.300
23 Vinnsla sjávarafurða . . .	249	438	543	680	730	690	550	820	770
24 Álverksmiðjan	594	628	616	140	70	50	10	40	90
25 Járblendiverksmiðjan . . .	—	—	—	—	—	170	110	360	890
26 Annar iðn. (en 24, 25) . . .	627	950	1.107	900	1.080	1.040	1.050	1.230	1.260
27 Flutningatæki	729	2.552	872	940	1.880	1.380	1.300	1.470	1.000
28 Verzlun, skrifst., veit- ingahús o. fl.	523	529	580	610	870	660	730	580	610
29 Ýmsar vélar og tæki	316	718	535	650	1.035	780	560	660	790
3 Íbúðarhús	1.825	2.057	2.569	3.775	3.270	3.040	3.100	3.100	3.160
4 Byggingar og mannvirki hins opinbera	3.124	3.895	3.896	3.975	4.885	5.660	6.420	5.390	4.570
41 Rafvirkjanir og rafveit. 42 Hita- og vatnsveitur	909	1.215	1.095	920	1.470	2.490	3.300	2.080	1.480
43 Samgöngumannvirki	275	259	331	320	430	590	610	830	770
44 Bygg. hins opinbera	1.086	1.463	1.535	1.855	1.945	1.570	1.510	1.480	1.410

3. tafla. Vísitölur verðlags og kaupgjalds.

	Vísitala framfærslukostnaðar 1. janúar 1968=100				Vísitala vöru og þjónustu 1. janúar 1968=100			
	1. febr.	1. maí	1. ágúst	1. nóv.	1. febr.	1. maí	1. ágúst	1. nóv.
	1968	101	103	105	109	101	104	105
1969	121	125	131	134	124	128	135	138
1970	137	141	147	154	141	146	152	163
1971	153	155	154	156	160	162	161	164
1972	157	170	175	176	170	184	189	192
1973	183	201	210	226	201	225	234	250
1974	242	289	297	342	268	320	321	378
1975	372	426	459	491	411	468	512	552
1976	507	566	605	645	567	631	679	727
1977	682	731	766	840	771	816	859	945
1978	936	1.044	1.162	1.234	1.060	1.167	1.307	1.392

Vísitala byggingarkostnaðar 1. október 1955=100

	1. mars			1. nóv.	1976 ¹⁾	1. jan.		
	1. júlí	1. nóv.	1. jan.			1. apríl	1. júlí	1. okt.
1968	314	332	345	1976 ¹⁾	101	105	111	119
1969	386	418	428	1977	126	135	138	159
1970	439	480	524	1978	176	192	217	240
1971	532	535	543					
1972	603	683	689					
1973	708	853	913					
1974	998	1.290	1.455					
1975	1.563	1.881	1.986					

Ársmeðaltöl	Framfærslu- kostnaður 1/1/68=100	Vörur og þjónusta 1/1/68=100	Byggingar- kostnaður 1/10/55=100	Kauptaxtar launþega 1967=100	Atvinnutekjur einstaklinga 1967=100
1968	105,6	106,5	323	106,2	106,9
1969	128,5	132,1	397	119,8	123,3
1970	145,4	151,0	465	149,0	157,8
1971	154,7	162,1	534	176,6	197,3
1972	170,7	185,5	634	225,2	257,5
1973	208,6	231,3	787	278,1	352,8
1974	298,3	328,8	1.157	413,6	536,3
1975	444,4	494,0	1.722	525,3	718,6
1976	587,3	659,7	109 ¹⁾	661,9	970,1
1977	766,2	860,7	140	958,9	1.387,0
1978	1.103,9	1.241,7	206	1.486,0 ²⁾	2.150,0 ²⁾

1) Ný vísitala byggingarkostnaðar var tekin upp um áramótin 1975/1976 með grunntölu október 1975=100. Þann 1. janúar 1976 var hún 101 og tengdist þar eldri vísitölu, er stóð í 1998.

2) Bráðabirgðatölur.

4. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd 1974—1978.

Í millj. kr.	1974	1975	1976	1977	Bráðab- tölur 1978
Vöruskiptajöfnuður	-14.700	-20.600	-4.630	-10.455	8.010
Innfluttar vörur alls, f.o.b.	-47.580	-68.040	-78.130	-112.345	-168.275
Sérstakar fjárfestingarvörur	-6.580	-8.430	-8.440	-13.615	-11.400
Skip og flugvélar	-5.980	-6.960	-4.530	-12.270	-7.035
Vegna Þjórsárvirkjana	-560	-1.160	-1.300	-585	-460
Vegna álbræðslu	-40	-10	-20	-115	-360
Vegna Kröfluvirkjunar	-	-300	-2.590	-395	-105
Vegna járnblendiverksmiðju	-	-	-	-250	-3.440
Rekstrarvörur vegna álbræðslu	-3.220	-6.465	-6.500	-7.835	-12.690
Almennur innflutningur	-37.780	-53.145	-63.190	-90.895	-144.185
(Þar af olía)	(-5.710)	(-8.627)	(-9.648)	(-14.707)	(-20.140)
Útflutningur alls, f.o.b.	32.880	47.440	73.500	101.890	176.285
(Þar af ál)	(4.790)	(5.045)	(12.360)	(14.933)	(23.652)
Þjónustujöfnuður	-830	-780	240	800	410
Innflutt þjónusta, alls	-16.030	-25.530	-31.780	-42.580	-73.110
Útflutt þjónusta, alls	15.200	24.750	32.020	43.380	73.520
Útgjöld af ferða- og dvalarkostnaði	-2.260	-2.890	-4.105	-6.715	-11.335
Tekjur af erlendum ferðamönnum	1.620	1.810	2.250	3.060	5.160
Útgjöld vegna samgangna	-7.300	-10.470	-12.100	-17.200	-33.520
Tekjur af samgöngum	7.100	13.230	17.150	23.360	40.960
Vaxtagjöld	-2.400	-5.080	-7.825	-9.615	-15.980
Vaxtatekjur	590	320	590	855	1.355
Útgjöld vegna trygginga	-1.650	-2.150	-2.320	-2.710	-3.345
Tekjur af tryggingum	1.350	1.640	1.810	2.030	3.170
Tekjur af varnarliði, nettó	2.205	4.190	6.190	8.895	14.640
Ýmis útgjöld	-2.420	-4.940	-5.430	-6.340	-8.930
(Þar af vegna álbræðslu)	(-1.090)	(-2.105)	(-2.335)	(-2.285)	(-3.405)
Ýmsar tekjur	2.335	3.560	4.030	5.180	8.235
Viðskiptajöfnuður	-15.530	-21.380	-4.390	-9.655	8.420
Framlög án endurgjalds, nettó	60	-95	45	-10	-255
Fjármagnsjöfnuður	10.090	17.125	8.460	18.428	6.305
Til útlanda, alls	-4.185	-10.395	-12.355	-13.990	-30.755
Frá útlöndum, alls	14.275	27.520	20.815	32.418	37.060
Erlent einkafjármagn til fjárfestingar	170	370	480	1.030	2.150
Erlent einkafjármagn (rekstrarfé)	1.145	6.090	330	480	70
Afborganir af lánum einkaaðila	-1.400	-2.160	-2.945	-3.585	-6.450
Innkomin lán einkaaðila	4.070	2.390	3.330	6.450	10.505
Stuttar fjármagnshreyfingar einkaaðila, nettó	-725	-3.630	-4.120	-2.890	-8.505
Afborganir af opinberum lánum	-1.230	-2.050	-2.805	-4.195	-8.830
Innkomin opinber lán	5.740	11.875	10.240	19.385	16.995
Stuttar opinberar hreyfingar, nettó	-80	-860	1.020	538	-1.950
Afborganir af lánum lánastofnana	-750	-1.695	-2.485	-3.320	-5.020
Innkomin lán lánastofnana	2.570	6.795	5.415	4.535	7.340
Framlag Norðurlanda til Iðnþróunarsjóðs	580	-	-	-	-
Úthlutun sérstakra dráttarréttinda við IMF	-	-	-	-	-
Skekkjur og vantalið, nettó	-220	-450	-765	-2.813	...
Heildargreiðslujöfnuður	-5.600	-4.800	3.350	5.950	14.470
Gjaldeyrstengdir liðir	-670	-5.140	-2.286	2.877	1.654
Skuldir Seðlabanka í frjálsum gjaldeyri	-1.680	-5.770	-4.594	2.620	1.398
Vöruskiptareikningar	80	80	1.997	-	-
Viðskiptabankar, nettó	930	550	311	257	256
Gjaldeyrisforði Seðlabankans	-4.930	340	5.636	3.073	12.816
Umreikningsgengi miðað við bandaríska dollara	99,84	153,63	181,91	198,78	271,47

5. tafla. Greiðslujöfnuður við útlönd. Ársfjórðungsyfirlit 1977-1978.

Í millj. kr.	1977				1978			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Vöruskiptajöfnuður	-1.005	-1.840	-4.420	-3.190	-4.330	-3.162	6.654	8.848
Innfluttar vörur alls, f.o.b.	-22.715	-28.010	-30.820	-30.800	-34.092	-41.372	-40.491	-52.320
Sérstakar fjárfestingarvörur	-3.410	-2.645	-5.195	-2.365	-2.900	-2.682	-1.428	-4.390
Skip og flugvélar	-3.160	-2.290	-4.740	-2.080	-2.450	-1.462	-395	-2.728
Vegna Þjósárvirkjana	-60	-175	-285	-65	-30	-150	-145	-135
Vegna Kröfluvirkjunar	-190	-75	-125	-5	-55	-15	-3	-32
Vegna járnblendiverksmiðju	-	-85	-15	-150	-350	-1.030	-865	-1.195
Vegna álbræðslu	-	-20	-30	-65	-15	-25	-20	-300
Rekstrarvörur vegna álbræðslu	-855	-2.250	-2.090	-2.640	-3.460	-2.645	-2.770	-3.815
Almennur innflutningur	-18.450	-23.115	-23.535	-25.795	-27.732	-36.045	-36.293	-44.115
(Þar af olía)	(-3.345)	(-4.140)	(-3.026)	(-4.196)	(-4.535)	(-3.733)	(-4.245)	(-7.627)
Útflutningur alls, f.o.b.	21.710	26.170	26.400	27.610	29.762	38.210	47.145	61.168
(Þar af ál)	(4.150)	(3.505)	(3.735)	(3.543)	(3.712)	(7.164)	(6.062)	(6.714)
Þjónustujöfnuður	-1.455	90	2.055	110	-2.230	2.245	2.885	-2.490
Innflutt þjónusta, alls	-7.930	-9.225	-12.525	-12.900	-12.925	-15.575	-21.015	-23.595
Útflutt þjónusta, alls	6.475	9.315	14.580	13.010	10.695	17.820	23.900	21.105
Útgj. af ferða- og dvalarkostn.	-985	-1.650	-2.620	-1.460	-1.750	-2.700	-4.380	-2.505
Tekjur af erl. ferðamönnum	225	530	1.525	780	365	1.045	2.490	1.260
Útgjöld vegna samgangna	-2.690	-3.510	-5.230	-5.770	-4.910	-6.610	-10.130	-11.870
Tekjur af samgöngum	2.945	5.100	8.575	6.740	5.480	10.380	12.880	12.220
Vaxtagjöld	-2.205	-2.065	-2.045	-3.300	-3.230	-3.640	-3.405	-5.705
Vaxtatekjur	135	175	280	265	365	355	270	365
Útgjöld vegna trygginga	-535	-620	-680	-875	-665	-750	-810	-1.120
Tekjur af tryggingum	440	460	450	680	600	610	1.230	730
Tekjur af varnarliði, nettó	1.490	1.920	2.460	3.025	2.225	3.440	4.970	4.005
Ýmis útgjöld	-1.515	-1.380	-1.950	-1.495	-2.370	-1.875	-2.290	-2.395
(Þar af vegna álbræðslu)	(-450)	(-550)	(-780)	(-505)	(-840)	(-765)	(-925)	(-875)
Ýmsar tekjur	1.240	1.130	1.290	1.520	1.660	1.990	2.060	2.525
Viðskiptajöfnuður	-2.460	-1.750	-2.365	-3.080	-6.560	-917	9.539	6.358
Framlög án endurgjalds, nettó	-50	35	30	-25	-140	-35	-100	20
Fjármagnsjöfnuður	4.107	7.411	-247	7.157	6.661	-3.408	-8.166	11.218
Til útlönda, alls	-5.348	-3.882	-7.067	-3.235	-3.090	-10.078	-19.856	-6.425
Frá útlöndum, alls	9.455	11.293	6.820	10.392	9.751	6.670	11.690	17.643
Erl. einkafjárm. til fjárf.	-	425	230	375	610	55	85	1.400
Erl. einkafjárm. (rekstrarfj.)	-2.030	620	280	1.610	2.020	-2.090	-795	935
Af b. af lánum einkaaðila	-785	-730	-1.215	-855	-1.100	-1.150	-2.580	-1.620
Innkomin lán einkaaðila	1.040	2.770	2.150	490	540	1.145	3.120	5.700
Stuttar fjárm. hreyf. einkaað.	-750	-882	-4.327	3.069	1.201	-2.993	-9.531	2.818
Af b. af opinberum lánum	-555	-1.480	-680	-1.480	-1.020	-2.530	-2.370	-2.910
Innkomin opinber lán	7.435	6.335	2.250	3.365	2.890	2.415	7.625	4.065
Stuttar opinb. hreyfingar, nettó	-443	283	360	338	840	950	-3.370	-370
Af b. af lánum lánastofnana	-785	-790	-845	-900	-970	-1.315	-1.210	-1.525
Innkomin lán lánastofnana	980	860	1.550	1.145	1.650	2.105	860	2.725
Skekkjur og vantið, nettó	982	-1.640	-427	-1.728
Heildargreiðslujöfnuður	2.579	4.056	-3.009	2.324	-39	-4.360	1.273	17.596
Gjaldeyrstengdir liðir	610	755	-96	1.608	-1.446	1.113	492	1.495
Skuldir Seðlab. í frj. gjaldeyri	720	1.005	-181	1.076	-1.554	2.417	-680	1.215
Viðskiptabankar, nettó	-110	-250	85	532	108	-1.304	1.172	280
Gjaldeyrisforði Seðlabankans	1.969	3.301	-2.913	716	1.407	-5.473	781	16.101
Umreikningsgengi miðað við bandarískan dollara	190,81	192,83	199,92	210,71	237,46	257,53	275,44	313,00

6. tafla. Gjaldeyrisstaða bankanna.

Í millj. kr.

Seðlabankinn

	Frjáls gjaldeyrir og gull							
	Gjald- eyris- forði ¹⁾ (1)	Alþjóða- stofnanir, skuldir ²⁾ (2)	Aðrar skuldir (3)	Nettó- eign (4)	Vöruskipta- reikningar, nettóeign (5)	Víðskipta- bankar, nettó- eign (6)	Heildar- gjaldeyris- staða bankanna (7)	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara (8)
Árslok 1962	1.371	-	-31	1.340	34	-224	1.150	42,95
- 1963	1.483	-	-37	1.446	85	-220	1.311	42,95
- 1964	1.887	-	-11	1.876	-69	-214	1.593	42,95
- 1965	2.318	-	-3	2.315	-248	-155	1.912	42,95
- 1966	2.498	-	-82	2.416	-188	-313	1.915	42,95
- 1967	2.012	-214	-252	1.546	-30	-475	1 041	56,93
- 1968	2.512	-1.100	-125	1.287	-152	-833	302	87,90
- 1969	3.429	-991	-328	2.110	-108	-14	1.988	87,90
- 1970	4.727	-155	-912	3.660	-77	-320	3.263	87,90
- 1971	6.034	-	-680	5.354	-185	-413	4.756	87,12
- 1972	8.223	-	-1.405	6.818	-67	-571	6.180	97,60
- 1973	8.406	-	-884	7.522	-833	-447	6.242	83,60
- 1974	5.745	-2.249	-768	2.728	-1.179	365	1.914	118,30
- 1975	7.988	-6.268	-4.372	-2.652	-1.712	985	-3.379	170,60
- 1976	15.261	-12.435	-4.624	-1.798	-	1.395	-403	189,50
1977:								
Janúar	14.986	-12.424	-4.595	-2.033	-	406	-1.627	190,80
Febrúar	16.310	-12.473	-4.093	-256	-	983	727	191,20
Marz	17.292	-12.504	-3.944	844	-	1.284	2.128	191,20
Apríl	22.954	-12.625	-5.870	4.459	-	1.301	5.760	192,30
Mái	23.444	-12.662	-5.733	5.049	-	1.023	6.072	192,90
Júní	21.024	-12.794	-2.970	5.260	-	1.027	6.287	194,50
Júlí	20.451	-13.034	-2.978	4.439	-	772	5.211	196,20
Ágúst	19.142	-13.422	-2.789	2.931	-	1.123	4.054	204,60
September	19.347	-13.678	-3.340	2.329	-	1.309	3.638	208,10
Október	20.491	-14.001	-2.969	3.521	-	1.234	4.755	210,00
Nóvember	19.541	-14.155	-2.859	2.527	-	1.286	3.813	211,70
Desember	21.285	-14.615	-2.368	4.302	-	1.764	6.066	212,80
1978:								
Janúar	21.353	-14.958	-5.464	931	-	1.491	2.422	218,30
Febrúar	24.426	-17.495	-5.888	1.043	-	2.125	3.168	253,10
Marz	27.045	-17.423	-5.195	4.427	-	1.962	6.389	254,40
Apríl	29.249	-17.390	-4.640	7.219	-	2.146	9.365	256,20
Mái	26.653	-17.538	-4.658	4.457	-	651	5.108	259,50
Júní	22.060	-17.110	-3.555	1.395	-	675	2.070	259,80
Júlí	17.478	-17.364	-2.777	-2.663	-	761	-1.902	259,80
Ágúst	16.267	-17.557	-6.478	-7.768	-	3.811	-3.957	259,80
September	26.188	-20.047	-6.296	-155	-	2.471	2.316	307,10
Október	34.155	-20.978	-6.085	7.092	-	3.763	10.855	308,00
Nóvember	41.933	-20.273	-8.921	12.739	-	1.894	14.633	316,80
Desember	43.778	-19.595	-6.857	17.326	-	2.944	20.270	317,70

¹⁾ Þ. e. gulleign, sérstök dráttarréttindi við IMF og gullframlag til IMF, að því leyti sem ekki hefur verið dregið á gullframlagið, verðbréf, vixlar og innstæður hjá erlendum bönkum. ²⁾ Þ. e. IMF og EMA.

7. tafla. Skipting innflutnings eftir notkun.

C.i.f.-verð í millj. kr.

	Neyzlu- vörur	Rekstrar- vörur	Fjárfestingar- vörur	Samtals	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1968	2.955	1.858	3.072	7.885	57,00
1969	4.084	3.046	3.726	10.856	88,00
1970	5.017	4.499	4.337	13.853	88,00
1971	6.305	5.525	7.532	19.362	88,00
1972	7.486	5.873	7.067	20.426	88,00
1973	10.249	8.998	12.627	31.874	90,02
1974	15.987	17.444	19.148	52.579	100,24
1975	21.216	27.946	25.911	75.073	154,03
1976	26.872	31.077	27.731	85.680	182,31
1977	38.978	40.803	41.200	120.981	199,29
1978	67.765	60.408	56.148	184.321	272,14

8. tafla. Útflutningur. Skipting á helztu vöruflokka.

F.o.b.-verð í millj. kr.

	Sjávar- vörur	Landb.- vörur	Iðnaðar- vörur	(þ.a.ðl)	Aðrar vörur	Samtals	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1968	4.118	406	71	(-)	93	4.688	57,00
1969	7.736	591	850	(591)	289	9.466	88,00
1970	10.111	423	2.228	(1.708)	153	12.915	88,00
1971	11.056	400	1.600	(888)	119	13.175	88,00
1972	12.320	515	3.651	(2.716)	211	16.697	88,00
1973	19.190	765	5.785	(4.441)	299	26.039	89,67
1974	24.592	945	6.534	(4.789)	806	32.877	99,84
1975	37.339	1.374	8.056	(5.047)	668	47.437	153,63
1976	53.368	1.872	16.986	(12.364)	1.274	73.500	181,91
1977	75.128	2.398	22.343	(14.933)	2.020	101.889	198,78
1978	134.658	4.076	34.835	(23.652)	2.717	176.286	271,47

9. tafla. Staða þjóðarbúsins út á við.

Í millj. kr.

	Föst lán	Stutt vöru- kauplán	Ógreiddur útflutn.	Gjald- eyrisstaða	Nettóstaða við útlönd	Umreiknings- gengi miðað við bandar. dollara
1968	-11.467	-1.102	1.763	302	-10.504	87,90
1969	-11.726	-1.270	1.110	1.988	-9.898	87,90
1970	-11.095	-1.719	763	3.263	-8.788	87,90
1971	-14.445	-1.888	700	4.756	-10.877	87,12
1972	-17.246	-2.240	1.182	6.180	-12.124	97,60
1973	-20.929	-3.183	2.030	6.242	-15.840	83,60
1974	-41.442	-5.904	3.040	1.914	-42.392	118,30
1975	-73.027	-7.374	4.730	-3.379	-79.050	170,60
1976	-95.923	-10.155	6.240	403	-99.435	189,50
1977	-134.320	-15.636	9.546	6.066	-134.344	212,80
1978	-229.700	-27.797	18.769	20.270	-218.458	317,70

10. tafla. Verðmæti inn- og útflutnings eftir löndum.

Í millj. kr.	Innflutningur (c.i.f.)				Útflutningur (f.o.b.)			
	1975	1976	1977	1978	1975	1976	1977	1978
Alls	75.062	85.660	120.969	184.321	47.437	73.500	101.889	176.286
EFTA	15.643	15.961	24.850	40.785	9.031	15.265	14.895	22.820
Austurríki	414	516	603	1.296	27	43	37	77
Finnland	1.742	1.736	2.263	4.132	691	1.258	2.016	3.992
Noregur	7.957	7.161	12.057	15.363	884	1.918	1.854	2.679
Portúgal	343	269	343	677	5.584	7.672	5.719	7.188
Sviss	674	801	1.119	1.975	801	2.377	2.865	5.893
Svíþjóð	4.513	5.478	8.465	17.342	1.044	1.997	2.404	2.991
EBE	33.699	37.194	57.207	86.815	11.731	22.855	30.601	56.519
Belgía	1.902	2.659	3.054	4.679	366	588	1.625	1.452
Bretland	8.299	8.645	13.289	19.812	4.718	8.854	14.745	29.822
Danmörk	7.536	8.157	12.367	18.313	1.841	2.302	2.000	3.385
Frakkland	1.676	1.718	3.813	4.045	391	410	682	1.457
Holland	5.101	5.206	9.201	14.226	234	603	1.951	1.827
Írland	66	144	264	384	0	5	42	104
Ítalía	1.045	1.320	2.736	4.092	1.121	2.362	2.447	4.449
Luxemborg	30	37	135	224	46	2	10	39
Vestur-Þýskaland	8.044	9.308	12.348	21.040	3.014	7.729	7.099	13.984
Austur-Evrópa	9.306	11.858	14.859	18.875	6.354	7.521	12.370	13.597
Austur-Þýskaland	142	185	320	631	45	168	171	39
Búlgaría	11	21	14	24	3	21	-	-
Pólland	705	858	2.711	1.337	584	2.186	4.026	4.670
Rúmenía	8	26	47	37	22	44	34	237
Rússland	7.781	10.024	10.885	15.572	5.051	4.029	7.178	6.941
Tékkóslóvakía	624	689	851	1.238	641	752	491	941
Ungverjaland	35	55	31	36	8	321	470	769
Önnur Evrópulönd	877	794	917	1.229	2.932	3.374	5.279	10.925
Færeyjar	46	30	321	31	246	397	743	967
Grikkland	7	7	14	17	571	904	1.476	1.862
Júgóslavía	111	30	32	74	59	26	560	2.821
Spánn	702	708	522	1.065	2.053	1.873	2.146	4.570
Tyrkland	11	19	28	42	3	174	354	705
Norður-Ameríka	7.103	9.241	8.311	13.776	13.958	21.339	31.072	52.409
Bandaríkin	6.952	9.003	7.963	13.092	13.885	21.183	30.813	51.629
Kanada	151	238	348	684	73	156	259	780
Ástralía	4.401	3.803	3.717	5.485	15	38	49	76
Brasilía	615	919	1.724	2.167	244	480	224	1.130
Ísrael	70	81	133	196	-	-	-	-
Japan	1.734	3.481	3.852	6.249	435	1.120	1.733	2.770
Kína	72	90	169	264	1.798	-	2.170	2.853
Nigería	3	1	9	6	632	803	2.059	6.059
Þónama	50	81	109	203	55	52	233	81
Önnur lönd	1.489	2.156	5.112	8.271	252	653	1.204	7.047
Umreikningsgengi mið- að við Bandaríkjadollara	154,03	182,31	199,29	272,14	153,63	181,91	198,78	271,47

11. tafla. Yfirlit yfir fjármál rikissjóðs.

Rekstrargrunnur

M. kr.	Greiðslujöfnuður						Greiðsluhreyfing v. bankakerfið			
	Fjármagnsafgangur/þörf (= -)						Gagnv. Seðla- banka	Banka- innst. og sjóður		
	Rekstrarjöfnuður			Lánveit. nettó	Lán- tökur nettó	Lausa- skuldir			Greiðslu- jöfnuður	
Tekjur	Gjöld	Afgangur	Alls							
1968	6.741	6.907	-166	-56	-222	224	-303	-301	-267	-34
1969	7.455	7.590	-135	-151	-286	207	-459	-538	-511	-27
1970	9.800	9.351	449	-13	436	213	-160	489	431	58
1971	13.258	13.534	-276	-162	-438	430	-134	-142	-208	66
1972	18.530	18.395	135	-8	127	622	-632	117	58	59
1973	24.876	25.129	-253	-12	-265	693	-729	-301	-364	63
1974	37.721	41.008	-3.287	-43	-3.330	830	-891	-3.391	-3.514	123
1975	51.044	58.577	-7.533	-492	-8.025	2.177	344	-5.504	-5.531	27
1976	71.324	70.508	816	-520	296	1.909	-2.723	-518	-896	378
1977	100.278	102.821	-2.543	-535	-3.078	3.899	-2.585	-1.764	-2.133	369

12. tafla. Skipting rikistekna eftir tekjustofnum.

M. kr.	Beinir skattar			Óbeinir skattar						Aðrar tekjur	Tekjur alls
	Tekju- og eignarsk.	Aðrir	Alls	Sölu- skattur	ÁTVR	Vöru- gjald	Aðflutn.- gjöld	Aðrir	Alls		
1968	772	560	1.332	1.303	696	-	1.974	1.353	5.326	83	6.741
1969	641	874	1.515	1.501	750	-	2.351	1.217	5.819	121	7.455
1970	1.048	679	1.727	2.654	875	-	2.877	1.428	7.834	239	9.800
1971	1.473	984	2.457	3.517	1.108	-	3.817	2.189	10.631	170	13.258
1972	4.317	622	4.939	4.300	1.660	-	4.530	2.888	13.378	213	18.530
1973	5.709	729	6.438	5.716	2.206	-	6.365	3.859	18.146	292	24.876
1974	5.937	1.198	7.135	11.863	3.276	-	9.136	5.920	30.195	391	37.721
1975	6.103	1.832	7.935	17.885	4.736	1.207	10.118	8.406	42.352	757	51.044
1976	9.186	2.312	11.498	24.851	6.145	3.877	11.907	11.886	58.666	1.160	71.324
1977	11.043	2.973	14.016	36.151	8.219	5.907	16.852	17.234	84.363	1.899	100.278

13. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir málefnaflokkum.

M. kr.	Almenn mál	Mennta- mál	Heilbr.- og velf.- mál	Niður- greiðslur	Land- búnaður	Sjávar- útvegur	Iðnaður	Orku- vinnsla	Sam- göngur	Ýmis- legt	Gjöld alls
1968	799	1.060	2.319	551	531	536	23	88	766	234	6.907
1969	875	1.315	2.736	487	658	156	33	115	1.001	214	7.590
1970	1.193	1.704	3.305	571	660	208	49	192	1.222	247	9.351
1971	1.490	2.425	4.580	1.640	823	275	67	194	1.793	247	13.534
1972	2.174	3.124	6.938	1.681	821	321	85	350	2.343	558	18.395
1973	2.977	4.278	9.694	2.142	1.192	647	220	244	2.977	758	25.129
1974	4.570	6.574	14.599	3.740	2.226	1.053	270	1.590	4.823	1.563	41.008
1975	6.323	8.292	22.017	5.586	2.793	2.626	396	1.176	6.916	2.452	58.577
1976	8.261	11.448	26.990	5.157	3.700	1.958	422	1.187	7.915	3.470	70.508
1977	12.536	16.235	40.871	5.770	5.834	2.452	637	2.555	10.373	5.558	102.821

14. tafla. Skipting ríkisútgjalda eftir tegundum.

M. kr.	Samneyzla	Vextir	Rekstrartilfærslur				Fjár- festing	Fjármagns- tilfærslur	Gjöld alls
			Til alm.- trygginga	Niður- greiðslur	Annað	Alls			
1968	1.774	109	1.480	551	1.203	3.234	443	1.347	6.907
1969	2.190	172	1.945	487	826	3.258	469	1.501	7.590
1970	2.705	168	2.539	571	838	3.948	821	1.708	9.351
1971	3.616	200	3.480	1.640	1.346	6.466	1.402	1.850	13.534
1972	5.040	335	5.681	1.681	1.321	8.683	1.590	2.747	18.395
1973	7.105	456	8.095	2.142	1.942	12.179	2.126	3.263	25.129
1974	11.156	789	11.577	3.740	5.071	20.388	3.012	5.662	41.008
1975	14.588	1.796	16.502	5.586	5.387	27.475	4.796	9.922	58.577
1976	20.250	2.398	19.905	5.157	6.010	31.072	4.701	12.087	70.508
1977	35.558	3.370	23.243	5.770	12.241	41.254	8.013	14.626	102.821

15. tafla. Seðlar og mynt.

Í millj. kr.	1977			1978		
	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj.bankna og sparisjóða	Seðlar og mynt í mánaðarlok	Meðaltal hvers mánaðar	Seðlar og mynt að frádr. seðlasj.bankna og sparisjóða
Janúar	6.206	6.341	5.225	9.027	9.648	7.866
Febrúar	6.344	6.464	5.308	9.028	9.578	7.862
Marz	6.518	6.824	5.618	9.718	9.924	8.636
Apríl	6.965	7.196	5.984	9.962	10.116	8.807
Mai	7.495	7.677	6.320	10.524	11.225	9.141
Júní	7.330	7.689	6.364	11.608	11.463	10.338
Júlí	8.585	8.432	7.426	11.905	12.266	10.187
Ágúst	8.019	8.543	6.853	10.842	12.069	9.501
September	8.444	8.606	7.477	11.582	11.790	10.165
Október	8.666	8.788	7.385	11.625	12.108	10.214
Nóvember	8.861	9.204	7.691	12.095	12.540	10.671
Desember	9.237	10.250	8.696	12.983	14.138	12.178 ¹⁾

¹⁾ Bráðabirgðatala.

16. tafla. Skipting seðlamagnsins eftir seðlastærð í árslok.

Seðlastærð	1975		1976		1977		1978	
	M.kr.	%	M.kr.	%	M.kr.	%	M.kr.	%
5000 kr.	3.314,1	74,8	4.506,4	78,5	7.386,8	83,4	10.539,9	86,1
1000 —	760,6	17,2	820,8	14,3	975,6	11,0	1.129,3	9,2
500 —	135,5	3,0	164,3	2,9	198,1	2,3	241,0	2,0
100 —	221,6	5,0	248,7	4,3	295,1	3,3	326,3	2,7
Samtals	4.431,8	100,0	5.740,2	100,0	8.855,6	100,0	12.236,5	100,0

17. tafla. Skipting myntar eftir myntstærð í árslok.

Myntstærð	1975		1976		1977		1978	
	M.kr.	%	M.kr.	%	M.kr.	%	M.kr.	%
50 kr.	90,7	36,7	108,3	36,8	140,3	36,9	188,6	37,8
10 —	94,2	38,1	117,0	39,8	149,3	39,2	196,6	39,4
5 —	29,1	11,7	34,9	11,8	43,8	11,5	56,8	11,4
1 —	22,9	9,3	34,1	11,6	47,2	12,4	57,4	11,4
50 aurar	4,1	1,6	—	—	—	—	—	—
10 aurar	3,1	1,3	—	—	—	—	—	—
Önnur mynt	3,1	1,3	—	—	—	—	—	—
Samtals	247,2	100,0	294,3	100,0	380,6	100,0	499,4	100,0

18. tafla. Ávísanaskipti.

	1976		1977		1978	
	Heildar- upphæð	Fjöldi tækka	Heildar- upphæð	Fjöldi tækka	Heildar- upphæð	Fjöldi tækka
	M. kr.	Þús. stk.	M. kr.	Þús. stk.	M. kr.	Þús. stk.
Janúar	24.226	490	40.305	601	62.339	616
Febrúar	26.960	489	43.740	574	67.248	625
Marz	33.597	651	50.986	563	67.929	662
Apríl	32.200	586	49.046	557	69.991	654
Mái	38.687	620	55.520	621	81.631	717
Júní	44.447	733	56.817	626	85.142	661
Júlí	45.292	715	56.691	599	86.057	640
Ágúst	41.902	695	58.442	625	87.820	649
September	41.175	714	60.620	644	87.683	630
Október	46.504	713	52.320	638	97.138	685
Nóvember	44.343	750	71.774	689	97.501	667
Desember	57.285	841	78.771	805	120.654	774
Samtals	476.618	7.997	675.032	7.542	1.011.133	7.980

19. tafla. Úr peningamálum.
Í millj. kr.

Staða í lok tíma- bils	Erl. eignir, nettó ¹⁾ (1)	Útlán ²⁾			Peningamagn		Heildar- innlán innl.st. (7)	Lausafj.staða innl.st.			Endurl. erlent lánsfé ⁵⁾ (11)
		Banka- kerfi (2)	Seðla- banki (3)	Innláns- stofn. (4)	Peningamagn			Við Seðlab. (8)	Við útlönd (9)	Ríkis- vixlar (10)	
					I ³⁾ (5)	II ⁴⁾ (6)					
1965	2.043	8.919	320	8.599	2.825	9.605	8.484	445	-24	-	286
1966	2.120	10.031	89	9.942	2.930	10.755	9.593	123	-107	-	398
1967	1.295	11.408	672	10.736	2.711	11.202	10.147	-217	-221	-	535
1968	748	13.092	1.192	11.900	2.991	12.130	11.101	-439	-388	-	785
1969	2.090	14.978	1.557	13.421	4.330	15.273	13.635	251	88	-	276
1970	3.300	17.811	1.759	16.052	5.244	18.778	16.825	257	-284	-	128
1971	4.750	21.238	1.651	19.587	6.151	22.325	20.183	-275	-378	-	657
1972	6.185	24.841	1.349	23.492	7.300	26.180	23.781	-316	-512	-	803
1973	6.304	34.123	2.849	31.274	10.698	35.421	31.786	-641	-368	-	1.426
1974	2.100	51.913	6.102	45.811	13.838	45.270	40.524	-2.523	588	-	5.468
1975	-3.250	69.569	13.501	56.068	18.984	58.538	52.289	473	1.167	-	12.575
1976	-277	86.544	15.764	70.781	23.382	77.608	69.417	937	1.220	-	16.602
1977:											
Jan.	-1.505	90.157	16.917	73.240	23.256	78.719	70.922	-419	227	-	17.092
Febr.	825	91.317	15.260	76.057	24.727	81.724	73.955	-822	805	384	17.624
Marz	2.188	95.477	15.708	79.769	27.165	85.582	77.310	1.288	1.044	502	17.855
Apríl	5.891	96.934	16.052	80.882	31.044	91.065	80.038	2.522	1.130	512	14.934
Mai	6.198	101.248	15.377	85.871	33.171	94.609	83.201	2.411	848	2.280	15.774
Júní	6.493	101.912	14.485	87.427	33.455	94.835	82.519	-816	851	2.345	16.501
Júlí	5.313	106.627	18.296	88.330	34.619	97.093	83.334	231	756	647	16.485
Ágúst	3.949	106.023	16.615	89.407	32.701	95.021	82.167	-2.427	1.086	502	17.020
Sept.	3.428	111.761	16.499	95.261	33.850	97.529	84.077	-3.477	1.155	536	17.507
Okt.	4.958	113.278	15.634	97.644	35.160	99.871	86.906	-1.773	1.246	581	18.189
Nóv.	3.702	118.213	15.774	102.439	35.649	101.954	89.585	-1.185	1.287	515	18.557
Des.	5.969	118.272	17.403	100.869	33.803	111.127	99.228	3.508	1.746	-	21.592
1978:											
Jan.	2.245	125.076	20.407	104.669	32.706	111.711	100.668	-1.280	1.260	-	21.912
Febr.	2.138	132.926	26.295	106.631	34.980	115.410	104.376	-182	2.148	-	25.026
Marz	6.614	138.637	26.133	112.504	38.022	120.136	107.464	73	2.150	420	25.040
Apríl	9.589	140.290	25.126	115.164	39.380	124.806	111.212	7	2.333	953	25.063
Mai	5.370	146.197	23.639	122.558	39.413	126.555	113.495	-986	818	376	26.879
Júní	2.205	153.640	26.646	126.994	41.111	130.346	116.007	-3.557	787	396	27.181
Júlí	-1.609	161.014	29.794	131.220	42.420	132.792	118.117	-4.782	1.032	297	27.196
Ágúst	-3.627	159.583	27.517	132.066	38.498	128.903	115.460	-9.972	4.115	187	27.988
Sept.	2.424	166.614	29.417	137.197	42.360	133.905	119.932	-2.822	2.688	182	35.814
Okt.	10.629	165.979	28.292	137.687	45.424	139.710	125.029	-650	3.908	312	34.559
Nóv.	14.453	174.666	26.121	148.545	49.503	145.964	130.512	-195	2.082	323	35.800
Des.	20.273	171.110	29.983	141.127	46.215	163.002	147.819	9.606	3.290	-	38.484

1) Gjaldreyriseign bankakerfisins að frádregnum skuldum til skamms tíma. 2) Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. Ríkisvixlar eru taldir með. 3) Peningamagn í þröngri merkingu, þ. e. samtala seðla, myntar og veltiinnlána í innlánsstofnunum ásamt innstæðum fjárfestingarlánasjóða í Seðlabanka. 4) Peningamagn í víðri merkingu, þ. e. peningamagn að viðbættu sparifé. 5) Endurlánað erlent lánsfé í Seðlabanka og innlánsstofnunum.

20. tafla. Úr reikningum Seðlabankans.
Í millj. kr.

Staða í lok tíma- bils	Kröfur að frádrögnum innstæðum ¹⁾					Endur- kaup (6)	Bundnar innst. (7)	Grunn- fjá ²⁾ (8)	Seðlar og mynt í umf. (9)	Opinberir sjóðir í vörzlu Seðlab. ³⁾ (10)
	Ríkis- sjóður (1)	Ríkis- stofn. (2)	Fjárf.- lánasj. (3)	Innl.- stofn. (4)	Aðrir (5)					
1965	304	-496	374	-681	47	1.165	1.391	2.967	970	42
1966	-39	-414	340	-550	79	1.311	1.730	3.100	1.039	103
1967	233	-294	532	-393	114	1.304	1.911	3.180	968	66
1968	572	-234	595	-119	172	1.438	2.073	3.367	942	287
1969	702	25	63	-955	244	1.898	2.640	4.734	1.116	211
1970	196	279	-27	-1.807	735	1.744	3.359	5.679	1.377	411
1971	336	-68	235	-1.636	682	2.053	4.030	6.524	1.676	1.354
1972	248	-55	680	-1.637	154	2.690	4.741	7.873	2.077	1.539
1973	629	780	279	-2.087	144	3.979	6.797	11.540	2.618	2.235
1974	3.495	1.326	-279	4.528	172	8.226	8.579	14.724	3.358	4.138
1975	9.286	1.099	1.030	3.796	152	12.524	11.400	19.825	4.316	2.605
1976	11.003	1.879	110	2.287	136	16.010	15.891	27.014	5.555	4.541
1977:										
Jan.	12.164	1.839	214	1.131	127	15.199	17.062	26.908	5.225	4.466
Febr.	13.798	-1.562	439	1.656	125	15.824	17.457	27.193	5.308	4.940
Marz	14.470	-1.698	163	1.261	119	18.499	18.213	30.101	5.618	5.497
Apríl	14.644	-1.547	-2.215	609	125	20.037	19.073	35.157	5.984	6.132
Maí	14.630	-2.113	-2.361	494	133	20.473	19.660	35.744	6.320	5.208
Júní	13.150	-1.317	-3.422	2.428	131	19.780	20.462	35.045	6.364	4.847
Júlí	16.226	-525	-3.861	1.827	122	20.117	20.314	37.265	7.426	4.988
Ágúst	14.554	-558	-3.513	5.083	131	20.930	20.517	35.842	6.853	5.589
Sept.	13.979	-90	-3.490	8.040	124	22.682	20.269	35.924	7.477	6.356
Okt.	13.125	-87	-3.096	7.205	110	24.087	20.789	36.451	7.385	6.235
Nóv.	12.667	530	-2.214	8.588	111	26.243	21.521	37.209	7.691	7.058
Des.	14.600	281	-811	3.144	130	26.499	22.482	40.983	8.696	7.122
1978:										
Jan.	17.203	685	-782	4.175	125	24.993	24.589	39.169	7.866	7.699
Febr.	22.111	1.366	-472	2.021	119	24.343	24.871	40.396	7.862	9.127
Marz	23.966	-449	-1.534	2.880	114	26.590	25.702	42.557	8.636	11.683
Apríl	24.925	-2.305	-2.305	2.960	125	27.586	26.593	43.391	8.807	12.619
Maí	23.262	-1.856	-1.806	4.984	119	29.710	27.406	44.199	9.141	10.575
Júní	25.249	-838	-1.887	7.025	122	30.046	27.932	45.499	10.338	10.312
Júlí	27.778	-291	-2.380	8.479	199	31.059	28.632	46.803	10.187	10.304
Ágúst	24.668	544	-1.834	14.603	198	32.069	29.217	45.305	9.501	10.401
Sept.	25.509	1.705	-1.798	10.144	193	33.909	28.442	46.624	10.165	13.076
Okt.	24.967	1.124	-2.459	7.891	192	35.046	29.549	48.674	10.214	15.328
Nóv.	23.097	769	-2.784	11.365	249	40.477	30.987	52.817	10.662	17.662
Des.	26.053	1.828	-1.042	-1.502	140	39.738	32.880	61.661	12.178	19.568

¹⁾ Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með. ²⁾ Heildarinnstæður innlánsstofnana og fjárfestingarlánasjóða hjá Seðlabanka og útgefnir seðlar og mynt. Breyting á þessum lið er jöfn peningaúttreymi úr Seðlabankanum, sem samanstendur af lánnum og gjaldeyriskaupum umfram sölu. ³⁾ Aflatryggingarsjóður, Verðjöfnunar-sjóður fiskiðnaðarins, Jöfnunarsjóður sveitarfélaga, Verðhækkunarreikningur útflutningsbirgða, Tryggingar-sjóður fiskiskipa og orlofsfé.

21. tafla. Innlán og útlán innlánsstofnana.¹⁾

Staða í lok tímabils

Í millj. kr.	Veltiinnlán ²⁾			Spariinnlán ²⁾				Útlán ⁵⁾			
	Bankar (1)	Spari- sjóðir (2)	Samtals (3)	Bankar (4)	Spari- sjóðir (5)	Innláns- deildir (6)	Samtals (7)	Bankar (8)	Spari- sjóðir (9)	Innláns- deildir (10)	Samt. (11)
1966	1.678	145	1.768	5.868	1.287	590	7.745	8.356	1.082	504	9.942
1967	1.527	157	1.656	6.426	1.373	607	8.406	9.043	1.190	503	10.736
1968	1.809	167	1.962	6.884	1.532	630	9.046	10.066	1.310	515	11.900
1969	2.455	268	2.692	8.282	1.853	654	10.789	11.327	1.544	531	13.421
1970	2.938	374	3.291	10.367	2.257	741	13.365	13.495	1.948	601	16.052
1971	3.543	493	4.009	12.470	2.728	782	15.980	16.505	2.453	629	19.587
1972	4.361	575	4.898	14.569	3.213	872	18.654	19.861	2.883	704	23.492
1973	6.207	823	7.063	19.213	4.050	1.067	24.330	26.777	3.522	869	31.274
1974	8.113	1.049	9.097	24.453	5.109	1.360	30.923	40.242	4.329	1.118	45.811
1975	11.303	1.507	12.735	30.959	6.604	1.805	39.367	48.816	5.578	1.514	56.068
1976	13.415	1.755	15.191	42.448	8.812	2.268	53.528	61.714	7.207	1.864	70.781
1977:											
Janúar	13.676	1.883	15.459	43.430	9.071	2.268	54.769	63.895	7.465	1.862	73.240
Febrúar	15.067	1.974	16.958	44.612	9.241	2.268	56.121	66.158	7.649	1.862	75.673
Marz	17.084	1.866	18.893	45.916	9.397	2.266	57.579	69.442	7.830	1.860	79.265
Apríl	17.879	2.178	20.017	47.206	9.640	2.266	59.112	70.505	7.947	1.860	80.368
Mái	19.263	2.428	21.762	48.529	9.812	2.266	60.607	73.437	8.212	1.855	83.589
Júní	18.657	2.468	21.145	48.328	9.877	2.214	60.419	74.603	8.547	1.803	85.033
Júlí	18.474	2.442	20.860	49.127	10.165	2.214	61.506	77.004	8.774	1.803	87.630
Ágúst	17.420	2.489	19.847	48.780	10.222	2.214	61.216	77.947	9.153	1.802	88.905
September	17.978	2.458	20.399	49.875	10.473	2.233	62.581	83.442	9.394	1.821	94.743
Október	19.478	2.640	22.196	50.954	10.616	2.233	63.803	85.542	9.622	1.819	97.082
Nóvember	20.378	2.748	23.280	52.264	10.798	2.233	65.295	89.994	9.877	1.818	101.925
Desember	19.262	2.686	21.903	60.668	12.597	3.112	76.376	87.953	10.046	2.569	100.869
1978:											
Janúar	18.948	2.678	21.663	61.939	12.972	3.112	77.911	91.425	10.690	2.551	104.669
Febrúar	20.784	2.872	23.946	62.858	13.266	3.112	79.125	92.895	11.110	2.546	106.631
Marz	22.541	2.792	25.350	64.290	13.536	3.126	80.826	98.046	11.335	2.548	112.084
Apríl	22.735	2.943	25.785	66.758	13.901	3.126	83.772	99.568	11.879	2.527	114.211
Mái	22.798	3.141	26.352	67.910	14.363	3.126	85.383	106.829	12.440	2.524	122.182
Júní	23.401	3.293	26.773	69.597	14.627	3.128	87.350	110.839	13.148	2.517	126.598
Júlí	24.071	3.539	27.745	70.396	14.877	3.124	88.400	114.453	13.698	2.511	130.923
Ágúst	21.634	3.226	25.056	70.470	14.716	3.124	88.314	115.131	13.989	2.510	131.879
September	24.835	3.477	28.387	71.407	14.899	3.124	89.434	120.166	14.138	2.510	137.015
Október	26.818	3.712	30.742	74.143	14.696	3.124	91.963	120.354	14.178	2.510	137.375
Nóvember	29.877	3.849	34.052	75.497	15.391	3.124	94.012	130.339	15.025	2.464	148.222
Desember ⁶⁾	26.771	3.931	31.032	91.118	18.841	4.200	114.159	122.290	15.210	3.322	141.127

¹⁾ Innlánsstofnanir eru viðskiptabankar, sparisjóðir, innlánsdeildir kaupfélaga og Póstgíróstofan. Vegna rúmleysis eru inn- og útlán Póstgíróstofunnar ekki sýnd sérstaklega í töflunni, en þau eru talin með í samtölu-dálkunum (3) og (11). ²⁾ Innlán stofnana innbyrðis eru ekki talin með. ³⁾ Samtala innstæðna á hlaupa-reikningum og sparisjóðsávisanabókum. Geymslufé vegna innflutnings er ekki talið með. Dáلكur (3) sýnir samtölu veltiinnlána að frádregnum úppgerðum tékkum. ⁴⁾ Samtala innstæðna á almennum sparisjóðs-bókum og uppsagnarreikningum. ⁵⁾ Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með útlánunum. Dáلكur (11) sýnir samtölu útlána að viðbættum úppgerðum tékkum og að frádregnum lánunum milli innlánsstofnana innbyrðis. ⁶⁾ Bráðabirgðatölur.

22. tafla. Lánaflökkun innlánsstofnana.

	Staða pr. 31/12/78 ¹⁾		Hreyfingar í millj. kr.				
	M. kr.	%	1974	1975	1976	1977	1978
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1.725	1,2	171	-18	481	-103	649
Bæjar- og sveitarfélög	3.747	2,7	366	42	167	832	1.482
Lánastofnanir	6.586	4,7	629	594	875	1.277	1.503
Fjárfestingarlánasjóðir	6.504	4,6	629	583	854	1.249	1.511
Aðrar lánastofnanir	82	0,1	1	11	21	28	-8
Fyrirtæki	103.329	73,2	11.911	7.790	9.780	23.315	28.944
Landbúnaður	23.969	17,0	1.177	2.698	2.374	5.707	8.767
Sjávarútvegur	33.252	23,6	5.188	1.991	3.920	10.253	6.853
Verzlun	20.883	14,8	2.468	1.841	1.771	2.953	5.571
Samvinnuverzlun	6.803	4,8	718	624	948	1.082	1.371
Olíufélög	2.499	1,8	791	311	-172	-17	799
Önnur verzlun	11.581	8,2	959	906	995	1.887	3.401
Iðnaður	15.910	11,3	1.906	1.189	1.307	2.800	4.506
Byggingarverktakar íbúða	1.156	0,8	135	111	87	10	380
Aðrir byggingarverktakar	1.094	0,8	279	-111	214	34	393
Samgöngur	3.488	2,5	413	-150	72	1.123	1.164
Raforkumál	155	0,1	49	-69	-5	7	100
Þjónustustarfsemi	3.422	2,4	249	267	145	428	1.301
Annað, ósundurliðað	-	-	47	23	-105	-	-
Einstaklingar	25.740	18,2	1.460	1.849	3.410	4.766	7.985
Íbúðabyggingar	15.590	11,0	844	973	1.987	2.815	5.040
Annað	10.150	7,2	616	876	1.424	1.951	2.944
Útlán, alls	141.127	100,0	14.537	10.257	14.713	30.088	40.560

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

23. tafla. Skipting spariinnlána eftir innlánsformum í árslok.

Í millj. kr.	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ¹⁾
<i>Viðskiptabankar:</i>								
Spariinnlán, alls	12.470	14.569	19.213	24.521	30.983	42.745	60.731	92.263
Almenn spariinnlán	7.849	9.336	12.628	16.504	20.957	26.337	37.015	52.602
Spariinnlán á uppsagnarreikn.	4.621	5.233	6.585	8.017	10.026	16.137	23.706	38.582
Innlán bundin í 6 mánuði	1.337	1.289	1.410	1.421	1.542	1.315	1.430	1.677
Innlán bundin í 12 mánuði	3.036	3.655	4.836	6.205	8.028	5.782	5.472	6.747
Innlán bundin í 10 ár	248	289	339	391	456	350	357	348
Vaxtaaukareikningar	-	-	-	-	-	8.690	16.447	29.810
Gjaldeyrisreikningar	-	-	-	-	-	-	11	1.078
<i>Sparisjóðir:</i>								
Spariinnlán, alls	2.728	3.213	4.050	5.109	6.604	8.815	12.600	18.845
Almenn spariinnlán	1.771	2.078	2.594	3.322	4.351	5.466	7.609	10.738
Spariinnlán á uppsagnarreikn.	958	1.135	1.456	1.787	2.253	3.350	4.991	8.107
Innlán bundin í 6 mánuði	280	312	395	489	566	504	530	619
Innlán bundin í 12 mánuði	633	767	991	1.218	1.577	1.311	1.507	1.597
Innlán bundin í 10 ár	45	56	70	80	110	86	87	87
Vaxtaaukareikningar	-	-	-	-	-	1.449	2.867	5.804

¹⁾ Bráðabirgðatölur.

24. tafla. Inn- og útlán innlánsstofnana.
Staða í millj. kr. í árslok.

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978 ³
Spariinnlán innlánsstofnana	15.980	18.654	24.330	30.921	39.367	53.528	76.376	114.159
Landsbanki	4.942	5.559	7.388	9.382	12.073	17.504	25.090	38.131
Útvegsbanki	1.823	2.077	2.794	3.418	4.024	5.352	7.674	10.600
Búnaðarbanki	2.668	3.230	4.192	5.472	7.079	9.348	13.872	21.243
Iðnaðarbanki	914	1.054	1.337	1.638	2.091	2.804	3.839	6.112
Verzlunarbanks	1.018	1.076	1.347	1.627	1.923	2.737	3.533	4.961
Samvinnubanki	869	1.161	1.552	2.086	2.803	3.704	5.325	7.989
Alþýðubanki	237	411	603	829	967	998	1.334	2.082
Sparisjóðir	2.728	3.213	4.050	5.109	6.604	8.812	12.597	18.841
Innlánsdeildir kaupfélaga	782	872	1.067	1.360	1.805	2.268	3.112	4.200
Veltiinnlán innlánsstofnana ¹⁾	4.009	4.898	7.063	9.097	12.735	15.191	21.903	31.032
Landsbanki	1.690	1.957	2.643	3.709	5.410	6.400	9.028	12.528
Útvegsbanki	543	648	1.051	1.049	1.253	1.701	2.390	3.072
Búnaðarbanki	735	1.006	1.399	1.884	2.622	2.911	4.156	6.122
Iðnaðarbanki	162	200	296	462	559	718	1.001	1.568
Verzlunarbanks	198	216	338	386	543	615	943	1.225
Samvinnubanki	172	293	419	512	774	928	1.551	2.026
Alþýðubanki	44	41	61	112	142	143	191	230
Sparisjóðir	493	575	823	1.049	1.507	1.755	2.686	3.931
Póstgíróstofa	-	18	84	57	82	138	406	503
Frá dregst:								
Óuppgerðir tékkar	-28	-56	-52	-123	-157	-116	-450	-173
Útlán innlánsstofnana ²⁾	10.587	23.492	31.274	45.811	56.068	70.781	100.869	141.127
Landsbanki	7.372	8.855	12.378	19.791	23.951	29.755	42.482	59.867
Útvegsbanki	2.990	3.568	4.818	7.548	8.138	10.288	15.451	18.000
Búnaðarbanki	3.092	3.653	4.721	6.675	8.818	11.192	16.230	24.475
Iðnaðarbanki	978	1.119	1.368	1.733	2.261	2.830	3.816	5.963
Verzlunarbanks	1.034	1.144	1.428	1.707	2.065	2.641	3.256	4.586
Samvinnubanki	827	1.191	1.598	2.119	2.719	3.964	5.503	7.822
Alþýðubanki	212	331	465	669	864	1.044	1.214	1.576
Sparisjóðir	2.453	2.883	3.522	4.329	5.578	7.207	10.046	15.210
Innlánsdeildir kaupfélaga	629	704	869	1.118	1.514	1.864	2.569	3.322
Póstgíróstofa	-	18	84	57	82	23	306	328
Óuppgerðir tékkar	19	38	35	82	105	-	-	-
Frá dregst:								
Millibankaútlán	-19	-12	-12	-18	-26	-27	-6	-23

¹⁾ Geymslufé v/innflutnings er ekki talið með.

²⁾ Endurlánað erlent lánsfé er ekki talið með.

³⁾ Tölur sparisjóða og innlánsdeilda kaupfélaga eru að nokkru áætlaðar.

25. tafla. Greiðslufirlit fjárfestingarlánasjóða.¹⁾

<i>Hreyfingar í millj. kr.</i>	1973	1974	1975	1976	1977	1978
<i>Uppruni fjármagns:</i>						
Eigið framlag, nettó	944	610	925	1.511	2.348	2.530
Innkomnar afborganir	1.447	1.711	2.411	3.691	5.018	6.690
Innborgaðir vextir	1.333	1.891	3.173	4.685	6.693	10.716
<i>Frá dregst:</i>						
Greiddar afborganir	-922	-1.325	-2.119	-2.959	-3.919	-5.747
Til ríkisins	-122	-125	-257	-384	-595	-758
„ Seðlabanka	-80	-228	-414	-294	-340	-274
„ innlánsstofnana	-110	-137	-189	-310	-485	-833
„ lífeyrissjóða	-10	-48	-91	-188	-309	-560
„ Atvinnuleysistryggingasjóðs	-6	-30	-33	-51	-49	-55
Endurgreiddur skyldusparnaður	-315	-489	-614	-1.031	-1.331	-2.148
Aðrar innlendar afborganir	-44	-54	-47	-39	-41	-43
Afborganir til útlanda	-235	-214	-474	-662	-769	-1.076
Greiddir vextir	-825	-1.496	-2.359	-3.584	-4.835	-8.453
Kostnaður og annað, nettó	-89	-171	-181	-322	-609	-676
Bein framlög án endurgjalds	1.857	3.365	4.596	5.733	8.590	12.959
Skatttekjur og ríkisframlög	1.424	2.590	4.281	5.450	8.022	12.268
Framlög til sveitarfélaga	132	188	310	278	528	691
Önnur framlög	301	587	5	5	40	-
Tekin löng lán	3.781	3.912	9.836	8.622	10.733	16.283
Frá ríkinu	1.102 ²⁾	800 ³⁾	2.760 ⁴⁾	5	2.984 ⁷⁾	2
„ Seðlabanka	167	150	2.167 ⁵⁾	917 ⁶⁾	-	-
„ innlánsstofnunum	480	600	1.192	1.211	1.638	1.866
„ lífeyrissjóðum	355	835	1.345	2.058	3.091	6.270
„ Atvinnuleysistryggingasjóði	173	296	170	697	589	785
Innkominn skyldusparnaður	660	909	1.284	1.647	2.421	4.123
Önnur innlend lán	4	17	23	7	10	4
Erlendar lántökur	840	305	895	2.080	-	3.233
Bráðabirgðalántökur, nettó	111	24	-172	-	71	936
Uppruni = ráðstöfun	6.693	7.911	15.185	15.866	21.742	32.708
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>						
Útlán	5.849	7.325	14.680	14.920	21.024	32.202
Löng lán	5.310	6.673	13.684	14.101	19.984	31.919 ⁸⁾
Bráðabirgðalán, nettó	539	652	996	819	1.040	283
Greidd framlög og styrkir	93	137	154	166	213	238
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	751	449	351	780	505	268

¹⁾ Leiðrétt hefur verið fyrir innbyrðis viðskiptum sjóðanna. ²⁾ Þar af endurlánað erlent lánsfé 905 m. kr. ³⁾ Endurlánað erlent lánsfé. ⁴⁾ Endurlánað erlent lánsfé 2.120 m. kr., verðhækkunarreikningur 640 m. kr. ⁵⁾ Endurlánað erlent lánsfé 200 m. kr. Lán vegna breytinga á stuttum skuldum sjávarútvegs í löng lán 1.967 m. kr. ⁶⁾ Þar af endurlánað erlent lánsfé 854 m. kr. ⁷⁾ Endurlánað erlent lánsfé 2.894 m. kr., verðhækkunarreikningur 90 m. kr. ⁸⁾ Þar af endurlánað erlent lánsfé til ríkissjóðs 1.369 m.kr. og Vestmannaeyjakaupstaðar 200 m.kr.

26. tafla. Lánaflokkun fjárfestingarlánasjóða.¹⁾
Í millj. kr.

Lánþegar:	Árleg ný útlán					Útlán í árslok	
	1974	1975	1976	1977	1978	1976	1977
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	80	365 ³⁾	222	100	1.994 ⁵⁾	1.625	1.765
Bæjar- og sveitarfélög	247	489	944	1.081	1.528 ⁶⁾	3.478	4.483
Innlánsstofnanir ²⁾	42	56	71	10	–	205	217
Atvinnufyrirtæki	4.494	10.487	9.105	13.936	19.361	35.933	47.494
Landbúnaður	978	1.401	1.595	2.289	2.382	5.503	7.407
Sjávarútvegur	2.373	7.062 ⁴⁾	4.951 ⁴⁾	6.965	11.452	22.026	29.223
Verzlun	96	106	244	524	1.075	563	1.045
Iðnaður	911	1.214	1.620	2.721	3.127	6.114	8.121
Byggingarverkt. íbúðarhúsnæðis	23	548	489	1.110	800	887	735
Aðrir verktakar	14	37	52	20	35	160	174
Samgöngur	7	26	14	45	84	59	86
Raforkumál	21	2	–	55	35	259	151
Þjónustustarfsemi	38	64	125	175	370	293	434
Annað, ósundurliðað	33	27	15	32	1	69	118
Íbúðarlán til einstaklinga	2.462	3.283	4.578	5.897	9.319	16.392	23.585
Útlán, alls	7.325	14.680	14.920	21.024	32.202	57.633	77.544

¹⁾ Útlán milli sjóða ekki talin með. ²⁾ Eingöngu lán Framkvæmdasjóðs, sem viðskiptabankarnir endurlána í ákveðin verkefni. ³⁾ Endurlánað erlent lánsfé frá Framkvæmdasjóði 215 m. kr. og lán Iðnþróunarsjóðs vegna hlutafjárframlags í járnblendiverksmiðju. ⁴⁾ Þar af útlán Fiskveiðisjóðs vegna breytinga á stuttum skuldum sjávarútvegsfyrirtækja í löng lán 2.350 m. kr. árið 1975 og 74 m. kr. árið 1976. ⁵⁾ Endurlánað erlent lánsfé 1.394 m. kr. og verðtryggt lán 600 m. kr., hvort tveggja frá Framkvæmdasjóði. ⁶⁾ Þ. a. endurlánað erlent lánsfé 200 m. kr. til Vestmannaeyjakaupstaðar frá Framkvæmdasjóði.

27. tafla. Útlán einstakra fjárfestingarlánasjóða.
Í millj. kr.

	Árleg ný útlán					Útlán í árslok	
	1974	1975	1976	1977	1978	1976	1977
Íbúðalánasjóðir, samtals	2.344	3.595	4.840	6.557	9.744	17.091	23.664
Byggsj. ríkisins og Veðdeild L. Í.	2.002	3.263	4.397	6.223	9.104	15.672	21.749
Byggingarsjóður verkamanna	342	332	443	334	640	1.419	1.915
Aðrir fjárfestingarlánasj., samtals	4.981	11.080	10.085	14.467	22.458	40.542	53.880
Stofnlánadeild landbúnaðarins	1.050	1.390	1.543	2.191	2.514	5.605	7.575
Veðdeild Búnaðarbankans	26	49	86	174	1	579	739
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	8	1	5	22	19	25	40
Fiskveiðisjóður Íslands	1.996	6.085	3.981	5.807	9.344	18.376	23.855
Verzlunarlánasjóður	77	70	167	234	466	409	597
Stofnlánadeild samvinnufélaga	19	36	65	267	539	132	387
Iðnlánasjóður	341	497	743	1.326	1.893	1.971	3.044
Veðdeild Iðnaðarbankans	20	72	43	82	136	108	156
Iðnþróunarsjóður	401	631	555	648	930	2.700	3.312
Iðnrekstrarsjóður	38	48	43	57	84	120	147
Ferðamálasjóður	25	23	10	87	250	162	232
Lánasjóður sveitarfélaga	190	297	712	798	1.019	1.600	2.405
Bygðasjóður	627	1.515	1.602	2.132	2.764	5.582	7.706
Framkvæmdasjóður	163	371	525	642	2.499	3.173	3.685
Útlán alls, til annarra en sjóða	7.325	14.680	14.920	21.024	32.202	57.633	77.544
Innbyrðis lán sjóðanna	2.040	4.035	4.559	5.715	5.311	18.723	24.694
Frá Framkvæmdasjóði	2.040	4.035	4.559	5.715	5.311	18.545	24.548
Frá Iðnþróunarsjóði	–	–	–	–	–	178	146

28. tafla. Greiðslufirli.

	Veðd. + Bygg.sj. ríkis. (1)	Bygg.sj. verkam. (2)	Stofn- lánad. landb. (3)	Veðdeild Búnaðarb. (4)	Framl.- sjóður landb. (5)	Fisk- veiða- sjóður (6)	Verzl.- lána- sjóður (7)
<i>Hreyfingar í millj. kr.</i>							
<i>Uppruni fjármagns:</i>							
Eigið framlag, nettó	-1.389	194	-883	-107	8	1.018	61
Innkomnar afborganir	524	27	480	22	3	2.874	76
Innborgaðir vextir	2.046	186	897	78	7	4.158	160
Frá dregst:							
Greiddar afborganir	-2.414	-6	-806	-56	-2	-1.855	-60
Til ríkisins	-	-	-18	-1	-	-214	-
Til Seðlabankans	-3	-1	-6	-	-2	-85	-
Til innlánsstofnana	-4	-2	-38	-5	-	-432	-
Til lífeyrissjóða	-181	-	-129	-12	-	-	-46
Til Atvinnuleysisstryggingasjóðs	-55	-	-	-	-	-	-
Til Framkvæmdasjóðs	-	-3	-614	-25	-	-1.014	-14
Endurgreiddur skyldusparnaður	-2.148	-	-	-	-	-	-
Aðrar innlendir afborganir	-23	-	-1	-13	-	-	-
Afborganir til útlanda	-	-	-	-	-	-110	-
Greiddir vextir	-1.329	-6	-1.295	-151	-	-4.110	-120
Kostnaður o.fl., nettó	-216	-7	-159	-	-	-49	5
Bein framlög án endurgjalds	4.487	490	926	11	34	3.662	-
Skatttekjur og ríkisframlög	4.487	100	926	11	34	3.662	-
Framlög sveitarfélaga	-	390	-	-	-	-	-
Önnur framlög	-	-	-	-	-	-	-
Tekin löng lán	6.216	-	2.546	-	-	3.328	416
Frá ríkinu	-	-	-	-	-	-	-
Frá Seðlabanka	-	-	-	-	-	-	-
Frá innlánsstofnunum	-	-	-	-	-	-	-
Frá lífeyrissjóðum	1.556	-	444	-	-	-	356
Frá Atvinnuleysisstryggingasjóði	785	-	-	-	-	-	-
Frá Framkvæmdasjóði	-	-	1.850	-	-	2.100	60
Innkominn skyldusparnaður	3.871	-	252	-	-	-	-
Önnur innlend lán	4	-	-	-	-	-	-
Erlendar lántökur	-	-	-	-	-	1.228	-
Bráðabirgðalántökur, nettó	-	-	9 ²⁾	97 ²⁾	-	828 ³⁾	-
Frá Framkvæmdasjóði	-	-	-	-	-	-	-
Uppruni = ráðstöfun	9.314	684	2.598	1	42	8.836	477
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>							
Útlán	9.104	640	2.514	1	19	9.344	466
Löng lán	8.412	263	2.514	1	19	9.837	466
Bráðabirgðalán, nettó	692	377	-	-	-	-493	-
Greidd framlög og styrkir	-	-	84	-	11	-	-
Sjóðs- og innstæðubreytingar	210	44	-	-	12	-508	11

1) Allar tölur í töflunni ná til raunverulegra inn- og útborgana; leiðrétt hefur verið fyrir innbyrðis viðskiptum sjóðanna, sbr. 17. dálk. 2) Yfirdráttur hjá Búnaðarbanka. 3) Yfirdráttur hjá Seðlabanka. 4) Endurgreiddur yfirdráttur hjá Seðlabanka 34 millj. kr.

fjárfestingarlánasjóða 1978.¹⁾

Stofn- lánad. samv.fél. (8)	Iðn- lána- sjóður (9)	Iðn- rekstrar sjóður (10)	Iðnþr.- sjóður (11)	Veðd. Iðnaðarb. (12)	Ferða- mála- sjóður (13)	Lánasj. sveitar- félaga (14)	Byggða- sjóður (15)	Framkv.- sjóður (16)	Hreyfing milli sjóða (1 til 16-17)	Samtals (1 til 16-17)
6	536	51	1.051	43	15	220	639	1.067	-	2.530
33	421	30	584	51	10	285	754	2.699	2.183	6.690
74	543	28	338	47	68	412	988	4.912	4.226	10.716
-28	-139	-	-	-20	-26	-185	-471	-1.862	-2.183	-5.747
-	-	-	-	-	-4	-18	-249	-254	-	-758
-	-1	-	-	-	-	-42	-	-134	-	-274
-	-1	-	-	-	-	-	-	-351	-	-833
-18	-	-	-	-20	-	-	-	-154	-	-560
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-55
-10	-83	-	-	-	-22	-125	-197	-	-2.107	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-2.148
-	-54	-	-	-	-	-	-25	-3	-76	-43
-	-	-	-	-	-	-	-	-966	-	-1.076
-78	-204	-	-	-35	-36	-264	-499	-4.552	-4.226	-8.453
5	-85	-7	129	-	-1	-28	-133	-130	-	-676
-	756	75	-	-	40	474	2.004	-	-	12.959
-	756	75	-	-	40	173	2.004	-	-	12.268
-	-	-	-	-	-	301	-	-	-	691
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
547	817	-	-	102	177	340	-	6.944	5.150	16.283
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1.866	-	1.866
487	252	-	-	102	-	-	-	3.073	-	6.270
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	785
60	565	-	-	-	175	340	-	-	5.150	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.123
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	2.005	-	3.233
-	19	-	-	-	4 ²⁾	13	127 ⁴⁾	-	161	936
-	-	-	-	-	-	-	161	-	161	-
553	2.128	126	1.051	145	236	1.047	2.770	8.011	5.311	32.708
539	1.893	84	930	136	250	1.019	2.764	7.810	5.311	32.202
539	1.883	84	930	136	232	1.019	3.085	7.649	5.150	31.919
-	10	-	-	-	18	-	-321	161	161	283
-	33	36	17	-	-	-	44	13	-	238
14	202	6	104	9	-14	28	-38	188	-	268

29. tafla. Greiðslufirlit lífeyrissjóða.

Í millj. kr.

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	Bráðab.- tölur 1977	Áætlun 1978
<i>Uppruni fjármagns:</i>								
Eigið framlag, nettó	502	601	842	1.344	2.205	3.210	5.025	8.500
Innborgaðar afborganir	224	279	390	541	805	1.130	1.720	2.600
Innborgaðir vextir	294	373	559	932	1.700	2.610	4.070	6.800
Kostnaður o. fl., nettó	-16	-51	-107	-129	-300	-530	-765	-900
Framlög, nettó	666	1.290	1.988	2.920	4.015	5.340	7.480	11.500
Iðgjöld	1.010	1.767	2.690	3.992	5.445	7.565	11.010	17.500
<i>Frá dregst:</i>								
Lífeyrisgreiðslur	-325	-453	-668	-1.020	-1.350	-2.100	-3.450	-5.800
Endurgreidd iðgjöld	-19	-24	-34	-52	-80	-125	-80	-200
Uppruni = ráðstöfun (1+2=4+5)	1.168	1.891	2.830	4.264	6.220	8.550	12.505	20.000
<i>Ráðstöfun fjármagns:</i>								
Útlán og skuldabréfakaup	981	1.570	2.409	3.536	5.565	8.150	11.600	18.600
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	26	30	35	9	25	90	50	50
Bæjar- og sveitarfélög	4	6	13	4	12	20	40	30
Fjárfestingarlánasjóðir	90	191	355	852	1.345	2.058	3.091	6.270
Atvinnufyrirtæki	58	86	163	78	225	180	440	500
Einstaklingar (sjóðfélagar o. fl.)	803	1.257	1.843	2.593	3.958	5.802	7.979	11.750
Innstæðu- og sjóðsbreytingar	187	321	421	728	655	400	905	1.400

30. tafla. Úr reikningum lánastofnana.¹⁾

Í millj. kr.

	Staða í árslok		Hreyfingar				
	1976	1977	1974	1975	1976	Brbt. 1977	Áætlun 1978
<i>Eignir:</i>							
Erlendar eignir til skamms tíma, nettó	-277	5.969	-5.845	-4.692	3.341	5.950	15.517
Útlánað og endurlánað erlent lánsfé	169.614	233.269	29.140	37.824	35.814	58.809	104.353
Bankakerfið	95.293	130.987	21.372	22.096	19.495	35.693	68.516
Fjárfestingarlánasjóðir	57.428	77.327	5.578	12.222	11.169	16.018	25.547
Lífeyrissjóðir	16.893	24.955	2.190	3.506	5.150	7.098	10.290
Eignir = skuldir (1+2 = 4+5+6)	169.337	239.238	23.295	33.132	39.155	64.759	119.870
<i>Skuldir:</i>							
Lántökur, nettó	40.326	53.132	5.336	11.327	5.300	7.981	20.232
Innlend lán	15.544	22.785	1.255	3.203	867	3.848	2.098
Erlend lán	24.782	30.347	4.081	8.124	4.433	4.133	18.134
Bankakerfið	16.133	21.036	3.990	7.703	3.015	4.902	15.977
Fjárfestingarlánasjóðir	8.649	9.311	91	421	1.418	-769	2.157
Innstæður, seðlar og mynt	76.192	110.916	10.575	10.729	19.826	34.690	62.652
Eigið fé og annað, nettó	52.819	75.190	7.384	11.076	14.029	22.088	36.986
Bankakerfið	4.382	6.331	209	585	263	1.677	5.278
Fjárfestingarlánasjóðir	22.892	30.559	3.452	5.076	6.346	9.626	14.308
Lífeyrissjóðir	25.545	38.300	3.723	5.415	7.420	10.785	17.400

¹⁾ Lánastofnanir eru: bankakerfið, fjárfestingarlánasjóðir og lífeyrissjóðir. Innbyrðis viðskipti lánastofnana eru ekki talin með. Í hreyfingartölum eru ekki taldar með færslur, sem stafa af gengisbreytingu krónunnar.

31. tafla. Útlánaflökkun lánastofnana.¹⁾

Í millj. kr.

	Staða í árslok		Hreyfingar				
	1976	1977	1974	1975	1976	Brbt. 1977	Áætlun 1978
<i>Lántakendur:</i>							
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	17.410	19.950	4.154	6.975	2.839	2.260	16.185
Bæjar- og sveitarfélög	6.641	8.104	1.164	492	1.673	1.166	3.544
Atvinnufyrirtæki	100.587	140.135	17.940	22.183	18.702	38.006	57.753
Landbúnaður	15.268	22.839	1.998	3.976	3.769	7.605	10.582
Sjávarútvegur	44.965	67.030	8.533	12.135	7.071	19.423	24.769
Verzlun	14.417	18.721	2.699	3.147	2.072	4.277	9.742
Samvinnufélög	5.236	6.987	822	1.260	1.061	1.761	2.361
Olíufélög	2.177	2.512	845	739	-193	335	3.370
Aðrir (kaupmenn)	7.004	9.222	1.032	1.148	1.204	2.181	4.011
Iðnaður	15.368	20.560	2.637	2.032	2.861	5.019	7.585
Byggingarverktakar íbúðarhúsnæðis	1.653	1.511	152	645	563	1.099	1.136
Aðrir byggingarverktakar	1.223	919	286	-60	622	-326	384
Samgöngur	2.158	3.740	1.223	-527	234	1.526	1.438
Raforkumál	2.155	1.005	5	239	1.309	-1.179	382
Þjónustustarfsemi	2.087	2.606	295	334	182	496	1.641
Annað, ósundurliðað	1.293	1.204	112	262	19	66	94
Einstaklingar	44.976	65.080	5.882	8.174	12.600	17.377	26.871
Íbúðarlán	39.718	57.873	5.267	7.295	11.172	15.430	23.928
Annað	5.258	7.207	615	879	1.428	1.947	2.943
Samtals útlán	169.614	233.269	29.140	37.824	35.814	58.809	104.353

¹⁾ Innbyrðis lán lánastofnana eru ekki talin með. Í hreyfingartölum eru ekki taldar með færslur, sem stafa af gengisbreytingu krónunnar.

32. tafla. Efnahagsreikningu

Í millj. kr.	Árslok					
	1972	1973	1974	1975	1976	1977
<i>Eignir:</i>						
Erlendar eignir í frjálsum gjaldeyri	8.223	8.405	6.579	9.137	16.529	22.772
Gull	109	109	147	203	224	351
Sérstök dráttarréttindi Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	681	679	907	956	396	690
Gullframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	615	615	834	1.150	1.267	1.489
Erlendir bankar o.fl.	3.521	3.524	1.752	2.447	10.605	12.713
Erlend verðbréf og ríkisvixlar	3.297	3.478	2.939	4.381	4.037	7.528
Vöruskiptareikningar	25	22	–	–	–	–
Krónuframlag til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	1.846	1.846	2.503	3.449	3.802	4.468
Innlánsstofnanir	3.845	5.821	15.199	18.171	24.488	33.352
Óinnleystir tékkar	8	3	4	4	5	43
Reikningsskuldur	134	880	95	26	675	2.108
Önnur stutt lán	899	855	3.812	1.668	1.306	959
Verðbréf	114	104	3.062	3.155	2.569	2.102
Endurkeyptir vixlar	2.690	3.979	8.226	12.524	16.010	26.499
Endurlánað erlent lánsfé	–	–	–	794	3.923	1.641
Fjárfestingarlánastofnanir	1.248	1.493	1.327	3.186	3.824	3.603
Reikningsskuldur	104	100	5	–	–	–
Önnur stutt lán	–	150	–	–	–	–
Verðbréf	898	1.045	1.104	2.962	2.725	2.392
Endurlánað erlent lánsfé	246	198	218	224	1.099	1.211
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1.629	2.858	6.443	13.724	16.252	20.074
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	–	32	2.969	5.031	1.918	2.249
Ríkisvixlar	–	–	–	–	–	–
Aðrir reikningar ríkissjóðs og ríkisstofnana	104	1.604	1.913	1.704	2.153	690
Verðbréf	1.484	1.191	1.031	3.121	1.926	1.572
Endurlánað erlent lánsfé	41	31	531	3.868	10.255	15.563
Aðrir aðilar	154	144	172	147	259	343
Ýmsir reikningar	3	1	10	12	23	23
Verðbréf bæjar- og sveitarfélaga	79	78	80	65	53	51
Önnur verðbréf	72	65	82	70	60	56
Endurlánað erlent lánsfé	–	–	–	–	123	213
Gengisbreytingareikningar	–	90	–	412	80	–
Fasteignir	6	17	8	10	10	10
Ýmislegt	83	139	110	279	308	469
Alls	17.059	20.835	32.341	48.515	65.552	85.091

Seðlabankans 1972—1978.

Mánaðarlok 1978

<i>Jan.</i>	<i>Febr.</i>	<i>Marz</i>	<i>Apríl</i>	<i>Mai</i>	<i>Júní</i>	<i>Júlí</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
22.871	25.060	28.852	31.052	28.470	23.909	19.842	18.668	29.037	37.168	44.851	46.777
360	421	426	426	429	436	443	449	534	564	546	633
1.762	1.775	1.798	1.795	1.472	1.498	1.520	1.238	1.016	1.115	721	742
1.524	1.818	1.807	1.803	1.816	1.848	2.364	2.396	2.850	3.013	2.918	3.001
11.742	13.278	15.685	13.418	13.055	11.595	7.138	6.200	13.340	12.773	14.029	19.772
7.483	7.769	9.135	13.610	11.698	8.531	8.376	8.385	11.298	19.703	26.636	22.630
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.573	5.349	5.420	5.410	7.345	7.474	7.095	7.189	8.549	9.040	8.754	9.002
33.473	32.869	34.430	34.613	38.229	40.575	43.320	49.407	46.193	45.490	49.455	45.982
10	12	30	10	32	12	22	19	29	17	17	1
3.448	1.551	1.380	877	2.209	4.126	5.613	9.942	4.284	2.325	3.701	895
1.359	3.050	2.640	2.230	2.230	2.230	2.230	2.230	2.230	2.230	2.230	2.200
1.927	1.924	1.846	1.756	1.661	1.471	1.395	1.412	1.411	1.320	1.320	1.240
24.993	24.343	26.590	27.586	29.710	30.046	31.059	32.069	33.909	35.046	40.477	39.738
1.736	1.989	1.943	2.153	2.386	2.690	3.001	3.735	4.329	4.552	1.709	1.907
3.638	4.141	3.951	3.940	3.591	3.593	3.544	3.544	3.627	3.631	3.683	3.641
-	295	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.395	2.405	2.483	2.482	2.114	2.114	2.107	2.107	2.010	2.008	2.005	1.963
1.243	1.441	1.448	1.458	1.477	1.479	1.437	1.437	1.618	1.622	1.678	1.678
23.329	29.603	30.828	31.566	29.698	31.913	34.764	31.822	34.507	34.738	32.640	34.602
4.531	7.158	8.198	9.754	7.447	7.235	9.473	6.055	3.872	3.113	1.781	9.860
-	-	580	47	624	604	703	813	818	688	677	-
1.343	2.248	1.692	1.179	1.074	1.299	1.683	1.883	3.119	3.858	3.591	2.539
1.572	1.556	1.471	1.741	1.694	3.794	3.793	3.779	3.776	3.770	3.724	3.721
15.883	18.641	18.887	18.845	18.860	18.982	19.112	19.292	22.922	23.309	22.868	18.482
344	372	369	382	379	383	459	453	494	494	561	451
19	13	11	23	18	25	11	13	9	10	67	52
50	50	50	50	49	46	46	46	45	45	45	44
55	55	53	52	52	51	142	139	139	137	137	43
219	254	255	257	260	260	260	255	301	302	312	312
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
19	16	15	18	17	17	19	25	19	14	30	935
88.256	97.420	103.873	106.991	107.738	107.872	109.054	111.119	122.437	130.585	139.983	141.400

32. tafla, frh. Efnahagsreikningu

Í millj. kr.	Árslok					
	1972	1973	1974	1975	1976	1977
<i>Skuldir:</i>						
Seðlar og mynt	2.287	2.871	3.678	4.679	6.035	9.236
Innlánsstofnanir	5.271	7.655	9.663	13.217	18.349	28.586
Almennar innstæður	515	843	1.069	1.807	2.443	6.078
Innstæður á uppsagnarreikningum	16	15	15	10	15	27
Bundnar innstæður	4.740	6.797	8.579	11.400	15.891	22.482
Gjaldeyrissinnstæður	–	–	–	–	–	–
Fjárfestingarlánastofnanir	322	1.016	1.388	1.934	2.635	3.203
Ríkissjóður og ríkisstofnanir	1.396	1.418	1.091	1.679	1.871	3.221
Aðalviðskiptareikningur ríkissjóðs	940	300	42	55	152	160
Reikningar ríkisstofnana	456	1.118	1.049	1.624	1.719	3.061
Sjóðir í vörzlu opinberra aðila	1.539	2.235	4.138	2.605	4.541	7.122
Innstæður Alþjóðabankans og systurstofnana hans	54	18	38	52	78	78
Innstæður Alþjóðagjaldeyrissjóðsins v/kvóta Íslands	1.846	1.845	5.586	10.867	17.505	20.572
Erlendar skuldir í frjálsum gjaldeyri til skamms tíma	1.405	883	767	4.372	4.623	2.368
Vöruskiptareikningar	92	855	1.179	1.712	–	–
Erlend lán til langs tíma	304	256	1.435	3.570	5.613	4.256
Mótvirði sérst. dráttarréttinda Alþjóðagjaldeyrissjóðsins	794	794	1.076	1.483	1.635	1.922
Ýmislegt	148	151	805	1.183	1.300	1.854
Gengisbreytingareikningar	783	–	497	–	–	618
Arðsjóður	58	70	88	110	138	179
Stofnfé	100	100	100	100	100	100
Varasjóður	400	455	565	670	800	1.400
Annað eigið fé	260	213	247	282	329	375
Alls	17.059	20.835	32.341	48.515	65.552	85.091

Seðlabankans 1972—1978.

Mánaðarlok 1978

<i>Jan.</i>	<i>Febr.</i>	<i>Marz</i>	<i>Apríl</i>	<i>Mai</i>	<i>Júní</i>	<i>Júli</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
9.027	9.028	9.718	9.962	10.524	11.608	11.905	10.842	11.582	11.625	12.095	12.983
26.975	28.208	28.833	28.651	29.787	29.902	30.433	30.541	31.263	32.599	35.950	45.675
2.361	3.263	3.044	1.971	2.094	1.544	1.370	880	2.299	2.490	4.330	11.898
25	75	85	85	85	85	86	86	86	86	87	98
24.589	24.871	25.702	26.593	27.406	27.932	28.632	29.217	28.442	29.549	30.987	32.880
—	—	2	3	203	341	345	358	436	473	546	798
3.177	3.172	4.036	4.787	3.920	4.001	4.488	3.941	3.808	4.467	4.789	3.005
3.504	3.879	5.053	6.773	5.988	5.196	5.071	4.421	4.705	6.052	6.134	4.113
162	137	129	125	169	170	209	209	185	384	382	475
3.341	3.742	4.924	6.648	5.819	5.026	4.862	4.212	4.520	5.668	5.752	3.639
7.699	9.127	11.683	12.619	10.575	10.312	10.304	10.401	13.076	15.328	17.662	19.568
158	158	218	218	218	218	218	218	344	344	344	344
21.056	24.627	24.651	24.603	26.645	26.451	26.843	27.162	31.469	33.056	31.967	31.594
5.464	5.888	5.194	4.640	4.658	3.555	2.777	6.478	6.296	6.086	8.922	6.858
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.366	5.062	5.088	5.124	5.190	5.794	5.794	5.794	6.848	6.868	7.065	5.719
1.967	2.300	2.331	2.327	2.344	2.385	2.420	2.452	2.916	3.083	2.986	3.071
1.781	2.024	2.900	3.001	3.386	3.967	4.295	4.475	5.317	6.235	6.437	2.230
1.028	1.893	2.114	2.231	2.447	2.430	2.453	2.339	2.758	2.786	3.578	3.456
179	179	179	179	179	179	179	179	179	179	179	253
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.820
375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	375	613
88.256	97.420	103.873	106.991	107.738	107.872	109.054	111.119	122.437	130.585	139.983	141.400

33. tafla. Meðalgengi erlendra gjaldmiðla

		1974	1975	1976	1977	1978	Jan.	Febr.
1 Bandaríkjadollari	Kaup	99,84	153,63	181,91	198,78	271,65	214,69	246,99
	Sala	100,24	154,03	182,31	199,29	272,31	215,29	247,59
1 Sterlingspund	Kaup	233,41	338,67	327,22	347,41	522,50	415,10	479,67
	Sala	234,60	340,02	328,26	348,41	523,82	416,25	480,87
1 Kanadadollari	Kaup	101,99	150,77	184,41	186,69	237,67	195,02	221,76
	Sala	102,49	151,35	184,92	187,19	238,27	195,55	222,28
1 dönsk króna	Kaup	16,45	26,68	30,12	33,10	49,62	37,19	43,63
	Sala	16,53	26,76	30,20	33,19	49,74	37,30	43,73
1 norsk króna	Kaup	18,11	29,33	33,38	37,32	52,01	41,68	46,57
	Sala	18,20	29,42	33,47	37,42	52,14	41,79	46,69
1 sænsk króna	Kaup	22,56	36,91	41,81	44,34	60,38	46,01	53,27
	Sala	22,67	37,03	41,93	44,46	60,53	46,15	53,40
1 finnskt mark	Kaup	26,54	41,73	47,18	49,43	66,28	53,49	60,52
	Sala	26,67	41,87	47,31	49,56	66,44	53,64	60,67
1 franskur franki	Kaup	20,81	35,82	38,02	40,49	60,67	45,50	51,24
	Sala	20,92	35,94	38,12	40,60	60,82	45,62	51,36
1 belgískur franki	Kaup	2,57	4,17	4,72	5,56	8,69	6,54	7,68
	Sala	2,58	4,18	4,73	5,57	8,72	6,55	7,69
1 svissneskur franki	Kaup	33,80	59,34	72,86	83,31	154,54	107,93	130,85
	Sala	33,97	59,54	73,06	83,53	154,93	108,24	131,17
1 hollenzk flórína	Kaup	37,27	60,58	68,97	81,10	126,47	94,55	111,39
	Sala	37,46	60,78	69,16	81,31	126,78	94,81	111,66
1 vestur-þýzkt mark	Kaup	38,68	62,26	72,39	85,82	136,36	101,31	119,54
	Sala	38,87	62,46	72,59	86,05	136,70	101,60	119,83
1 líra	Kaup	0,15	0,23	0,22	0,23	0,32	0,25	0,29
	Sala	0,15	0,24	0,22	0,23	0,32	0,25	0,29
1 austurrískur schillingur	Kaup	5,37	8,80	10,17	12,05	18,85	14,12	16,63
	Sala	5,40	8,83	10,19	12,09	18,89	14,16	16,68
1 escudo	Kaup	3,97	6,02	6,03	5,21	6,14	5,34	6,14
	Sala	3,99	6,04	6,04	5,22	6,18	5,36	6,16
1 peseti	Kaup	1,73	2,67	2,72	2,63	3,58	2,66	3,07
	Sala	1,74	2,68	2,73	2,63	3,59	2,67	3,07
1 yen	Kaup	0,34	0,52	0,62	0,75	1,32	0,89	1,03
	Sala	0,34	0,52	0,62	0,75	1,32	0,89	1,03

samkvæmt skráningu Seðlabankans.

1978

<i>Marz</i>	<i>April</i>	<i>Mai</i>	<i>Júní</i>	<i>Júlí</i>	<i>Ágúst</i>	<i>Sept.</i>	<i>Okt.</i>	<i>Nóv.</i>	<i>Des.</i>
253,74	254,65	258,37	259,58	259,80	259,80	306,71	307,45	313,85	317,70
254,34	255,25	258,96	260,18	260,40	260,40	307,51	308,25	314,65	318,50
484,52	471,55	469,36	476,64	492,33	504,87	600,85	617,07	616,13	630,05
485,69	472,73	470,57	477,82	493,53	506,07	602,45	618,68	617,71	631,14
225,55	223,19	231,35	231,44	231,11	228,29	262,95	259,98	267,68	269,42
226,06	223,75	231,92	231,96	231,64	228,87	263,63	260,65	268,47	270,12
45,35	45,42	45,31	46,03	46,38	47,33	56,54	60,09	59,77	60,58
45,46	45,52	45,41	46,14	46,49	47,44	56,68	60,24	59,92	60,73
47,68	47,51	47,42	48,06	48,17	49,46	58,90	62,44	62,06	62,38
47,80	47,63	47,53	48,17	48,28	49,58	59,05	62,61	62,22	62,53
55,09	55,36	55,50	56,32	57,23	58,60	69,34	71,69	71,88	72,45
55,22	55,49	55,63	56,45	57,36	58,73	69,52	71,88	72,06	72,63
60,88	60,89	60,46	60,71	61,85	63,32	75,49	78,21	78,49	79,34
61,02	61,02	60,60	60,85	61,99	63,47	75,69	78,41	78,69	79,54
53,82	55,55	55,55	56,67	58,52	59,85	70,24	73,00	72,24	73,50
53,95	55,68	55,68	56,80	58,66	59,98	70,44	73,19	72,43	73,69
8,02	8,01	7,86	7,94	8,03	8,28	9,88	10,59	10,52	10,67
8,04	8,03	7,88	7,96	8,05	8,30	9,91	10,62	10,55	10,70
133,73	134,03	131,57	137,81	144,25	155,96	196,12	200,11	188,15	189,36
134,05	134,34	131,88	138,13	144,58	156,32	196,63	200,63	188,63	189,83
116,66	116,87	114,61	116,17	117,22	120,32	143,35	153,49	152,69	155,80
116,93	117,15	114,87	116,44	117,49	120,60	143,72	153,89	153,08	156,19
124,75	124,88	122,63	124,61	126,54	130,31	155,71	166,99	165,26	168,86
125,04	125,17	122,91	124,90	126,83	130,61	156,12	167,43	165,68	169,29
0,30	0,30	0,30	0,30	0,31	0,31	0,37	0,38	0,37	0,38
0,30	0,30	0,30	0,30	0,31	0,31	0,37	0,38	0,37	0,38
17,32	17,35	17,05	17,33	17,56	18,11	21,52	22,89	22,59	23,05
17,36	17,39	17,09	17,37	17,60	18,15	21,57	22,95	22,65	23,11
6,22	6,15	5,73	5,68	5,46	5,75	6,74	6,88	6,77	6,83
6,23	6,16	5,74	5,69	5,72	5,76	6,76	6,90	6,79	6,84
3,17	3,18	3,18	3,27	3,35	3,46	4,17	4,40	4,41	4,47
3,18	3,18	3,19	3,28	3,35	3,47	4,19	4,41	4,42	4,49
1,09	1,15	1,14	1,21	1,30	1,38	1,61	1,67	1,64	1,62
1,10	1,15	1,14	1,22	1,30	1,39	1,62	1,68	1,64	1,62

34. tafla. Vextir á helztu flokkum inn- og útlána í bankakerfinu.

Innlánsvextir í % á ári									
I. Innlánsstofn.	Hlaupa- reikn.	Ávísana- reikn.	Almenn spari- innlán	Bundnar innstæður					Vanskila- vextir í % á mánuði
				6 mán.	12 mán.	10 ár	Vaxtaaukainnlán 12 mán.	3 mán.	
Frá 22.02.60	4	6	9	10	..	11
„ 1.01.61	3	4	7	8	9	9½
„ 1.01.65	2	3	6	7	8	8½	1
„ 1.01.66	3	4	7	8	9	9½	1
„ 1.05.73	4	3	9	10½	12	12	1½
„ 15.07.74	5	5	13	14½	16	16	2
„ 1.05.76	3	3	13	14½	16	16	22	..	2
„ 20.11.76	3	3	13	14½	16	16	22	..	2½
„ 1.08.77	3	3	13	14½	16	16	26	..	3
„ 21.11.77	3	3	16	17½	19	19	29	..	3
„ 21.02.78	3	3	19	20½	22	22	32	..	3
„ 10.01.79	3	3	19	20½	22	22	32	25	3

Útlánsvextir í % á ári								
	Yfirdr.- lán	Alm. vixlar forv. ¹⁾	Framleng- ingarvixl. forv. ¹⁾	Lán v/út- fl.afurða forvextir	Önnur af- urðalán forvextir	Útg.- lán	Fasteigna- og hand- veðslán ²⁾	Vaxta- auka- útlán
Frá 22.02.60	11+1	11	11½	9	11	..
„ 1.01.61	9+1	9	9½	7	9½	..
„ 1.01.65	6+3	8	8½	5½	6½	7½	9	..
„ 1.01.66	7+3	9	9½	6	7½	8	10	..
„ 1.05.73	9+3	11	11¾	7	9	9½	13	..
„ 15.07.74	13+3	16	16	8	10	11	18	..
„ 1.05.76	14+4	16¾	16¾	8	10	11	19	22½
„ 21.03.77	14+4	16¾	16¾	11	11	13	19	22½
„ 1.08.77	14+5	17½	17½	11	11	14	20	27
„ 21.11.77	15+7	20½	20½	15	15	18	23	30
„ 21.02.78	18+7	23½	23½	18	18	..	26	33
„ 10.01.79 ⁵⁾	18+7	23½	23½	8½	18	..	26	33

II. Seðlabanki	Alm. innst.	Innst. á uppsagnarr. ³⁾		Bundnar innst. ⁴⁾	Lán v/ útfl.- afurða	Önnur afurða- lán	Vixlar gegn verðbr.	Yfirdr.- lán til banka
		90 daga	180 daga					
Frá 24.02.60	9	10½	10½	10½	8,2	..	11½	16
„ 1.01.61	7	8½	8½	9	6	..	9½	14
„ 20.01.63	7	8	8½	9	6	..	9½	14
„ 1.04.63	7	8	8½	M+1	6	..	9½	14
„ 1.01.65	7	6½	7½	M+1	5	5¾	9	15
„ 1.01.66	8	7½	8½	M+1	5½	6¾	10	16
„ 1.06.71	7	9½	10	M+1	5½	6¾	10	16
„ 1.01.72	8	9½	10	M+1½	5½	6¾	10	16
„ 1.05.73	8	11½	12	M+1¾	6½	8½	12½	18
„ 1.08.74	10-14	15½	16	M+2½	7½	9½	16	24
„ 1.01.76	10-14	15½	16	M+1½	7½	9½	16	24
„ 1.05.76	12-17	15½	16	M+1½	7½	9½	17	24
„ 11.12.76	12-17	Vaxtaaukareikningar		M+1½	7½	9½	17	36
„ 1.01.77	13-18			M+2½	7½	9½	17	36
„ 1.08.77	13-19	12 mán.	24 mán.	M+2½	10	10	18	36
„ 21.11.77	15-22	29	30	M+2½	14	14	21	36
„ 21.02.78	17-25	32	33	M+2½	17	17	24	36
„ 10.01.79 ⁵⁾	17-25	32	33		7½	17	24	36

1) Frá 1/1/65 mátti taka ½% hærri vexti en hér eru sýndir, ef samið var um lengri lánstíma en 360 daga. Frá 1/5/73 var þessu ákvæði breytt þannig, að taka mátti ¾% hærri vexti, ef lánstími var lengri en 180 dagar. Frá 15/7/74 féll þetta ákvæði niður og ekki gerður greinarmunur á framlengingarvixlum og öðrum, en óheimilt var að taka forvexti til lengri tíma en 180 daga. 2) Á tímabilinu 1/5/73-1/8/77 voru vextir fasteigna- og handveðslána 1% lægri en hér eru sýndir, ef samið var um skemmri lánstíma en 2 ár. Þar áður voru þeir ½% lægri, ef um fyrsta flokk fasteignaveðsreygginu var að ræða. 3) Þegar vaxtaaukareikningar voru teknir upp í Seðlabankanum, lögðust eldri uppsagnarreikningar niður. 4) M tákna meðalvexti, sem viðkomandi innlánsstofnun greiðir af innlánnum sínum. Frá 1/1/72 voru greiddir ½% hærri vextir af fyrstu 10 m. kr. bundinna innstæðna. Frá 1/8/74 hafa verið greiddir 1% hærri vextir af fyrstu 20 m. kr. og frá 1/1/78 af fyrstu 60 m. kr. bundinna innstæðna. 5) Lán v/útflutningsafurða voru bundin gengi erlendis gjaldeyris frá 10. janúar 1979.

35. tafla. Út- og innflutningsverð og viðskiptakjör.

Ársmeðaltal 1972 = 100,0.

Ársmeðaltöl	Útflutningsverð ¹⁾		Innflutningsverð ²⁾		Viðskipta- kjör
	Í isl. krónum	Í erl. mynt ³⁾	Í isl. krónum	Í erl. mynt ³⁾	
1972	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1973	143,1	131,6	124,1	114,1	115,3
1974	191,8	158,8	184,5	152,7	104,0
1975	269,3	142,4	303,1	160,3	88,8
1976	360,9	168,4	360,7	168,3	100,1
1977	465,5	192,1	429,2	177,1	108,5
1978	691,3	200,4	633,1	183,5	109,2
<i>Ársfjórðungsmeðaltöl</i>					
1973 4. ársfj.	153,5	150,3	134,6	131,8	114,0
1974 1. "	174,2	172,4	141,3	139,9	123,3
2. "	173,9	156,2	171,5	154,0	101,4
3. "	200,8	160,2	199,8	159,4	100,5
4. "	220,4	153,2	233,7	162,4	94,3
1975 1. "	244,5	143,4	270,3	158,4	90,5
2. "	267,6	139,4	317,3	165,2	84,3
3. "	258,0	134,0	310,7	161,3	83,0
4. "	274,7	137,9	333,2	167,2	82,4
1976 1. "	310,5	152,2	337,4	165,4	92,0
2. "	347,9	164,0	353,7	166,8	98,4
3. "	379,1	175,0	372,8	172,1	101,7
4. "	402,6	180,0	394,3	176,3	102,1
1977 1. "	436,3	187,1	405,4	173,9	107,6
2. "	447,9	191,0	413,0	176,1	108,4
3. "	471,3	194,2	433,9	178,8	108,6
4. "	504,9	195,8	464,6	180,2	108,6
1978 1. "	594,8	198,4	545,9	182,1	109,6
2. "	641,9	200,0	604,1	188,2	106,3
3. "	699,8	199,8	661,4	188,8	105,8
4. "	781,6	192,2	788,4	193,8	99,1

1) Verð alls vöruútflutnings.

2) Verð almenns vöruinnflutnings.

3) Vísitölur í erlendri mynt eru reiknaðar á mælikvarða miðgengis.

36. tafla. Vísitala meðalgengis erlendra gjaldmiðla.

Ársmeðaltal 1978 = 100,00

Ársmeðaltöl	Mánaðarmeðaltöl						
	1977		1978				
1972	28,99	Janúar	67,57	77,96	Júlí	69,05	94,61
1973	31,48	Febrúar	67,68	90,09	Ágúst	69,96	96,05
1974	34,96	Marz	67,56	92,66	September	72,10	113,96
1975	54,68	Apríl	67,70	92,61	Október	73,50	116,94
1976	62,00	Maí	67,90	92,77	Nóvember	74,70	117,60
1977	70,25	Júní	68,30	93,75	Desember	76,03	119,22
1978	100,00						

